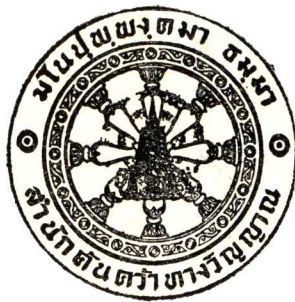

พ่อหมอชีวโกมารักษ์

กรรม
ปฏิจจสมุปบาท
หิริ-โอตตปเปะ

โดย
พร รัตน์สุวรรณ

จัดพิมพ์โดย
สำนักค้นคว้าทางวิญญาน

คำอธิบายหน้าปก

รูปหน้าปกที่ท่านเห็นอยู่นี้ คือรูป พ่อหมอชุก-
โกมารภัก ซึ่งเป็นรูปที่เหมือนตัวจริง เพราะรูปนี้ได้
เขียนขึ้นมาจากการติดต่อทางสมาธิ ผู้ที่เข้าสมาธิไปเห็น
และสามารถพูดกับท่านได้คือ คุณศรีเพ็ญ จิตุะศรี ส่วน
ผู้ที่เขียนตามคำบอกเล่าคือ อาจารย์ลาวลย์ ดาวราย (อุป-
นิทน์) รูปนี้ได้เขียนขึ้นมานานแล้ว ตั้งแต่ปี ๒๕๑๕
เป็นรูปสีน้ำมันขนาด ๒๐x๒๔ นิ้ว ผลงานในด้านการติด-
ต่อทางวิญญูณนี้ โดยเฉพาะในด้านเขียนรูปผู้ที่ล่วงลับ
ไปนานนับเป็นร้อย ๆ ปี หรือพัน ๆ ปี ได้เขียนไว้หลาย
รูป เช่นรูปพ่อขุนผาเมือง รูปพ่อขุนรามคำแหงมหาราช
รูปพระเจ้าอู่ทอง รูปพระนางจามเทวี รูปพ่อขุนเม็งราย
มหาราช รูปสมเด็จพระนเรศวรมหาราช รูปสมเด็จพระ
พระเอกาทศรถ รูปสมเด็จพระนารายณ์มหาราช รูป
พระเจ้าตากสินมหาราช และรูปท่านเซนต์เบอร์นาร์ด
แห่งแคร์โวซ์ นอกจากรูปอดีตพระมหากษัตริย์และรูป

บุคคลสำคัญในประวัติศาสตร์แล้ว ยังได้เขียนรูปพิสูจน์
คือรูปของคนทีเฝ้าตายไปไม่นาน พ่อแม่ญาติพี่น้องหรือ
ลูกหลานของผู้ตายยังมีชีวิตอยู่ การเขียนก็ได้เขียนต่อ
หน้าบุคคลที่เป็นพยานเหล่านี้ โดยที่ทั้งผู้เขียนและผู้
ติดต่อได้ไม่เคยเห็น ไม่เคยรู้จักผู้ตายมาก่อน แต่เมื่อ
ติดต่อได้และได้เขียนภาพท่านเหล่านั้นออกมาแล้ว พยาน
เช่นภรรยาลูกหรือญาติของผู้ตายเมื่อเห็นแล้วจำได้ และ
ยืนยันว่าเป็นรูปของผู้ที่ตายไปแล้วนั้นจริง ตัวอย่างเช่น
นี้ก็เคยทำไว้แล้วหลายรูป ฉะนั้นจึงยืนยันได้ว่า รูป
ที่เขียนขึ้นมาโดยวิธีติดต่อ ทางสมาธินี้เป็นข้อพิสูจน์และ
ยืนยันได้ว่า พระรูปต่าง ๆ ที่ได้เขียนไว้และได้อำมา
เหมือนตัวจริงแน่นอน

อนึ่ง การที่นำรูปพ่อหมอชิวโกมารักษาเป็น
รูปหน้าปก ก็เพื่อเป็นเครื่องยืนยันคำสอนของพระ-
พุทธเจ้าที่ว่า “ตณฺหา โปโนพฺภวิกา” ผู้ที่ยังมีตัณหาอยู่
ยังไม่เป็นพระอรหันต์ ตายแล้วจะต้องเกิดอีก และทุก
คนเมื่อตายจากมนุษย์แล้ว ก็จะต้องเกิดเป็นโอปปาติกะ
ก่อนทันที

โอบปาติกะ ก็คือชีวิตกำเนิดที่ ๔ ซึ่งพระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ว่า กำเนิดชีวิตทั้งหมดมี ๔ ประเภท คือ ชลาพุชะ อณฑชะ สังเสทชะ และโอบปาติกะ และชีวิตที่เป็นโอบปาติกะนั้น ก็มีชั้น ๕ ครบเหมือนมนุษย์ มีอวัยวะต่าง ๆ เหมือนมนุษย์ และสิ่งที่จะติดตามวิญญานไปถึงชาติหน้า ก็คือ เจตสิก ๓ อย่าง คือ เวทนา สัญญา และสังขารที่เป็นนามธรรม (สังขารมี ๒ อย่าง คือสังขารที่มีเป็นรูปธรรมเช่นร่างกาย และสังขารที่เป็นนามธรรม เช่นสังขารในชั้นห้า) สำหรับผู้ที่เข้าใจเรื่องเจตสิกดี ก็จะแน่ใจว่า ทุกคนที่ตายไปแล้วนั้น สติปัญญาความรู้ความสามารถ ตลอดทั้งอุปนิสัยใจคอต่าง ๆ นั้น สิ่งเหล่านี้ แม้ตายจากมนุษย์ไปเกิดเป็นโอบปาติกะแล้ว ก็ยังมีอยู่เหมือนเมื่อครั้งเป็นมนุษย์ บุญบาปที่ทำไว้ไม่สูญหาย แต่จะติดตามไปให้ผลในชาติหน้า และในชาติต่อ ๆ ไปนั้น ก็เพราะมีหลักธรรมซึ่งพระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ดังที่ได้กล่าวมานี้

คนที่เชื่ออย่างสนิทในเรื่องกรรม ในเรื่องบุญ และบาปว่า เมื่อทำไว้แล้วก็ต้องให้ผลอย่างแน่นอน

ไม่วันใดก็วันหนึ่ง ไม่ชาติใดก็ชาติหนึ่ง และจะเข้าใจ
เรื่องปฏิจจนสมุปบาท โดยเฉพาะข้อที่ว่า “วิญญานเป็น
ปัจจัยให้เกิดนามรูป” ก็ต่อเมื่อเข้าใจเรื่องโอปปาติกะแจ่ม
แจ้ง และเชื่อว่า โอปปาติกะมีจริง ทางสำนักคันคว้าทาง
วิญญานได้ทำการศึกษาค้นคว้าในเรื่องนี้มานาน ตั้งแต่ปี
๒๕๐๑ แล้ว จนกระทั่งพิสูจน์ได้ว่ามีจริง และอธิบาย
ปัญหาที่น่าสงสัยต่างๆ ในเรื่องนี้ได้อย่างกว้างขวาง จน
กระทั่งในปัจจุบัน ก็ได้เป็นที่ยอมรับผลงานการศึกษาค้น
คว้า และการพิสูจน์ในเรื่องนี้กันอย่างแพร่หลายแล้ว
จะเห็นเพื่อเป็นเครื่องเตือนใจว่า โอปปาติกะมีจริง หรือ
พูดอีกนัยหนึ่งว่า ผีนางไม้ เทวดา นางฟ้า ตลอด
ทั้งเทพเจ้าหรือพรหมทั้งหลายมีจริงแน่นอน ฉะนั้น จึง
ได้นำรูปพ่อบุญชวโกมารภักมาเป็นหน้าปก

พ่อบุญชวโกมารภัก เป็นหมอประจําในราชสำนักของพระเจ้าพิมพิสาร และเป็นหมอที่เคยทำการรักษา
พระพุทธเจ้า และได้สร้างวัดถวายพระพุทธเจ้า ซึ่งมีชื่อ
ว่า อัมพวนาราม หรือวัดสวนมะม่วง และเป็นบุคคลที่

ได้นำพระเจ้าอชาตศัตรู ซึ่งเป็นพระราชโอรสของพระเจ้าพิมพิสาร ได้เข้าเฝ้าพระพุทธเจ้าเป็นครั้งแรกที่วัดอัมพวัน

พ่อหมอชวกโกมารภจเป็นบุคคลที่เคยเห็นพระพุทธเจ้า และได้เห็นพระอัครสาวกและพระสาวกองค์อื่น ๆ อีกมากมาย และในคัมภีร์ปปัญจสูทนี ภาค ๓ หน้า ๔๒ ได้กล่าวไว้ว่า พ่อหมอชวกโกมารภจได้ฟังธรรมจากพระพุทธเจ้า แล้วได้บรรลุธรรมเป็นพระโสดาบัน ควรจะทราบไว้ด้วยว่า ในโลกของโอปปาทิกะนั้น ไม่มีการถ่ายรูป เพราะไม่มีความจำเป็น เนื่องจากพวกโอปปาทิกะชั้นสูง สามารถที่จะเนรมิตภาพบุคคลหรือเหตุการณ์ในอดีตออกมาจากความทรงจำของตนให้เห็นได้ชัดเจนและละเอียดถี่ถ้วน เหมือนกับถ่ายภาพเอาไว้ตัวอย่างที่กล่าวไว้ในคัมภีร์ เช่นในหนังสือปฐมสมโพธิ หน้า ๕๑๐ ได้กล่าวว่า “พญามารได้เนรมิตภาพของพระพุทธเจ้าให้พระมหาอุปคุตเห็น พระมหาอุปคุตซึ่งเป็นพระอรหันต์และมีฤทธิ์มาก สามารถจับพญามารมัดติดไว้กับภูเขาแห่งหนึ่ง เพื่อป้องกันมิให้พญามารไปรบกวน

รังควาญในงานพิธีสมโภชฉลองพระเจดีย์ที่พระเจ้าอโศก-
มหาราช ได้สร้างขึ้นมากมายในสมัยเมื่อประมาณเกือบ
๓๐๐ ปี ภายหลังที่พระพุทธเจ้าได้ทรงปรินิพพาน และ
รูปของพระพุทธเจ้าที่ พญามารเนรมิตขึ้นมาขึ้นเหมือน
พระพุทธเจ้าทุกอย่าง จนกระทั่งพระมหาอุคุตได้กัมมลง
กราบภาพเนรมิตนั้น”

จากตัวอย่างอันนี้ ทำให้คิดว่า บางทีสักวันหนึ่ง
เราอาจจะขอร้องพ่อหมอชีวกโกมารภัจ ให้เนรมิตรูปของ
พระพุทธเจ้าให้เห็นในสมาธิ และสามารถบอกให้จิตรกร
เขียนรูปออกมาได้เหมือนกับที่เคยทำมาแล้ว.

พร รัตน์สุวรรณ

คำนำ

หนังสือเรื่อง **กรรม** เรื่อง **ปฏิจลสมุปบาท** และเรื่อง **หิริโอตตปปะ** ซึ่งรวมอยู่ในเล่มเดียวกันนี้ แต่ละเรื่อง เป็นเรื่องสั้น ๆ เขียนโดยย่อ เพื่อต้องการที่จะให้ผู้ที่ จะศึกษาเรื่องเหล่านี้ไม่ต้องเสียเวลาอ่านมาก และอีกอย่าง หนึ่ง บุคคลโดยทั่วไปในสมัยปัจจุบัน ไม่ค่อยจะมีเวลา อ่านหนังสือ นอกจากเรื่องที่จะต้องอ่านไม่ได้ เพราะเป็นเรื่องในหน้าที่ หรือเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ ตัวเองโดยเฉพาะ แต่ถึงกระนั้น เขาก็มักจะสรุปเรื่อง ให้อ่าน ด้วยเหตุนี้จึงได้เขียนเรื่องกรรม เรื่องปฏิจล- สมุปบาท และเรื่องหิริโอตตปปะแต่เพียงย่อ ๆ สำหรับ คนที่ไม่ค่อยจะมีเวลาอ่าน หรือมีเวลาอ่านแต่ยังไม่ถึงกับ สนใจที่จะศึกษาเรื่องนี้โดยละเอียด และอีกประการหนึ่ง เนื่องจากทั้ง ๓ เรื่องนี้ เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกันจะศึกษา แต่เรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะไม่ได้ เพราะแต่ละเรื่อง นั้นแม้จะอ่านแล้วอ่านอีก ก็อาจจะไม่เข้าใจข้อความบาง

ตอนของเรื่องนั้น ๆ ได้ จะนั้นจึงต้องนำมารวมไว้ในเล่มเดียวกัน

ความจริงหัวข้อธรรมะทั้ง ๓ เรื่องนี้ ที่ข้าพเจ้าเขียนขึ้นก็เพราะได้รับความขอร้องจาก อาจารย์นอมฤติจงพุกะ ซึ่งเป็นประธานคณะกรรมการจัดทำเอกสารเผยแผ่พระพุทธศาสนา มีความปรารถนาที่จะพิมพ์เรื่องหลักธรรมที่สำคัญ ๆ ของพระพุทธศาสนา ออกเผยแพร่อไปยังสถานที่ต่าง ๆ แม้กับชาวต่างประเทศด้วย จะนั้นจึงได้ขอความกรุณาให้อาจารย์ศิริ พุทธสุกร์ แปลเรื่องธรรมะที่เขียนเป็นภาษาไทยนี้ เป็นภาษาอังกฤษควบคู่กันไปด้วย สำหรับผู้ที่ไม่รู้ภาษาไทยหรือรู้แต่ต้องการอยากจะทราบว่า เมื่อแปลเป็นภาษาอังกฤษแล้วจะเป็นข้อความว่าอย่างไร ซึ่งจะได้ประโยชน์สำหรับผู้ที่ต้องการจะศึกษาธรรมะในภาคภาษาอังกฤษด้วย จะนั้นจึงได้นำมาพิมพ์ไว้ด้วยกัน และทางสำนักค้นคว้าทางวิญญูญาณก็ได้จัดพิมพ์ขึ้นมาอีกจำนวนหนึ่ง ไว้จำหน่ายสำหรับผู้ที่ศึกษาเรื่องเหล่านี้โดยสังเขปด้วย

พร รัตนสุวรรณ

๑๒ กันยายน ๒๕๓๓

กรรม : เศรษฐีธรรม

อันผลกรรม	ตามสนอง	พึงปองหมาย
บุญบาปนี้	มิทำลาย	กลายสูญสิ้น
แม้ชั่วพวย	สลายร่าง	จะพึงภินท์
สูญชวัน	มีสังกรรม	ที่ตามไป
ผู้ทำกรรม	ชั่วบาป	อันหยาบช้า
จะไม่สา—	มารณหลักรอด	ปลอดไปได้
เพราะเงากรรม	จะตามติด	ประชิดไป
ดุจเพชฌฆาต	ฝังไว้	ในจิตตน
แม้ทำดี	ไม่มี	ผู้รู้เห็น
อย่าน้อยใจ	อย่างคเว้น	อย่าพรับ่น
อย่าย่อท้อ	ถอยลด	จงอดทน
เพราะว่าผล	จะเชิดชู	อยู่ภายใน

เรื่องหนัสฺญ
ไม่มีใคร
“ธฺรูกิจ”
จงทำใจ

บญฺชฬ
ขโมยแก้
เรื่องกรรมน
ให้มันคง

ไม่มีแน่
ผลกรรมได้
มีกำไร
อย่าสงกา

หม่นฝกจิต
เพื่อดวงใจ
จักเกิดผล
รับรองว่า

ให้หลุดพ้น
ได้สฺญสน
ความร่มเย็น
ไม่มีพลาด

จากมลทิน
จากกังขา
เห็นทันตา
ไม่ขาดทุน

ความผ่องใส
จักเป็นสั่ง
เป็นวิบาก
คอยให้คุณ

เป็นกำไร
ชบชีวิต
เกิดจากใจ
จนเจือ

ในดวงจิต
เพื่อเกอหนุ
ไฟ่ทางบุญ
เพื่อยาวนาน

ต่างกับผล
โดยผู้อื่น
จึงมผู้
ได้พบพาน

ที่เห็นได้
บ่งบอก
รู้เห็น
สั่งเสริม

จากภายนอก
ช่วยกล่าวขาน
เป็นพยาน
เพิ่มความ“ดั่ง”

ส่วนวิบาก	จากภายใน	ไม่ต้องหวาด
ไม่มีสูญ	ทวนไม่ขาด	ไม่พลาดหวัง
เป็นผลดี	เกิดทุกที่	มีพลัง
ทุกทุกครั้ง	เป็นบันทึก	จารึกลง

บนม้วนเทป	ถาวร	คือดวงจิต
เป็นวิบาก	ซบชีวิต	ช่วยเสริมส่ง
จัดเป็นทรัพย์	ติดตามไป	ตั้งใจ
ตามประสงค์	เป็นสิ่งเลิศ	ประเสริฐจริง

ฝากออมสิน	ไว้กินดอก	ระยะยาว
ทบต้นเพิ่ม	ทุกทุกคราว	งอกงามยิ่ง
เป็นเศรษฐกิจ	ด้านธรรมะ	อย่างแท้จริง
อย่าทอดทิ้ง	หลักกรรม	จงจำมั่น

การศึกษา	เป็นตั้งกรรม	ที่ทำได้
วิบากที่	เป็นผลได้	จากกรรมนั้น
คือความรู้	ความชำนาญ	เชี่ยวชาญอัน
ฝังใจมั่น	ทั้งสองอย่าง	ทางชั่ว—ดี

เป็นมรดก
ทุกภพภูมิ
ธนาคาร
รับตั้งตน

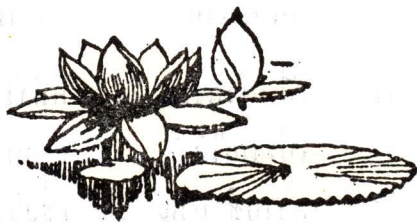
การขจัด
เรามีสิทธิ์
รับมาสร้าง
เพื่อจะได้

ตกทอด
ตามไปได้
คือบุญนั้น
เป็นเศรษฐกิจ

ฉวีวรรณ
ที่จะทำ
บารมี
เป็นชาติหนึ่ง

ฝังจิตใจ
ไม่หน่ายหนี
มั่นคงดี
อย่าซ้ำไย

ให้ดวงจิต
เท่าไรก็ได้
กันโดยไว
เศรษฐกิจธรรม.

ปฏิจจสมุปบาท

ยอดหิมาลัย แห่ง สัจจธรรม

เรื่องปัญหา	ความเป็นมา	ของชีวิต
ทั้งกายจิต	มีกล่าวไว้	ในหลักฐาน
เป็นลูกโซ่	เรียงราย	ดุจสายพาน
ตลอดกาล	ไม่สิ้นสุด	หยุดขาดตอน

ท่านเรียกว่า	ปฏิจจะ—	สมุปบาท
ไม่เคลื่อนคลาด	พุทธองค์	ทรงสั่งสอน
นับเป็นกฎ	แก่นแท้	อันแน่นอน
ดุจสังขร	อันสูงส่ง	เสียดนภา

คือวิญญาณ	เป็นปัจจัย	ให้เกิดก่อ
เป็นรูปนาม	สืบต่อ	ครบขั้นห้า
แล้วหมุนเวียน	เปลี่ยนภพชาติ	ไม่คลาดคลา
จบจนกว่า	จะเข้าถึง	ซึ่งนิพพาน

แม้ร่างกาย	สลายสิ้น	ชัวินดับ
ก็ไม่ลับ	ไม่สูญตัว—	ภูษสงสาร
หากค้นหา	อวิชา	อุปาทาน
ในสันดาน	ไม่ดับสนิท	จิตพะวง
ด้วยอำนาจ	กรรมกิเลส	สาเหตุใหญ่
เป็นปัจจัย	คือเชื้อเต็ม	ที่เสริมส่ง
เวียนเกิดตาย	ในชาติภพ	จบไม่ลง
เพราะยังปลง	ใจไม่ขาด	ปราศนิรวรณ
ทำให้จิต	ขมวดกลม	เป็นปมขอด
พาใจบอด	ไม่สามารถ	ไม่อาจถอน
ล้มสลัก	ที่ปักใจ	คุดใส่กลอน
เป็นปมสลัก—	ซับซ้อน	อยู่ภายใน
แม้ร่างกาย	สลายดับ	ดับสังขาร
แต่วิญญาณ	ยังดำรง	คงอยู่ได้
เพราะชีวิต	มีดินนั้น	เกิดจากใจ
วิญญาณสร้าง	กายชนใหม่	ได้ทันที

พร้อมบาป—บุญ	ที่ ^๑ เคยทำ	ก็ตามติด
ไปกับจิต	ไม่มีพลาด	ไม่อาจหนี
อยู่ประจำ	นามรูปใหม่	ในทันที
ทั้งชั่ว—ดี	จารึกไว้	ในใจตน
ที่ ^๑ มัน “เทพ”	ทุกระยะ	ขณะจิต
คือปฏิจ—	สมุปบาท	ไม่คลาดหล่น
ทุกทุกส่วน	ประมวลไว้	ได้ทุกคน
สืบ ^๕ สนธิ	แม้ในชาติ	ปัจจุบัน
หากยังไม่	สิ้นกรรม	พ้นกิเลส
ทุกประเภท	ก็เกิดใหม่	ไม่หยุด “ฝัน”
สืบภพชาติ	เวียนเกิดตาย	ต่อไปพลัน
ต้อง “พวยเรือ	ในอ่าง” นั้น	ชั่วกาลนาน
น ^๕ คือทาง	ชีวิต	ปลุกชน
ทุกทุกคน	ไม่อาจหยุด	การสร้าง “บ้าน”
เพราะเหตุกรรม	กิเลสยัง	บังคับการ
ดุจพลทหาร	ต้องเชื่อฟัง	คำสั่งนาย

ส่วนพระโย—
มีปัญญา
ท่านถือธรรม
ด้วยมุ่งหวัง

ตั้งใจมั่น
โลกธรรม
สิ่งที่ท่าน
ความเพียร

ผู้แข็ง
ยอมสามารถ
ได้เหยียบยอด
มีเอกราช

คาวจระ
สามารถจับ
เป็นหลักใหญ่
ความสบาย

ถอนจิตพราก
ไม่หวั่นไหว
มุ่งหวัง
ถอนภพชาติ

ปฏิบัติจะ—
ถึงยอดผา
เอเวอร์เรสต์
อธิปไตย

ไม่“นอนหลับ”
หลักเกณฑ์ได้
ไม่กลัวตาย
เมื่อปลายมือ

จากบาปกรรม
ท่านไม่ถือ
ดังนั้นคือ
ขาดจากใจ

สมุปบาท
อันยิ่งใหญ่
หิมาลัย
สมบูรณเอย.

ท้าวจตุโลกบาล : หิริโอตตปเปะ

อัมมมนุษย์	ปลุชน	คนทั้งหลาย
ผู้แหวกว่าย	อยู่ในวัฏ—	ณะสงสาร
ประเภทที่	หมกมุ่นใจ	ไฟทางพาล
มีสันดาน	ชั่วหยาบ	ชอบบาปกรรม
เพราะไม่มี	ความละเอียด	และความกลัว
ต่อความชั่ว	ที่ทำได้	ใจตกต่ำ
มองแต่ผล	เห็นทันตา	จึงกล้าทำ
ผลบาปกรรม	ไม่รู้แจ้ง	แลงเลี้ยวใจ
ไม่นึกว่า	การเอาเปรียบ	คือขาดทุน
การเอื้อเฟื้อ	เกอหนุน	คือการ “ได้”
เบียดเบียนผู้	อันลำบาก	มากเพียงใด
ต้องขาดทุน	สูญกำไร	ไปทุกที
เหตุเพราะมอง	ระยะสั้น	จึงต้นจิต
ได้แต่คิด	สะสมเสบียง	เพียงชาตินี้
ขาดกำลัง—	ใจน้อมนำ	ทำความดี
จึงไม่มี	เสียสละ	ระยะไกล

ความชั่วหยาบ	เป็นของบาป	สกปรก
ทำรังสี่	จิตให้ตก	สันตไส
ความโศโครก	ที่สั่งสม	หมักหมมใน
แสงแห่งใจ	จึงหมองคล้ำ	ดำทว่า
หากเป็นข้าง	ฝ่ายกุศล	คือผลบุญ
จักค่าจูน	สั่งเสริม	เพิ่มรัสมิ์
เกิดความใส	สุกสว่าง	ดั่งแก้วมณี
คือผลที่	ใจเป็นสุข	ทุกทุกคราว
อันหริ	โอดตปปะ	สละบาป
เป็นแสงขาบ	เลื่อมพราย	สดีไสขาว
จึงคุ้มโลก	ให้เป็นสุข	ได้ยืนยาว
นำพองชน	ดลให้ก้าว	ล่วงทุกข์ภัย
จัดว่าเป็น	ธรรมะฝ่าย	โลกบาล
ดุจเทพเจ้า	ปาฏิหาริย์	อันยิ่งใหญ่
เกิดผลเป็น	ความสุขสันต์	อันกว้างไกล
ช่วยคลาย	ให้เกรงชั่ว	กลัวบาปกรรม
เชอผลของ	กรรมดี	และกรรมชั่ว
ไม่เมามัว	กลัวบาปร้าย	ไม่ถดถา

ยั๒ยั้งจิต
ความชั๒วอัน
แม่ไม่๒มี

หัดขั๒มจิต
รู้รักษา
มิให้ไหล

ผู้เช๒อกรรม
ไม่ไว๒ววาย
มีความเพ็๒ร
รักษา๒ตน

ท่านจึงว่า
เป็น๒ธรรมะ
รักษา๒ชน
ดังทำ๒วจิต—

ท่านคຸ๒มครอง
อันเร๒ื่องเดช
สู้เหล่า๒มาร
ท่านพิ๒ชิต

ผก๒ฝนใจ
จะพล๒ันนำ
ผู้รู้๒เห็น
กต๒ห้ามล๒อ
หัด๒สะก๒ด
ล๒นลา๒ดลง

บา๒ปบุญ
ร๒ำร๒อง
มี๒ศรั๒ทธา
ให้๒พิน๒ภย

หิริ
ชะ๒นะบา๒ป
ให้๒พิน๒ทุกข์
ตุ๒โลก๒บาล

ผ๒อง๒ชน
ท่าน๒ประ๒สาท
ที่๒รุกร๒าน
ให้๒พิน๒ภิน๒ท์

ไม่๒ยอม๒ทำ
สู๒อ๒บาย
ก็๒ยัง๒คิด
ไว๒จน๒ได้
ร๒ถ๒แห่ง๒ใจ
วง๒นา๒วน

หน๒นนำ๒สน๒อง
ไม่๒ต้อง๒บ๒น
กล๒้อ๒ด๒ทน
ได้๒ทุ๒ก๒กาล

โอ๒ต๒ต๒ป๒ปะ
ที่๒ล๒าง๒ผล๒า๒ณ
ชั๒ว๒กาล๒นาน
ผู้๒เร๒ื่อง๒ฤ๒ทธ์
ด๒้วย๒พระ๒เว๒ทย์
และ๒ประ๒ส๒ี๒ท๒ธ์
มา๒ทุ๒ก๒ที๒ศ
หม๒ด๒ส๒ัน๒เอย.

ศิริ พุ๒ท๒ศ๒ุ๒กร์

สารบัญ

หน้า

๑	เรื่องกรรม	๑
๒	คุณค่าของความเชื่อในเรื่องกรรม	๒
๓	เหตุไรพระอรหันต์จึงไม่ประพฤติดุจจริต	๕
๔	คนที่เชื่อมั่นในพระผู้เป็นเจ้า	๙
๕	คุณสมบัติของพระโสดาบัน	๑๒
๖	กฎของกรรมซึ่งเป็นตรรกกันโดยทั่วไป	๑๓
๗	เรื่องกรรมที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ครั้งแรก	๑๖
๘	วิธศึกษาเรื่องกรรมให้เข้าใจด้วยตนเอง	๑๙
๙	เหตุไรคนส่วนมากจึงไม่ค่อยเชื่อในเรื่องกฎของกรรม	๒๑
๑๐	คำอธิบายในเรื่องกฎของกรรมที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ครั้งแรก	๒๒
๑๑	คำอธิบายในเรื่องกรรมที่ได้ยินกันอยู่เสมอ	๓๕
๑๒	เหตุไรคนทำกรรมดีแต่ไม่ได้รับผลดี แต่คนทำ ความชั่วกลับได้รับผลดี	๔๑

๑ เรื่องปฏิจสุมุปาบท

- ๑ ทฤษฎีแห่งการเกิดและวิวัฒนาการของชีวิต ๖๑
- ๒ ปฏิจสุมุปาบทเป็นกฎธรรมชาติของชีวิต ผู้ที่รู้
แจ่มกฏอันนี้ จะพิสูจน์ได้ว่าพระผู้เป็นเจ้าไม่มี ๖๓
- ๓ ผู้ที่รู้แจ่มในเรื่องปฏิจสุมุปาบท จะทำให้รู้แจ่ม
ในเรื่องชาติหน้า เรื่องนรก—สวรรค์ด้วย ๖๖
- ๔ ผู้ที่รู้แจ่มในเรื่องปฏิจสุมุปาบทเท่านั้น จึงจะ
เข้าใจเรื่องชีวิตถูกต้อง ๖๙
- ๕ หลักปฏิจสุมุปาบทโดยย่อ ๗๐

- ๑ หิริโอดตัมปะ เป็นธรรมคุ้มครองโลก ๙๓
- ๒ หิริโอดตัมปะมีความหมายที่แท้จริงอย่างไร ๙๔
- ๓ หิริเกิดขึ้นได้อย่างไร ๑๐๐
- ๔ เหตุไรคนทั่วไปจึงไม่มีหิริ ๑๐๑
- ๕ วิธีปลูกฝังหิริให้เกิดขึ้น ๑๐๓
- ๖ หิริจะเกิดขึ้นได้ ต้องอาศัยโอดตัมปะมาก่อน ๑๐๕
- ๗ หิริโอดตัมปะที่แท้จริงจะเกิดขึ้นมาได้ ก็ต่อเมื่อ
มีความเชื่อในเรื่องบาปและผลร้ายของบาป ๑๐๖

- ๘ โอตตัปปะจะเกิดขึ้นมาได้ ก็ต้องอาศัยความกลัว
คนอื่นมาก่อน ๑๐๗
- ๙ เหตุไรการทุจจริตทุกอย่างจึงถือว่าเป็นบาป การ
สุจริตทุกอย่างถือว่าเป็นบุญ ๑๐๘
- ๑๐ คนธรรมดาที่ไม่ได้มีปัญญา จะรู้ถึงผลของบุญ
และบาปได้อย่างไร ๑๑๖
- ๑๑ บทสรุป ๑๑๖

เรื่องกรรม

เรื่อง กรรม เป็นหลักสำคัญอย่างหนึ่งของพุทธศาสนา และเป็นเรื่องที่พระพุทธเจ้าตรัสสอนไว้มากที่สุดเรื่องหนึ่ง ซึ่งถ้าคนไหนมีความเชื่ออย่างสนิท เชื่ออย่างมั่นคงในเรื่องกฎของกรรม ตามที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสสอนไว้แล้ว ก็เป็นอันหวังได้ว่า เขาผู้นั้นจะไม่ทำความชั่วใด ๆ ไม่ทำการทุจริตใด ๆ โดยที่แม้คนอื่นจะไม่รู้ไม่เห็นก็ตาม และจะไม่ทำความเดือดร้อน จะไม่ทำการใด ๆ อันจะก่อให้เกิดความเดือดร้อน ความทุกข์ยากลำบากแก่ผู้อื่น แต่ตรงกันข้ามเขาจะมีความเต็มใจ มีศรัทธาในการทำความดีอยู่เสมอ โดยที่แม้จะไม่มีใครรู้ใครเห็น ไม่มีคนยกย่องสรรเสริญ ไม่มีใครให้รางวัล เขาก็มีความเต็มใจที่จะทำอยู่เสมอ ความเชื่อในเรื่องของกรรมตามที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสสอนไว้นั้น เป็นรากฐาน

อันสำคัญยิ่งของศีลธรรมในสังคม และคนที่เชื่อมั่นใน
 เรื่องกฎของกรรมนั้น จะเสียสละความสุขส่วนตัวและ
 ทรัพย์สมบัติของตน ตลอดทั้งชีวิตกายนต์เสียสละได้เพื่อ
 ความถูกต้อง เพื่อความเป็นธรรมของสังคม และเพื่อ
 ประโยชน์สุขของผู้อื่น

คุณค่าของความเชื่อในเรื่องกรรม

และวิธีที่จะศึกษาให้เข้าใจซึ่งว่า ผู้ที่มีความเชื่อ
 ในเรื่องกฎของกรรมอย่างแท้จริงแล้ว ย่อมจะมีความ
 ประพฤติอย่างไร่นักคือ ขอให้ศึกษาในเรื่องบทสังฆ-
 คุณให้เข้าใจอย่างถ่องแท้เสียก่อน แล้วก็จะได้หลักซึ่ง
 จะทำให้จำง่าย และเข้าใจซึ่งในเรื่องกฎของกรรมว่ามี
 คุณค่าสูงอย่างไร

ในบทสังฆคุณ ซึ่งชาวพุทธโดยทั่วไปจำได้เพราะ
 ได้ยินได้ฟังกันอยู่เสมอ และกัมก็จะสวดกันอยู่เป็นประ-
 จำด้วยก็คอบทว่า:—

สุปฏิปันโน ภควโต สาวกสงฺโฆ หมฺแห่งสาวก
 ของพระผู้มีพระภาคเจ้า เป็นผู้ปฏิบัติดี

อุชุปฎิปนโน ภควโต สาวกสงโฆ หมู่แห่งสาวก
ของพระผู้มีพระภาคเจ้า เป็นผู้ปฏิบัติตรง

นายปฎิปนโน ภควโต สาวกสงโฆ หมู่แห่ง
สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้า เป็นผู้ปฏิบัติเพื่อขยายธรรม

สามจีปฎิปนโน ภควโต สาวกสงโฆ หมู่แห่ง
สาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้าเป็นผู้ปฏิบัติสมควร

ข้อความในบทสังฆคุณเหล่านี้ ชาวพุทธโดยทั่ว
ไปคุ้นเคยกันมาก แต่ส่วนมากมักจะไมเข้าใจความหมาย
ถูกต้องและลึกซึ้งอย่างเพียงพอ และที่ไม่รู้อันลึกคือ
ไม่ทราบเหตุผลว่า ทำไมสาวกของพระผู้มีพระภาคเจ้า
เหล่านี้ จึงเป็นผู้ปฏิบัติดี ปฏิบัติตรง ปฏิบัติเพื่อขยาย
ธรรม (คำนี้มีความหมายกว้างมาก ฉะนั้นจึงต้องแปล
ทับศัพท์ไว้ก่อน) และปฏิบัติสมควร

อนึ่ง เป็นที่รู้กันดีว่า หมู่แห่งสาวกที่กล่าวถึงนี้
หมายถึงพระอริยบุคคลเท่านั้น มิได้หมายถึงสาวกที่เป็น
ปุถุชน เพราะในบทสังฆคุณตอนต่อมาได้มีคำถามและ
คำตอบว่า ยทิตฺติ จตุตตาริ ปุริสยูกานิ อฏฺฐปุริสปุคฺคฺคา
ซึ่งแปลว่า หมู่แห่งสาวกที่ว่าปฏิบัติดี ปฏิบัติตรง ปฏิบัติ-

เพื่อกายกรรม ปฏิบัติสมควรนี้หมายถึงใคร? คำตอบก็คือ
 หมายถึงบุคคล ๔ คู่ คือผู้ที่ได้บรรลุถึงโสดาปฏิมรรค
 และโสดาปฏิผลคู่หนึ่ง ผู้ที่ได้บรรลุถึงสกทาคามิมรรค
 สกทาคามิผลคู่หนึ่ง ผู้ที่ได้บรรลุถึงอนาคามิมรรค อนา-
 คามิผลคู่หนึ่ง ผู้ที่ได้บรรลุอรหัตตมรรค อรหัตตผลคู่
 หนึ่ง รวมเป็น ๔ คู่ แต่เมื่อจะนับเป็นจำนวนบุคคลแต่
 ละประเภทแล้ว จึงนับเป็น ๘ เพราะฉะนั้น หมูแห่ง
 สวากของพระผู้มีพระภาคเจ้าดังที่กล่าวมานี้ จึงหมายถึง
 พระสาวกที่เป็นพระอริยบุคคลเท่านั้น ไม่ได้หมายถึง
 พระสาวกที่เป็นปุถุชน แต่ถึงแม้คนทั่วไปจะเข้าใจถูกต้อง
 ตามนี้แล้วก็ตาม แต่ก็มักจะเข้าใจผิดอีกว่า หมูแห่งสวาก
 ที่ว่านี้ หมายถึง พระสาวกที่เป็นพระภิกษุสงฆ์เท่านั้น
 แต่ในความหมายจริงๆ แห่งบทสังฆคุณนี้ ชราวาสไม่ว่า
 จะเป็นหญิงหรือชายเป็นเด็กหรือผู้ใหญ่ ถ้าหากเป็นพระ
 อริยบุคคลตั้งแต่พระโสดาบันขึ้นไปก็ถือว่าเป็นสาวกสังฆ
 ในความหมายแห่งสังฆคุณนี้ทั้งสิ้น เช่น นางวิสาขาได้
 บรรลุเป็นพระโสดาบันตั้งแต่อายุ ๗ ขวบ ก็ได้ชื่อว่า เป็น
 สงฆ์หรือเป็นสังฆรัตนะในทันทีเหมือนกัน อนาถปิณฑิกะ-

เศรษฐี ซึ่งเป็นภรรยาและเป็นผู้ชาย และเป็นพระ-
โสดาบัน ก็ได้ชื่อว่าเป็น สาวกสงฆ์ ในที่นี้เช่นเดียวกัน

ฉะนั้น ปัญหาสำคัญจึงมีอยู่ว่า เหตุไรท่านเหล่านี้จึงเป็นผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติตรง ปฏิบัติเพื่อถวายธรรม ปฏิบัติสมควรได้ตลอดชีวิต ไม่ว่าจะอยู่ในฐานะใด ๆ จะอยู่ในที่ลับหรือในที่แจ้ง จะมีคนรู้หรือไม่รู้ก็ตาม หรือแม้จะต้องสูญเสียชีวิต หรือสูญเสียทรัพย์สมบัติใด ๆ ก็ตาม ก็ไม่อาจจะมีอะไรมาบีบบังคับท่านเหล่านี้ ให้ปฏิบัติผิดไปจากที่ท่านเคยปฏิบัติมาแล้วได้ ยิ่งกว่านั้น แม้บางท่านจะอยู่ในฐานะที่ตายแล้วยังจะต้องเกิดอีก เช่นพระโสดาบันเป็นต้น ท่านก็จะไม่ปฏิบัติอะไรผิดมาตั้งแต่เกิดคือแปลว่า ความปฏิบัติดีปฏิบัติชอบของท่านเหล่านี้ได้ติดสันดานท่านไปถึงชาติหน้า และตลอดไปทุกชาติด้วย

**เหตุไรพระอริยบุคคลจึงไม่ประพฤติกุศลเลย
ไม่ว่าในกรณีใด ๆ**

การที่จะศึกษาเรื่องกฎของกรรมให้เข้าใจว่า เหตุไรท่านที่เชื่อในเรื่องกฎของกรรมอย่างลึกซึ้ง จึงไม่ทำความ

ชั่ว ไม่ทำการทุจริตใด ๆ และไม่มีความผิดใด ๆ แม้จะ
 ร้ายแรงสักเพียงไรก็ตาม ไม่สามารถจะบีบบังคับหรือยั
 แหย่ให้ท่านเหล่านั้นทำชั่วได้ แต่ตรงกันข้ามท่านเหล่านั้น
 จะมีนิสัยเสียสละ ชอบทำประโยชน์แก่ผู้อื่นอยู่เสมอ
 เพื่อที่จะให้เขาใจเรื่องแจ่มแจ้งยิ่งขึ้น จึงใคร่ที่จะขอ
 ใหนักถึงคุณ สมบัติของ พระโสดาบัน ดังต่อไปนี้
 คือ :—

๑. เป็นผู้ที่มีศรัทธามั่นคงในพุทธคุณ คือมี
 ความเชื่อ ความเลื่อมใสว่า พระผู้มีพระภาคเจ้าเป็นพระ
 อรหันต์ เป็นผู้ตรัสรู้เองโดยชอบ เป็นผู้ทสมบรูณ์ด้วย
 วิชาและจรณะคือเป็นผู้สมบรูณ์ด้วยอภิญญา ๖ และข้อ
 ปฏิบัติที่จะให้บรรลุถึงอภิญญาเหล่านั้น อย่างนบนตน

๒. เป็นผู้ที่มีศรัทธามั่นคงในธรรมคุณ คือมี
 ความเชื่อความเลื่อมใสว่า พระธรรมคำสอนของพระผู้
 มีพระภาคเจ้า เป็นสิ่งที่พระองค์ตรัสไว้ดีแล้ว คือเป็น
 คำสอนที่ถูกต้อง เป็นสัจธรรม เป็นความจริงตลอด
 กาล และสามารถช่วยให้ผู้ทำและปฏิบัติตามพันทุข์ได้
 จริงอย่างนบนตน

๓. เป็นผู้มีศรัทธามั่นคงในสิ่งมงคล คือกมีความ
 เชื่อกความเลื่อมใสว่า ผู้ที่มดวงตาเห็นธรรมคือผู้แจ้งแทง
 ตลอดในพระธรรมที่พระพุทธเจ้าตรัสสอนแล้วนั้น ย่อม
 เป็นผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติตรงเสมอ ไม่มีการกลับกลอก ไม่มี
 การถอยหลังอย่างหนึ่งเป็นต้น

๔. เป็นผู้มีศีลบริสุทธิ์โดยธรรมชาติ หรือโดย
 สันดาน คือจะไม่มีการกระทำใด ๆ อันจะเป็นการผิดศีล
 โดยเด็ดขาด ไม่ว่าจะมเหตุการ์ณหรือสิ่งย่วยุอย่างไร ก็
 ไม่มีการผิดศีลเป็นอันขาด

๕. เป็นผู้ที่รู้แจ้งในเรื่องปฏิจจสมุปบาท เช่นรู้
 แจ้งว่า คนเราไม่ได้เกิดจากธรรมชาติ หรือเกิดมาจาก
 พระเจ้าที่ไหน แต่หากเกิดจากวิญญาณของตนเองเป็น
 ผู้สร้างขึ้นมา ตามหลักปฏิจจสมุปบาทที่ว่า วิญญาณเป็น
 ปัจจัยให้เกิดนามรูป และทุกคนจะต้องเป็นไปตามกฎ
 ของกรรมอย่างตรงไปตรงมา ไม่มีข้อยกเว้นใดๆ ทั้งสิ้น

อนึ่ง ขอให้สังเกตว่า พระอรยบุคคลทุกองค์
 เป็นผู้รู้แจ้งว่าวิญญาณเป็นปัจจัยให้เกิดนามรูป และ
 เป็นผู้รู้แจ้งในเรื่องกฎของกรรม เป็นผู้รู้แจ้งว่าถาตณ

เองยังมีกิเลสอยู่ในสันดาน ตายแล้วจะต้องเกิดอีก และ
 ชีวิตที่เกิดขึ้นมาในจะดีหรือช่วยอย่างไร ขึ้นอยู่กับกรรม
 ของตัวเอง พ่อ แม่ สิ่งแวดล้อมหรือปัจจัยอย่างอื่นที่
 จะทำให้เรามีความสุขหรือมีความทุกข์ มีความเจริญหรือ
 มีความเสื่อม สิ่งเหล่านี้เป็นเพียงส่วนประกอบเท่านั้น
 เปรียบเหมือนต้นไม้จะเกิดมาเป็นต้นอะไร ปัจจัยสำคัญ
 อยู่ที่เมล็ดพืชดินฟ้าอากาศและสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ เป็น
 เพียงส่วนประกอบ คนเราก็เช่นเดียวกัน จะเกิดมาเป็น
 อะไร จะเกิดในภพไหนภูมิไหน จะเกิดในนรกหรือใน
 สวรรค์ ปัจจัยสำคัญอยู่ที่กรรมของตัวเอง พระอริย-
 บุคคลทุกองค์ ที่เป็นผู้มีศีลบริสุทธิ์ มีศีลธรรมมั่นคง
 ตลอดชีวิต ไม่มีการกลับกลอก ก็เพราะเหตุที่เป็นผู้
 รู้แจ้งในเรื่องการเกิดของตัวเอง และรู้แจ้งในเรื่องกฎ
 ของกรรม

คนที่เชื่อมั่นในพระผู้เป็นเจ้าจริง
ก็มีผลอย่างเดียวกับ

ผู้ที่มีความเชื่อมั่นในเรื่องกฎของกรรม

คนที่เข้าใจและเชื่อในเรื่องกฎของกรรมอย่างแจ่ม
แจ้งและลึกซึ้ง ทุกคนย่อมมีคุณลักษณะดังที่กล่าวมา
ขอให้ท่านทั้งหลายจงพิจารณาว่า

สมมติว่า จะมีใครก็ตามถ้าเขามีความเชื่ออย่าง
สนิทใจจริง ๆ ว่า แต่เดิมทีเดียวโลกนี้ไม่มี ทุกสิ่งทุก
อย่างในโลกนี้ก็ไม่มี มีแต่ความว่างเปล่า มีแต่ความมืด
ปกคลุมอยู่ทั่วไป แต่ในความมืดนั้นได้มีพระเจ้าซึ่งมี
สภาพเป็นวิญญาณ คือเป็นสิ่งที่สามารถจะรู้อะไรได้ทุก
อย่าง และมีฤทธิ์มีอำนาจที่จะบันดาลให้เกิดอะไรก็ได้
พระผู้เป็นเจ้าที่มีคุณลักษณะเช่นนี้แหละ ที่เป็นผู้สร้าง
โลกและสิ่งทั้งปวงในโลกนี้ขึ้นมา กล่าวคือ โลกซึ่งประ-
กอบไปด้วย แผ่นดิน แม่น้ำ ภูเขา สัตว์นานาชนิด
ตลอดทั้งมนุษย์ พระองค์ได้ทรงสร้างขึ้นมา กฎธรรม-
ชาติที่ควบคุมสิ่งต่าง ๆ ให้เป็นไปตามกฎธรรมชาตินั้น
พระผู้เป็นเจ้าก็ได้อำนาจขึ้นมา ดวงจันทร์ดวงอาทิตย์ก็

ไม่ใช่เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นมาเอง แต่เป็นสิ่งที่พระผู้เป็นเจ้า
สร้างขึ้นมาเหมือนกัน ยิ่งกว่านั้นคนเราไม่ว่าจะทำดีทำ
ชั่วแค่ไหนอย่างไร จะทำอย่างไรลับสักเพียงไรก็ตาม
พระเจ้านั้นสามารถที่จะทรงรู้อะไรเห็นทั้งหมด และทรงรู้
ทั่วถึงทุกคนด้วย ไม่มีใครที่สามารถจะทำอะไรโดยที่
พระเจ้าไม่ทรงรู้อะไรเห็นนั้นแน่นอนไม่มีเลย และพระผู้
เป็นเจ้าเท่านั้นที่จะเป็นผู้ทรงให้รางวัล และทรงลงโทษ
อย่างแท้จริง ตามสมควรแก่กรรมที่ได้กระทำเอาไว้
และจะทรงลงโทษ และทรงให้รางวัลอย่างยุติธรรมที่สุด
เฉียบขาดแน่นอน โดยที่ไม่มีใครสามารถจะหลบหลีก
การลงโทษหรือให้รางวัลจากพระเจ้าไปได้

สมมติว่า จะมีใครก็ตามมีความเชื่อในเรื่องของ
พระเจ้าดังที่กล่าวมา และเชื่ออย่างสนิทใจไม่มีความสงสัย
ใด ๆ เลย ทั้งไม่คิดที่จะหาเหตุผลมาโต้แย้ง เราก็จะเห็น
ว่า เขาผู้นั้นย่อมจะต้องเป็นคนดีอย่างแน่นอน โดยไม่
ต้องสงสัย จะเป็นคนที่ไม่ทำความเดือดร้อนความทุกข์
ยากลำบากให้แก่ใคร ๆ ตรงกันข้ามเขาจะเป็นคนที่เต็ม
ใจเสียสละทำประโยชน์แก่ผู้อื่น เขาทำเพื่อพระเจ้า เพื่อ

ให้พระเจ้าทรงโปรดปราน และเขาก็จะได้รับรางวัลที่ยิ่งใหญ่ ซึ่งไม่มีใครสามารถจะให้เขาได้ นอกจากพระเจ้าเท่านั้นที่จะทรงประทานให้เขาได้ คนที่มีความเชื่อมั่นในพระเจ้าดังที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่าจะเป็นคนที่มีคุณค่าสูงมาก เว้นไว้แต่ว่า ความเชื่อของเขาจะไม่มั่นคงและอดสงสัยในเรื่องของพระเจ้าไม่ได้ และยังเป็นผู้ที่ชอบหาเหตุผล หาข้อพิสูจน์ เขายังจะมีความสงสัยมากขึ้น และในที่สุดก็อาจจะไม่เชื่อเรื่องพระเจ้า ตามที่กล่าวมา และในที่สุดเขาก็จะไม่มีหลักยึดในด้านศีลธรรม ตรงกันข้ามสำหรับคนที่เชื่อในเรื่องกฎของกรรม ซึ่งถ้าได้ศึกษาให้ถูกต้องมาตั้งแต่แรกแล้ว ในที่สุดเขาก็จะมีความเชื่อมั่นในเรื่องกฎของกรรมยิ่งขึ้น เพราะเขายังหาเหตุผลหาข้อพิสูจน์ เขาก็ยังจะพบความจริงดังที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้มากขึ้นโดยลำดับ ศรัทธาปสาทะในเรื่องกฎของกรรมก็จะมีความมั่นคง ปราศจากความสงสัยใด ๆ ขอให้สังเกตว่า คุณสมบัติของพระโสดาบันนั้นยังมีอยู่อีกหมวดหนึ่ง กล่าวคือ :-

คุณสมบัติอย่างหนึ่งของพระโศคบัณฑิต

๑. เป็นผู้ทละสลักร่างกายทิฐิได้ คือเป็นผู้ทละ
 ความเห็นผิดเกี่ยวกับเรื่องตัวตนได้อย่างเด็ดขาด เพราะ
 ท่านเข้าใจเรื่องของตัวเองได้อย่างถูกต้องตามความเป็นจริง
 เกี่ยวกับเรื่องการเกิด การตาย การสืบต่อ การวิวัฒนา-
 การของชีวิต ความเจริญ ความเสื่อม ความทุกข์ ความ
 สุขของตัวเองว่าเกิดจากเหตุอะไรแน่ แล้วในที่สุดก็จะรู้
 จักวิธีแก้ไขตัวเองให้ดีขึ้นได้เรื่อย ๆ จนกระทั่งในที่สุด
 ชีวิตก็จะมีคุณสมบัติทุกอย่าง ปราศจากความทุกข์
 ใด ๆ โดยสิ้นเชิง

๒. เป็นผู้ทละวิจิจณาได้อย่างเด็ดขาด ซึ่งหมาย
 ความว่า ไม่มีความลังเลสงสัยใด ๆ ในเรื่องพุทธคุณ
 ธรรมคุณ สังฆคุณ ไม่มี ความสงสัยใด ๆ ในเรื่องการ
 เกิด การตาย ในเรื่องกฎของกรรม ในเรื่องนรกสวรรค์
 ตามที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสสอนไว้ คือมีความเชื่อในเรื่อง
 เหล่านี้ตามที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ทุกอย่าง

๓. เป็นผู้ทละศีลพัทพรามาส ได้อย่างเด็ดขาด
 คือจะไม่ยึดถือลัทธิ ขนบธรรมเนียมประเพณีใด ๆ จะ

ไม่ยึดถือศีลหรือวัตรปฏิบัติใดๆ อันไม่มีเหตุผล ไม่มีคุณค่า ไม่มีสาระ หรืออภัยหนึ่ง คือเป็นผู้ทะเลาะความมั่งงาย ความเชื่อที่ ไม่มีเหตุผลได้หมดทุกอย่าง

กฎของกรรมซึ่งเป็นที่รู้จักโดยทั่วไป

เรื่องกฎของกรรมซึ่งเป็นที่รู้จักทั่วไปก็คือ ข้อความที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า “หว่านพืชเช่นไร ย่อมได้ผลเช่นนั้น ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว” และอีกบทหนึ่งก็คือ “เราทำกรรมเป็นของตน เราเป็นทายาทของกรรม เราทำกรรมเป็นผู้ให้กำเนิด เราทำกรรมเป็นผู้ให้ภัย เราทำกรรมเป็นที่พึ่งอาศัย เราทำกรรมอันใดไว้ ดีก็ตาม ชั่วก็ตาม เราจะต้องได้รับผลของกรรมนั้นแน่”

นอกจากนี้ ยังมีเรื่องกรรมที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ในที่อื่นอีกมากมาย เช่นในจูฬกัมมวิภังคสูตร พระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ว่า คนเราเกิดมาไม่เหมือนกัน เช่น บางคนมีอายุน้อย บางคนมีอายุมาก บางคนมีโรคน้อย บางคนมีโรคมาก บางคนมีผิวพรรณงาม บางคนมีผิวพรรณงาม บางคนมีศกดีน้อย บางคนมีศกดีมาก

บางคนมีโภคสมบัติน้อย บางคนมีโภคสมบัติมาก บางคนมีตระกูลต่ำ บางคนมีตระกูลสูง บางคนมีปัญญาน้อย บางคนมีปัญญามาก ทั้งนี้เพราะเหตุที่คนเหล่านั้นทำกรรมมาไม่เหมือนกัน เช่น บางคนที่เกิดมามีโรคมาก ก็เพราะในชาติก่อนนั้นได้เบียดเบียนสัตว์มามาก คนที่เกิดมามีโรคน้อย ก็เพราะในชาติก่อนได้เบียดเบียนสัตว์น้อย คนที่เกิดมามีอายุสั้น ก็เพราะชาติก่อนได้ฆ่าสัตว์มามาก คนที่มีอายุมากก็เพราะในชาติก่อนไม่ค่อยได้ฆ่าสัตว์ อย่างนี้เป็นต้น

นอกจากนี้ใน นิกายนิกายสูตร พระพุทธเจ้ายังได้ทรงแสดงไว้อีกว่า “คนเราจะเกิดมาเป็นอะไร เช่นจะเป็นคนที่มั่งคั่งงาม มีเสียงไพเราะ รูปร่างงาม ได้เป็นใหญ่ มีบริวารมาก หรือจะเกิดมาได้เป็นพระราชา เป็นพระเจ้าจักรพรรดิ หรือจะไปได้ไปเกิดในสวรรค์ หรือจะไ้บรรลุมรรค ผล นิพพาน ไ้บรรลุมรรคภูมิญาณ ไ้บรรลุปฏิสัมภิตาได้สำเร็จเป็นพระอรหันต์ ได้สำเร็จเป็นพระปัจเจกพุทธเจ้า ได้สำเร็จเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทั้งหมดนี้จะสำเร็จได้ก็ด้วยการสร้างบุญบารมีทั้ง ๑๐ มา

แต่อดีตชาติ และสร้างมามากสร้างมานาน หลายร้อยหลายพันชาติ และถ้าเป็นผลที่สูงมาก เช่นต้องการเกิดเป็นพระพุทธเจ้า ก็ต้องสร้างบารมีมานานถึง ๔ อสงไขยแสนกัปป์”

และถ้าหากคนไหนประพฤติแต่กรรมชั่ว เช่น ทำการผิดศีลอยู่เสมอ หรือทำความชั่วในเรื่องใด ๆ ก็ตาม ก็จะต้องได้รับผลร้ายต่าง ๆ จากวิบากของกรรมชั่วที่ตนได้ทำเอาไว้ ซึ่งผลร้ายที่จะได้รับนั้นจะมีมากน้อยแค่ไหนอย่างไร ย่อมขึ้นอยู่กับการทำความชั่วว่ามีมากหรือน้อยเท่าไร และเป็น การทำความชั่วในเรื่องอะไร ผลที่จะได้รับก็จะเป็นไปตามกฎที่ว่า “หว่านพืชเช่นไร ย่อมได้ผลเช่นนั้น” คือกรรมทุกอย่างย่อมจะให้ผลตามทางของมัน เช่น เมื่อเราเบียดเบียนสัตว์มาก ก็จะทำให้เกิดมามีโรคมาก ถ้าเป็นคนทีประพฤติมามากในทางลักขโมย หรือเบียดเบียนทรัพย์สมบัติของผู้อื่นด้วยการโกง ด้วยการเอาเปรียบ หรือด้วยการกระทำทุจริตใด ๆ ก็ตาม ผลที่ได้รับก็คือจะทำให้เกิดมายากจน ถึงแม้บางคนเราจะเห็นว่าเขาร่ำรวยเพราะการ

โง่งการเอาเปรียบ หรือด้วยการใช้เล่ห์เหลี่ยมใด ๆ ก็ตาม แต่ในที่สุด เขาก็จะเกิดความหายนะเกิดความวิบัติ ในเรื่องทรัพย์สินสมบัติ หรือถึงแม้เขาจะยังร่ำรวยอยู่ ก็จะไม่มีความสุขจากการมีเงินเลย อย่างนี้เป็นต้น เรื่องของกรรมเป็นเรื่องที่สลบซับซ้อนมาก ฉะนั้นจึงมักจะทำให้คนทั้งหลายเกิดการเข้าใจผิด หรือเกิดความสับสน เช่นอย่างที่บางคนได้กล่าวว่า “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว” นั้น ไม่เป็นความจริงเสมอไป ไม่ใช่เป็นกฎตายตัวอย่างที่พระพุทธเจ้าตรัสว่า “หว่านพืชเช่นใด ย่อมได้ผลเช่นนั้น”

เรื่องกรรมที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ครั้งแรก

อันที่จริง เรื่องกรรมและผลของกรรม พระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้เป็นครั้งแรก ก็คือพระองค์ได้ตรัสไว้ในเรื่องปัจฉิมสัมปทา ซึ่งอยู่ในหัวข้อที่ว่า “สังขารเป็นปัจจัยให้เกิดวิญญาณ วิญญาณเป็นปัจจัยให้เกิดนามรูป” ซึ่งหัวข้ออันมีความหมายลึกซึ้งและกว้างขวางมาก และขอให้เข้าใจไว้ด้วยว่า เรื่องกรรมและผลของ

กรรมทุกอย่างที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ในภายหลัง เป็นจำนวนมากมายนั้น ก็คือ ข้อความที่ได้ทรงขยายออกมาจากหัวข้อในเรื่องปฏิจาสมุปบาทตอนนั้นเอง เพราะฉะนั้น บุคคลที่จะเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งในเรื่องกฎของกรรม และเชื่ออย่างสนิทว่า “กฎของกรรมเป็นกฎธรรมชาติอย่างหนึ่งเหมือนกับกฎธรรมชาติในเรื่องอื่น ๆ ซึ่งจะไม่มีการเปลี่ยนแปลง ไม่มีการยกเว้น ทุกสิ่งทุกอย่างจะต้องเป็นไปตามกฎของมันอย่างเคร่งครัด” นั้นจะต้องศึกษาหัวข้อในเรื่องปฏิจาสมุปบาทตอนนั้นให้เข้าใจอย่างแจ่มแจ้งเสียก่อน จึงจะเข้าใจถึงเรื่องกรรมและผลของกรรมตามที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ในที่อื่น ๆ ทั้งหมด

อนึ่ง เราควรจะรู้ไว้ด้วยว่า พระพุทธเจ้าได้ตรัสรู้เรื่องอะไรมาก่อน จึงได้ตรัสว่า กฎของกรรมนั้นย่อมเป็นจริงเสมือนหนึ่ง “หว่านพืชเช่นใด ย่อมได้ผลเช่นนั้น” คือกรรมดีย่อมให้ผลดี กรรมชั่วย่อมให้ผลชั่ว คนเราเกิดมาไม่เหมือนกัน คือมีสุขทุกข์ไม่เหมือนกัน มีโชคชะตาไม่เหมือนกัน ก็เพราะกรรมของตนเป็น

ต้นเหตุ ไม่ใช่เป็นเพราะสิ่งแวดล้อม หรือปัจจัยอย่างอื่น เหมือนอย่างต้นไม้จะเกิดมาเป็นต้นอะไร ปัจจัยสำคัญอยู่ที่เมล็ดพืช ไม่ใช่เพราะสิ่งแวดล้อม ทั้งๆที่สิ่งแวดล้อมก็เป็นปัจจัยสำคัญเหมือนกัน แต่ถึงจะสำคัญอย่างไร ก็ไม่เท่ากับเมล็ดพืช คนทุกวันนี้ส่วนมากมักจะคิดกันว่า การที่คนเราเกิดมาไม่เหมือนกัน ก็เพราะเลือกที่เกิดเองไม่ได้ เพราะโอกาสและสิ่งแวดล้อมไม่เหมือนกัน คือเขาเห็นว่าปัจจัยสำคัญที่ทำให้คนเราเกิดมาไม่เหมือนกัน คือได้ดีมีความสุข หรือตกทุกข์ได้ยากไม่เหมือนกัน เช่นบางคนถ้าได้เกิดมาในตระกูลที่พ่อแม่ยากจน โอกาสและสิ่งแวดล้อมที่จะช่วยให้ได้รับการศึกษาดีไม่มี โอกาสที่จะช่วยให้ประกอบอาชีพที่ดีไม่มี ก็ย่อมจะต้องตกทุกข์ได้ยากลำบาก แต่ถ้ามีโอกาสดีสิ่งแวดล้อมดี ก็ย่อมจะต้องได้ดี และเขายังมีความเห็นอีกว่า คนที่จะเป็นคนดีหรือเป็นคนชั่ว ก็เพราะโอกาสและสิ่งแวดล้อมเช่นเดียวกัน แต่ความเป็นจริงแล้วการที่คนเราจะมีโอกาสเกิดมาในที่ดีหรือไม่ดี มีสิ่งแวดล้อมที่ดีหรือไม่ดี ทั้งหมดนี้ ปัจจัยสำคัญอยู่ที่กรรมของตนทั้งสิ้น ดังที่พระพุทธ-

เจ้าตรัสว่า “เรามีกรรมเป็นของตน เราเป็นทายาทของกรรม เรามีกรรมเป็นผู้ให้กำเนิด เรามีกรรมเป็นพ่อกับแม่ เรามีกรรมเป็นทพองอาศัย” อย่างนี้เป็นต้น

ดังได้กล่าวมาแล้วว่า เรื่องกรรมที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้เป็นเรื่องแรกก็คือ หัวข้อในเรื่องปฏิจสุมุขปาบทว่า “สังขารเป็นปัจจัยให้เกิดวิญญาณ วิญญาณเป็นปัจจัยให้เกิดนามรูป” เพราะฉะนั้นวิธศึกษาเพื่อจะให้เข้าใจเรื่องกรรมอย่างแจ่มแจ้งด้วยตัวเอง คือไม่ต้องเชื่อตามตำรา เชื่อตามคนอื่นบอก พร้อมกับมีความเชื่ออย่างสนิทว่า ทุกคนจะต้องเป็นไปตามกฎของกรรมจริงๆ นั่นก็คือ จะต้องศึกษาหัวข้อในปฏิจสุมุขปาบทตอนนั้นให้เข้าใจอย่างแจ่มแจ้งเสียก่อน

วิธศึกษาเรื่องกรรมให้เข้าใจด้วยตนเอง

การที่จะศึกษาเรื่องกรรมให้เข้าใจนั้น จะต้องรู้ถึงเรื่องที่มาเสียก่อนว่า การที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสเรื่องกรรมไว้อย่างนั้นอย่างนั้นนั้น เป็นเพราะพระพุทธเจ้าทรงสามารถระลึกชาติของพระองค์เอง และทรงระลึกชาติ

ของใคร ๆ ก็ได้ และถึงแม้จะระลึกย้อนหลังไปนับเป็น
 สิบ ๆ ชาติ ร้อย ๆ ชาติ หรือพัน ๆ ชาติ หรือมากกว่า
 นี้ ก็สามารถที่จะระลึกได้ทันที เช่นเมื่อต้องการอยาก
 จะรู้ว่า เมื่อชาติก่อน คนนั้นคนนั้นเคยเกิดเป็นอะไร มี
 อาชีพการงานอย่างไร มีรูปร่างลักษณะอย่างไร มีสุขมี
 ทุกข์อย่างไร มีอายุยืนยาวเท่าไร เคยทำกรรมดีกรรมชั่ว
 อะไรมาบ้าง ก็สามารถที่จะรู้ได้โดยตลอด และนอกจาก
 จากนี้ พระองค์ยังทรงมีความสามารถอีกอย่างหนึ่งคือ
 พระองค์สามารถที่จะมองเห็นชีวิตหลังจากตายได้ว่า คน
 ที่ตายไปแล้วนั้น บัดนี้ไปเกิดเป็นอะไรอยู่ที่ไหน จะ
 ไปอยู่ในภพหรือภูมิใด มีความสุขความทุกข์อย่างไร ก็
 สามารถที่จะมองเห็นได้ตลอด ขอได้โปรดเข้าใจไว้ด้วย
 ว่า ที่ว่าระลึกชาติได้ และมองเห็นชีวิตหลังจากตายได้
 นั้น ไม่ใช่เป็นการรู้อนมาเฉย ๆ โดยไม่ได้เห็นภาพ
 ไม่ได้ยินเสียงหรือไม่มีสัมผัสอื่น ๆ ตรงกันข้าม ที่ว่า
 พระพุทธเจ้าทรงระลึกชาติได้ และทรงมองเห็นชีวิต
 หลังจากตายนั้น คือมีทางการเห็นภาพ มีทางการรู้ และ
 ได้ยินเสียงหรือมีสัมผัสอื่น ๆ ด้วย เหมือนกับการเห็น

ภาพยนตร์ที่บันทึกเหตุการณ์ในอดีตเอาไว้ และเหมือนกับเรากำลังส่องกล้องดูเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่กำลังเป็นไปพร้อมกับได้ยินเสียงในเหตุการณ์นั้น ๆ ด้วย ความสามารถเช่นนั้น พระพุทธเจ้าทรงมีเป็นเรื่องปกติธรรมดา และเรียกว่าบุพเพนิวาสานุสติญาณ และจุตูปปาตญาณ และความสามารถเช่นนั้น ได้มีอยู่ในบทพุทธคุณที่ว่า “พระพุทธเจ้าทรงเป็นผู้สมบูรณ์ด้วยวิชาและจรณะ” เพราะฉะนั้นถ้าคนไหนไม่เชื่อว่า พระพุทธเจ้าทรงมีความสามารถเช่นนั้นจริง ก็หมายความว่า คนนั้นไม่รู้จักพระพุทธเจ้าและยังเข้าไม่ถึงพุทธคุณ และการสวดมนต์สรรเสริญพระพุทธเจ้าด้วยบทนี้ ก็จะไม่มีความหมายหรือไม่มีประโยชน์อะไรสำหรับเขาเลย

เหตุไรคนส่วนมากจึงไม่ค่อยเชื่อในกฎแห่งกรรม

จากเรื่องทีอธิบายมานี้ จะเห็นว่าคนที่เชื่อในเรื่องกฎของกรรมนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องรู้ และเชื่อด้วยว่า คนเราทุกคนได้เคยเกิดมาแล้วนับชาติไม่ถ้วน และยังจะต้องเกิดต่อไปอีกนับชาติไม่ถ้วนเหมือนกัน

ตราบไตที่ยังมีกิเลสอยู่ในสันดาน การเกิดอีกจะต้องมี
อยู่ตลอดไป การที่คนส่วนมากไม่เชื่อในเรื่องกฎของ
กรรม ก็เพราะไม่เชื่อในเรื่องของสังสารวัฏฏ์ คือการ
เวียนว่ายตายเกิด เพราะฉะนั้น ความเชื่อในเรื่องสัง-
สารวัฏฏ์ จึงนับว่าเป็นพื้นฐานสำคัญมาก และจะต้องมี
อยู่ก่อน จึงจะมีความเชื่อในเรื่องกฎของกรรมได้

คำอธิบายในเรื่องกฎของกรรมที่พระพุทธเจ้า ได้ตรัสไว้ครั้งแรก

คำว่า “สังขารเป็นปัจจัยให้เกิดวิญญาณ วิญญาณ
เป็นปัจจัยให้เกิดนามรูป” ซึ่งเป็นหัวข้อในปฏิจจสมุปบาท
ตอนหนึ่ง อันนี้เมื่อจะถอดความหมายหรืออธิบายกัน
อย่างง่าย ๆ ก็คือพระพุทธเจ้าได้ทรงชี้ให้เห็นว่า:—

คนเราไม่ได้เกิดมาจากพ่อแม่ ไม่ใช่เกิดมาจาก
การผสมพันธุ์ แต่ได้เกิดมาจากวิญญาณของตน ไม่ใช่
พ่อแม่เป็นผู้สร้าง หรือเป็นผู้ให้กำเนิดอย่างที่เข้าใจกัน
เหมือนอย่างต้นไม้ คนเราสร้างขึ้นไม่ได้ แต่จะปลูก
มันขึ้นมาได้ การปลูกหมายถึงการช่วยให้มันเกิด และ

จะต้องดูแลเอาใจใส่ พ่อแม่ก็เหมือนกันช่วยให้ลูกเกิด
ได้ แต่ไม่สามารถจะสร้างลูกให้เกิดขึ้นมาได้เหมือนกับ
การสร้างบ้าน เพราะการสร้างบ้านนั้นเราจะสร้างขึ้นมา
ให้เป็นแบบไหนคนเราทำได้ แต่การจะสร้างลูกให้เกิด
มาอย่างที่ตัวเองต้องการทุกอย่างนั้นทำไม่ได้ เพราะ
ฉะนั้น พ่อแม่จึงไม่ใช่ผู้สร้างหรือผู้ให้กำเนิดอย่างที่เข้าใจกัน พระพุทธเจ้าตรัสว่า “วิญญานเป็นปัจจัยให้เกิด
นามรูป” หมายความว่า วิญญานจะต้องมาเกิดหรือมา
ปฏิสนธิอยู่ในไข่ที่ผสมเชื้อไว้แล้วในมดลูกของแม่ จึง
จะทำให้ไข่นั้นเจริญเติบโตขึ้นมาเป็นคนได้ ส่วนปัจจัย
อย่างอื่นแม้จะมีพร้อมในอันที่จะทำให้คนเกิด และเจริญ
เติบโตขึ้นมาได้ แต่ถ้าปราศจากวิญญานเพียงอย่างเดียว
เท่านั้น ไข่ที่ผสมเชื้อเอาไว้แล้วนั้นก็จะมีเจริญเติบโตขึ้น
มาไม่ได้ และเมื่อไม่มีวิญญานมาปฏิสนธิ เมื่อถึงกำหนด
แม่ก็จะมีประจำเดือนออกมา ขอให้เข้าใจไว้ด้วยว่า
วิญญานจะมาปฏิสนธิได้ ทำให้คนเกิดขึ้นมาได้ ก็จะต้องอาศัยสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม เช่นเดียวกับเมล็ดพืชที่

ไม่เนาไม่เสี่ย จะงอกขึ้นมาเป็นต้นได้ ก็ต้องอาศัยสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม

คำว่า “วิญญาณเป็นปัจจัยให้เกิดนามรูป” นั้น หมายความว่า ถ้าวิญญาณไม่มี คือยังไม่ได้มาปฏิสนธิในไข่ที่ผสมเชื้อเอาไว้แล้ว ก็จะเป็นเสมือนหนึ่งว่า เราเตรียมดินไว้พร้อมแล้ว แต่ยังไม่ได้ปลูกเมล็ดพืชอันใดลงไป พืชอันนั้นก็งอกขึ้นมาไม่ได้ และคำว่า นามรูป ก็หมายถึงตัวเราที่เกิดในท้องแม่นั่นเอง และที่เรียกว่า เป็นนามรูป ก็เพราะคนเราย่อมประกอบไปด้วยสิ่งสำคัญ ๒ อย่าง คือ ส่วนหนึ่งเป็นนามธรรม และอีกส่วนหนึ่งเป็นรูปธรรม พูดสั้น ๆ ว่า ตัวเราคือนามรูป และคำว่า วิญญาณเป็นปัจจัยให้เกิดนามรูปนั้น หมายถึง ภวังค-วิญญาณหรือจิตใต้สำนึก คือวิญญาณที่ทำหน้าที่โดยเราไม่รู้สึกรู้สักตัว วิญญาณส่วนนี้แหละที่เป็นพลังงานที่สำคัญ ที่ทำการเปลี่ยนแปลงให้วัตถุธาตุต่าง ๆ ซึ่งมีอยู่ในเลือดของแม่ที่เข้าไปหล่อเลี้ยงเมื่อเริ่มปฏิสนธินั้นให้กลายเป็นอวัยวะต่าง ๆ ขึ้นมา และวิญญาณส่วนนี้แหละที่ควบคุมการเกิด การเจริญเติบโต การเปลี่ยนแปลงทุกอย่าง

ตลอดทั้งก่อให้เกิดพฤติกรรมต่าง ๆ ในร่างกายมาตั้งแต่แรกเกิด การที่พระพุทธเจ้าทรงรู้เรื่องนัต ก็เพราะพระองค์ทรงมีตาทิพย์ คือ จุตูปปาตญาณ และทรงมีบุพเพนิวาसानุสติญาณคือทรงสามารถระลึกย้อนหลังอดีตชาติของคนทุกคนได้ และอดีตชาติของพระองค์เองก็ทรงระลึกได้ อาศัยญาณ ๒ อย่างนี้แหละที่ทำให้พระองค์ทรงรู้แจ้งว่า ทุกคนเคยเกิดมาแล้วและยังจะต้องเกิดอีกไม่สิ้นสุด ตราบใดที่ยังมีกิเลสอยู่ พระพุทธเจ้าทรงรู้เรื่องนัตเพราะ พระองค์ทรงมีญาณ ทั้งสองดังที่กล่าวมา ส่วนคนธรรมดาโดยทั่วไปซึ่งไม่มีญาณ ๒ นั้น ก็มิทางที่จะรู้ได้เพียงอย่างเดียว คือให้ตั้งข้อสังเกตว่า “สิ่งใดที่เกิดขึ้นจากการกระทำของมนุษย์ หรือของสัตว์ใด ๆ ก็ตาม สิ่งที่เกิดขึ้นมานั้น จะต้องมีความหมายเสมอ” คืออธิบายได้ว่า สิ่งที่เกิดขึ้นมาเพื่อประโยชน์อันใด และในเมื่อสิ่งที่เกิดขึ้นนั้นมีความหมาย ก็หมายถึงว่าสิ่งนั้นจะต้องเกิดขึ้นมาจากความนึกคิด ความปรารถนา ความต้องการ ความรู้ความสามารถแห่งจิตใจของผู้สร้าง เพราะฉะนั้นขอให้สังเกตว่า ในเมื่ออวัยวะต่าง ๆ และพฤติ-

กรรมต่าง ๆ ของร่างกายเกิดขึ้นอย่างมีความหมาย จึงแสดงให้เห็นว่า สิ่งเหล่านี้ย่อมเกิดมาจากความรู้ สึกนึกคิดของวิญญูณที่มาปฏิสนธิ์นั้นเอง ในความหมายอย่างนั้นแหละ ที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสว่า “วิญญูณเป็นปัจจัยให้เกิดรูป” และเพราะเหตุที่คนเราที่เกิดมานั้นไม่ใช่มีแต่รูปร่างซึ่งเป็นวัตถุ หรือเป็นรูปธรรมอย่างเดียว แต่หากยังมีนามธรรม เช่น ความนึกคิด ความรู้สึก ความปรารถนา ความต้องการ ซึ่งทางพุทธศาสนาเรียกว่า เวทนา สัญญา สังขาร ๓ อย่างนี้เป็นนามธรรม เพราะฉะนั้น พระพุทธเจ้าจึงเรียกตัวเรานามรูป วิญญูณเป็นปัจจัยให้เกิดนามรูป ก็เพราะมีความหมายดังที่กล่าวมานี้

อนึ่ง คำว่า ภาวักวิญญูณ ซึ่งตามศัพท์แปลว่า วิญญูณที่เป็นองค์ของภพ คำว่าภพในที่นี้หมายถึงนามรูป ไม่ใช่หมายถึงพิภพ ซึ่งหมายถึงโลกที่เราอาศัยอยู่ คำว่าวิญญูณเป็นองค์ของภพนั้น มีความหมายเหมือนกับเราแล้วว่า เมล็ดมะม่วงย่อมเป็นองค์ของต้นมะม่วง ซึ่งหมายความว่า เมล็ดมะม่วงนั้นคือปัจจัยสำคัญยิ่ง

ที่จะทำให้เกิดต้นมะม่วง ในทำนองเดียวกัน นามรูปจะเกิดหรือไม่เกิด จะเกิดมาเป็นอะไร จะเกิดในนรกหรือในสวรรค์ ก็จะต้องเกิดในภพไหนภูมิไหน ปัจจัยสำคัญย่อมขึ้นอยู่กับภวังควิญญาณ

อนึ่ง ขอให้สังเกตไว้ด้วยว่า เชื้อซึ่งมีอยู่ในเมล็ดนั้น เกิดจากพฤติกรรมของต้นที่เป็นบรรพบุรุษของมัน เช่นเมล็ดมะม่วงเกิดจากต้นมะม่วง เมล็ดขนุนเกิดจากต้นขนุน คือพฤติกรรมต่าง ๆ ของต้นไม้แต่ละชนิด มันจะสะสมเชื้อของมันไว้ในเมล็ด และต้นไม้ทุกชนิดย่อมเกิดขึ้นตามเชื้อของมัน ข้อนั้นฉันใด การกระทำต่าง ๆ ของมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นกายกรรม วจีกรรม หรือมโนกรรมก็ตาม ทุกครั้งที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นกรรมดีหรือกรรมชั่ว มันจะก่อให้เกิดเชื้อขึ้นในสันดานเสมอ และเชื้อที่วางทางพุทธศาสนาเรียกว่า วิบาก วิบากหมายถึงผลของกรรมที่เกิดขึ้นในสันดาน เช่นเราอ่านหนังสือ ผลที่ได้รับก็คือ ความรู้ที่เกิดขึ้นในใจ ความรู้เหล่านี้จะสะสมอยู่ในสันดาน ความรู้จะมีมากหรือน้อย จะเป็นความรู้ประเภทไหนก็ขึ้นอยู่กับการ

เรียนการศึกษา และการกระทำ คนที่พูดเท็จบ่อย ๆ
 วิชาที่เกิดขึ้นก็คือนิสัยโกหก คำว่า หว่านพืชเช่นไร
 ย่อมได้ผลเช่นนั้น ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่วนั้น ซึ่งใน
 ความหมายที่แท้จริงแล้ว คำว่าได้ดีหมายถึงได้วิชาที่ดี
 คำว่าได้ชั่ว หมายถึงได้วิชาที่ชั่ว ต้นไม้จะเกิดเป็นต้น
 อะไรปัจจัยสำคัญอยู่ที่เชื้อในเมล็ด คนเราจะเกิดมาเป็น
 อะไร ปัจจัยสำคัญอยู่ที่วิชา คำว่าวิญญาณเป็นปัจจัย
 ให้เกิดนามรูปนั้น คำว่า วิญญาณ ในที่นี้หมายถึง ภาวนา-
 วิญญาณ ซึ่งแปลว่าวิญญาณที่เป็นองค์ของภาพ องค์ใน
 ที่นี้คือวิชาของกรรมซึ่งมีในสันดาน วิชาที่มีทั้งดวง
 ชั่ว คือมีทั้งวิชาของกุศลกรรม และวิชาของอกุศล
 กรรม คำว่าสังขารเป็นปัจจัยให้เกิดวิญญาณ วิญญาณ
 เป็นปัจจัยให้เกิดนามรูป คำว่า สังขาร ในที่นี้หมายถึง
 วิชาของกรรม ขอได้โปรดจำไว้ว่า ทุกครั้งที่ทำกรรม
 ไม่ว่าจะป็นกายกรรม วาจากรรม หรือมโนกรรม จะต้อง
 มีวิชาเกิดขึ้นในสันดานเสมอ ทำกรรมดี วิชาที่ดีย่อม
 เกิดขึ้น ทำกรรมชั่ววิชาชั่วก็เกิดขึ้น และการกระทำ
 ทุกอย่างนั้นเมื่อเกิดขึ้นแล้วก็ย่อมผ่านไป หรือดับสิ้นไป

แต่ผลของกรรมไม่ได้ผ่านไป ไม่ได้สิ้นไปด้วย เพราะ
 ทุกครั้งที่ทำกรรม จะต้องมีการเกิดขึ้นในสันดานและ
 สะสมอยู่ในสันดานเสมอ วิชาที่นี้แหละคือปัจจัยสำคัญ
 ที่จะทำให้คนเราเกิดมาเป็นอะไร วิชาของกรรมเปรียบ
 เหมือนเชื้อในเมล็ด ต้นตายแต่ในเมื่อเมล็ดยังอยู่ ก็
 หมายถึงต้นยังอยู่ เพราะเมล็ดนั้นจะงอกขึ้นมาเหมือน
 ต้นเดิมอีก เมล็ดทำให้เกิดต้น ต้นทำให้เกิดเมล็ด ตราบ
 ใดที่เมล็ดไม่เนาไม่เสีย เมื่อได้สิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมก็จะ
 ทำให้เกิดต้นขึ้นมาอีก ข้อนั้นนี้แต่ วิชาของกรรมที่
 สะสมอยู่ในสันดาน คือสะสมอยู่ในภวังควิญญาณนั้น
 จะสืบต่อไปได้เรื่อย ๆ ถึงชาติหน้า และจะไม่มีวันสูญ
 เสีย เหมือนกับเมล็ดผลไม้อื่น ๆ ที่เก็บไว้นานเกินไป
 เพราะวิชาของกรรมจะไม่มีวันเสีย แต่สามารถจะสืบ
 ต่อไปได้เรื่อย ๆ ตราบใดที่ยังไม่ได้ล้างวิชาที่นั้นออก
 หรือเปลี่ยนวิชาใหม่ วิชาของกรรมทุกอย่างย่อมจะ
 ให้ผลต่อไปทุก ๆ ชาติ อย่าลืมนะว่า วิญญาณไม่ใช่เป็นสิ่งที่
 จะดับสูญหายไปได้ง่าย ๆ เหมือนกับร่างกาย เพราะ
 คนเราเมื่อตายก็ตายแต่ร่างกายเท่านั้น ส่วนวิญญาณจะ

ไม่ตาย ไม่สูญ และเมื่อวิญญาณยังอยู่ก็หมายถึงว่า ชีวิตก็ยังมีอยู่ ชีวิตจะไม่มีการสูญหาย เพราะวิญญาณเมื่อละกายเนื้อก็จะเบรนัจจยให้เกิดนามรูปที่เป็นโอปปาติกะ หรือเป็นกายทิพย์ วิญญาณที่มากเกิดในท้องแม่ก็คือวิญญาณในร่างของกายทิพย์ที่มาปฏิสนธิในท้องแม่ เมื่อวิญญาณหลุดจากกายทิพย์แล้ว ก็จะมาเบรนัจจยให้เกิดนามรูปที่เป็นกายเนื้อในท้องแม่ วิญญาณอยู่ที่ไหนจะต้องมีนามรูปอยู่ที่นั่น วิญญาณที่ไม่มีรูปมีอยู่ประเภทเดียวเท่านั้น คือ อรูปพรหม นอกจากนั้น ถ้าวิญญาณยังอยู่ก็ต้องมีนามรูปอยู่ด้วยเสมอ ซึ่งบางครั้งมีนามรูปก็เป็นกายเนื้อ บางครั้งนามรูปก็เป็นกายทิพย์ คนเราจะเวียนว่ายตายเกิดอยู่ในระหว่างกายเนื้อกับกายทิพย์ เช่นนอนอยู่ตลอดกาล วิญญาณจะไม่มีการดับสูญ ตราบใดที่ยังมีกิเลสอยู่ แม้ว่าโลกนี้จะพินาศด้วยไฟพลัยกัลป์ล้างโลก หรือพินาศด้วยน้ำท่วมโลกก็ตาม ซึ่งชีวิตทุกอย่างในโลกนี้ ไม่มีเหลืออยู่เลยก็ตาม แต่ถึงกระนั้นชีวิตของเราทุกคน ซึ่งรวมทั้งสัตว์ทั้งหลายด้วย ก็ยังมีอยู่ต่อไปอีก แต่จะอยู่ในสภาพของกายทิพย์ หรือเป็นโอปปา-

ปาติกะ และแล้ววันหนึ่งในเมื่อโลกนี้ได้วิวัฒนาการขึ้นมาอีก และวิวัฒนาการมาถึงขั้นที่สิ่งมีชีวิตจะเกิดขึ้นได้แล้ว ชีวิตต่าง ๆ ในโลกของวิญญูณ ก็จะมีวิวัฒนาการมาเกิดในโลกมนุษย์นี้ อีก การที่จะเข้าใจในเรื่องของกรรมตามที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้และมีความเชื่อด่วนนั้น จะต้องเข้าใจถึงเรื่องสังสารวัฏฏ์ คือการเวียนว่ายตายเกิด เข้าใจเรื่อง วิญญูณ เป็นผู้สร้างชีวิตดังที่กล่าวมานี้ด้วย และถ้าหากจะพูดว่า คนเราเกิดขึ้นมาตามธรรมชาติ สดอยู่แล้วแต่ธรรมชาติจะสร้างนั้น คำว่า **ธรรมชาติ** เป็นผู้สร้างในที่นี้คือ **วิญญูณ** ซึ่งเป็นปัจจัยให้เกิดนามรูปนั่นเอง

อนึ่ง ขอได้โปรดเข้าใจไว้ด้วยว่า คำว่า **สังขาร** เป็นปัจจัยให้เกิดวิญญูณนั้น คำว่า **สังขาร** ในที่นี้พระพุทธเจ้าได้ทรงอธิบายไว้เองว่า หมายถึง **ปฏญญาภิสังขาร** **อปฏญญาภิสังขาร** และ **อเนญชาภิสังขาร** ซึ่งแปลว่า อภิสังขาร คือ บุญ อภิสังขาร คือ บาป อภิสังขาร คือ อเนญชา คำว่า **บุญ** หมายถึงวิบากของการกระทำที่เป็น

บุญเป็นกุศลทุกอย่าง เช่นการบำเพ็ญทานบารมีและศีล-
 บารมีอย่างนี้เป็นต้น หรือหมายถึงการกระทำบุญ ๑๐ อย่าง
 ซึ่งเรียกว่า บุญญกิริยาวัตถุ ๑๐ อย่างนี้เป็นต้น ซึ่งการ
 สร้างบุญสร้างกุศลเหล่านี้ ทุกครั้งที่ทำจะทำให้เกิดวิบาก
 และวิบากที่เกิดจากบุญและกุศลเหล่านี้เอง ที่พระองค์
 ตรัสว่าเป็นสังขาร คือเป็นตัวปรุงแต่งสร้างสรรค์บันดาล
 ให้คนเราเกิดในภพภูมิที่ดี ทำให้เกิดมามีโชคชะตาวิเศษ
 ดี ส่วนคำว่าอปฺยัญญาภิสังขาร ซึ่งแปลว่า อภิสังขาร
 คือ บาป ซึ่งคำว่า บาป ในที่นี้หมายถึงวิบากของการ
 กระทำทุกอย่างที่เป็นบาป เช่นการกระทำที่ผิดศีลเป็น
 ต้น และการกระทำที่เป็นบาปนั้นทุกครั้งก็จะทำให้เกิด
 วิบากขึ้นในสันดานเสมอ และวิบากของบาปอันนี้แหละ
 ที่เรียกว่า สังขาร ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้คนเรา
 เกิดมาในภพภูมิที่ไม่ดี มีโชคชะตาวิเศษไม่ดี ส่วนคำว่า
 อเนญชาภิสังขาร อภิสังขาร คือ อเนจฺชา อเนจฺชาใน
 คำนี้หมายถึงอรูปฌาน ๔ วิบากของอรูปฌาน ๔ อันนี้
 แหละที่เรียกว่า อเนจฺชาภิสังขาร ซึ่งจะ เป็นปัจจัย
 สำคัญทำให้เกิดเป็นอรูปพรหม

ขอให้สังเกตว่า ตามหัวข้อในปฏิกิจสมุปบาทนั้น ใช้คำว่าสังขารเป็นปัจจัยให้เกิดวิญญาณ แต่ในคำอธิบายซึ่งเป็นพุทธพจน์พระองค์ทรงใช้คำว่า อภิสังขาร ซึ่งแสดงให้เห็นว่า วิบากของบุญกุศลหรือวิบากของบาปอกุศลต่าง ๆ นั้น ไม่เพียงแต่เป็นสิ่งปรุงแต่งสร้างสรรค์บันดาลอย่างธรรมดาเท่านั้น แต่พระองค์ทรงเน้นให้เห็นว่าบุญและบาป ที่สะสมอยู่ในสันดานนั้นเป็นตัว อภิสังขาร คือเป็นสิ่งทีปรุงแต่งสร้างสรรค์บันดาลที่ยิ่งใหญ่ที่สุด เทพเจ้าหรือผู้มีฤทธิ์มั่นจะสามารถสร้างสรรค์บันดาลให้คนเราเป็นอะไรได้ก็ตาม แต่นั่นก็ยังไม่ยิ่งใหญ่เท่ากับบุญและบาปที่เราได้สะสมไว้ ต้นไม้จะเกิดมาเป็นต้นอะไร มีรูปร่างลักษณะอย่างไร มีสีสรร รสชาติอย่างไรก็ตาม แม้หากว่าจะมีท่านผู้มีฤทธิ์หรือพระเจ้าบันดาลให้เกิดสิ่งเหล่านั้นขึ้นมาได้ก็ตาม แต่นั่นก็ไม่สำคัญยิ่งใหญ่ไปกว่าเชื้อที่มีอยู่ในเมล็ดของมัน เชื้อนี้แหละคือตัวการสำคัญ ที่จะบันดาลให้ต้นไม้เกิดมาเป็นอะไร เชื้อก็คือวิบาก และวิบากก็คือตัวอภิสังขาร ซึ่งแปลว่าผู้สร้างสรรค์บันดาลที่ยิ่งใหญ่ที่สุด ขอให้หมั่น

นี่ถึงคำว่า “สังขารเป็นปัจจัยให้เกิดวิญญาณ วิญญาณเป็นปัจจัยให้เกิดนามรูป” และพยายามนึกไว้ด้วยว่าสังขาร หมายถึงอะไร พยายามทำความเข้าใจในเรื่องนี้ให้ถูกต้อง อย่าเข้าใจผิดว่าสังขารในที่นี้หมายถึงร่างกายเป็นอันขาด และควรจะต้องรู้ว่า คำว่า สังขาร ในภาษาบาลีนี้มีความหมายอยู่หลายอย่าง เช่นสังขารในเรื่องชั้นที่ ๕ ก็มีความหมายอย่างหนึ่ง สังขารในเรื่องไตรลักษณ์ หรือสังขารที่เราได้ยินกันบ่อยๆ ว่า อนิจจาวต สังขารา ซึ่งคนทั่วไปมักจะเข้าใจว่าหมายถึงร่างกายเท่านั้น ซึ่งความเป็นจริงแล้ว สังขารในบทบังสกุลนั้น ไม่ใช่หมายถึงเฉพาะแต่ร่างกายของคนเท่านั้น แต่หมายถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่มีเหตุปัจจัยปรุงแต่งขึ้นมา เพราะฉะนั้นจึงต้องทำความเข้าใจให้ดีกว่า คำว่าสังขารเป็นปัจจัยให้เกิดวิญญาณ สังขารในคำนี้หมายถึงเฉพาะถึงวิบากเท่านั้น

คำอธิบายในเรื่องกรรมที่ได้ยินกันอยู่เสมอ

คำว่า “เรากรรมเป็นของตน” ในที่นี้หมายความว่า ทรัพย์สมบัติสิ่งของแม้กระทั่งชีวิตร่างกายของเราเอง ก็ยังไม่เชื่อว่าเป็นของเราจริง ๆ เพราะทุกคนจะต้องตาย และเมื่อตายแล้วก็ต้องละทิ้งสิ่งเหล่านั้นทั้งหมด ไม่มีอะไรติดตามไปถึงชาติหน้าได้เลย ส่วนบุญและบาปที่เราได้กระทำไว้แล้ว ทุกอย่างได้ชื่อว่าเป็นของเราจริง ๆ ทั้งนี้เพราะบุญและบาปทุกอย่างที่เราได้ทำไว้แล้วนั้น เมื่อเราตายไปแล้วก็สามารถที่จะติดตามวิญญูณไปให้ผลในชาติหน้าต่อไปได้ทุก ๆ ชาติ

คำว่า “เราเป็นทายาทของกรรม” หมายความว่า กรรมที่เราได้ทำเอาไว้ทั้งดีและชั่วทุกอย่าง เราจะต้องได้รับผลของกรรมที่เราได้ทำไว้เสมอ พระพุทธเจ้าจึงได้ตรัสว่า เราเป็นทายาทของกรรม เหมือนอย่างเราเป็นลูกของพ่อแม่คนไหน โดยธรรมดาเราก็จะได้เป็นทายาทรับมรดกของพ่อแม่คนนั้น แต่ในบางครั้งพ่อแม่บางคนอาจจะไม่มีมรดกไว้ให้ลูก หรือว่ามีมรดก แต่ลูกบางคนอาจจะไม่ได้รับ เหตุการณ์ทำนองนี้เป็นสิ่งที่เป็นไปได้

แต่กรรมที่เราทำไว้ทุกอย่างจะไม่เป็นเช่นนั้น เพราะเราจะต้องได้รับผลของกรรมที่เราได้ทำไว้เสมออย่างแน่นอนอนทั้งในชาตินี้ และในชาติหน้าและต่อไปทุกๆชาติอีกด้วย

คำว่า “เรามีกรรมเป็นผู้ให้กำเนิด” หมายความว่า ในเมื่อเรายังมีกรรมอยู่ กรรมยังไม่สิ้น วิบากของกรรมที่มีอยู่ จะต้องทำให้วิญญานปฏิสนธิอีกเสมอ และเมื่อวิญญานปฏิสนธิอีก ก็หมายถึงจะต้องมีนามรูปเกิดขึ้นมาอีก พ่อแม่บางคนอาจจะไม่มีลูกเพราะเป็นหมัน หรือเพราะอะไรก็ตามเป็นสิ่งที่ซึ่งเป็นไปได้ หรือถึงแม้พ่อแม่จะสามารถทำให้ลูกเกิดขึ้นมาได้ แต่พ่อแม่ก็ไม่อาจจะทำให้ลูกเกิดมาตั้งใจปรารถนาทุกอย่าง เพราะพ่อแม่เป็นแต่เพียงคนปลุกต้นไม้ ไม่ได้สร้างต้นไม้ ส่วนกรรมนั้นคือผู้ให้กำเนิดอย่างแท้จริง เพราะกรรมเท่านั้นที่จะเป็นผู้กำหนดให้คนเกิดมา หรือไม่ให้เกิดมา จะให้เกิดมาเป็นอะไร กรรมของเราเองเป็นผู้ลิขิต ไม่มีพระเจ้าหรือพรหมองค์ใด หรือธรรมชาติอะไรที่ไหนเป็นผู้กำหนด กรรมของเราเองเท่านั้นจะเป็นผู้กำหนดเป็นผลลิขิต เป็นผู้บงการจะให้เราเกิดหรือไม่ให้เกิด หรือจะ

ให้เราเกิดมาเป็นอะไร ให้เกิดในภพไหนภูมิไหน กรรม
 เป็นผู้กำหนดเป็นผู้บังคับทางสัน การที่คนเราเลือกที่
 เกิดไม่ได้ก็เพราะเราไม่มีอำนาจเหนือกรรม และเวลา
 จะมาเกิดก็มาโดยไม่รู้ตัว แต่ถ้าหากเราเข้าใจในเรื่องกฎ
 ของกรรมดี เราก็คงสามารถจะเลือกเกิดในที่ที่ดีได้ ด้วย
 การพยายามทำความดีให้มาก และทำกรรมชนิดที่จะทำ
 ให้เกิดในภพนั้นภพนั้น

คำว่า “เรามีกรรมเป็นพวกพ้อง” หมายความว่า
 เราจะเกิดในสิ่งแวดล้อมอย่างไร เกิดในตระกูลไหน มี
 ญาติพี่น้องอย่างไร มีบริวารอย่างไร ขึ้นอยู่กับกรรม
 ของเราทางสัน พุตสัน ๆ ว่าเป็นผู้กำหนด หรือสร้าง
 สิ่งแวดล้อมด้วยกรรมของเราเอง ไม่มีใครที่ไหนหรือ
 อำนาจอะไร ที่จะมาบังคับให้เราต้องอยู่ในสิ่งแวดล้อม
 อย่างนั้นอย่างนั้น

คำว่า “เรามีกรรมเป็นที่พึ่งอาศัย” หมายความว่า
 กรรมดีที่เราได้ทำเอาไว้ สิ่งเหล่านั้นแหละที่จะช่วยให้เรา
 เกิดมามีความสุขความเจริญ ช่วยให้เราผ่านพ้นจาก
 อุปสรรคอันตรายต่าง ๆ ช่วยให้เราพ้นจากความทุกข์ยาก

ลำบาก คนที่เกิดมาในตระกูลที่พ่อแม่มีฐานะดี และเป็นคนดีด้วยนั้น จะเห็นได้ว่าพ่อแม่ย่อมเป็นที่พึ่งอันประเสริฐ แต่ถึงกระนั้นก็ขอให้สังเกตให้ดีว่า คนที่จะเกิดมาที่พึ่งดีนั้น ก็เพราะได้ทำกรรมดีเอาไว้มาก และอีกอย่างหนึ่งเราจะเห็นได้ว่า บางคนเป็นเด็กกำพร้า พ่อแม่ตายแต่ยังเล็กอยู่ หรือพ่อแม่ยากจน หรือพ่อแม่เป็นคนไม่ดี อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ไม่ดี แต่แล้วเด็กกำพร้าบางคนก็กลับได้ที่พึ่งซึ่งดีกว่าพ่อแม่ และดีกว่าญาติพี่น้องของตน ทั้งนี้เพราะกรรมดีที่เขาได้ทำเอาไว้ ได้บันดาลให้เขาได้ที่พึ่งที่ดี หรืออีกนัยหนึ่งหมายความว่า คนที่ได้สร้างกรรมดีเอาไว้มากนั้น ย่อมจะเกิดมามีวาสนาดี เป็นคนมีอุปนิสัยดี และสามารถที่จะพึ่งตัวเองได้ดี ครั้งแรกอาจจะยากจน แต่ต่อมาก็สามารถที่จะสร้างฐานะได้ดี มีความสุขความเจริญได้ กรรมที่ดีจะเป็นตัวการสำคัญที่จะบันดาลให้เขาได้ที่พึ่งที่ดี ส่วนคนที่ทำกรรมชั่วเอาไว้มาก เขาก็จะได้พึ่งกรรมชั่วเป็นเครื่องดำรงชีพ และก็จะประสบความสำเร็จตามที่เขาดำเนินการจากกรรมชั่ว เช่นเป็นคนลักขโมยเก่งคนอื่นจับไม่ได้ หรือใช้เล่ห์

เหลียมโกงคนอื่นได้สำเร็จ ทำให้ตัวเองมีฐานะดี แต่แล้ว เขาก็จะต้องเดือดร้อนเพราะกรรมชั่ว เหมือนคนที่เกิด ในนรก หรือคนที่เกิดเป็นเปรตเขาก็ได้อาศัยกรรมชั่ว เป็นที่พึ่งเป็นเครื่องยังชีพจนกว่าเขาจะสิ้นกรรม ขอได้ โปรดจำไว้ว่า พ่อแม่ญาติพี่น้องหรือว่าใครก็ตาม ซึ่ง สามารถจะเป็นที่พึ่งแก่เราได้เนั้น เราจะพึ่งได้ก็เพียงชั่ว คราวเท่านั้น จะเป็นที่พึ่งตลอดไปไม่ได้ ส่วนกรรมดี ที่เราได้ทำเอาไว้แล้ว จะเป็นที่พึ่งแก่เราได้ตลอดไป ทั้ง ชาตินี้และชาติหน้าต่อไปทุกชาติ

คำอธิบายเกี่ยวกับเรื่องกรรมดังที่กล่าวมานี้ ท่าน จะเห็นได้ว่าเราจะเข้าใจและยอมรับว่าเป็นจริง ก็ต่อเมื่อ เราเข้าใจและเชื่อในเรื่องสังสารวัฏฏ์ ในเรื่องสังขารเป็น บัญญัติให้เกิดวิญญาน วิญญานเป็นบัญญัติให้เกิดนามรูป และจะต้องรู้ด้วยว่า การที่พระพุทธเจ้าทรงรู้แจ้งในเรื่อง กรรมดีกรรมชั่วว่าจะให้ผลอย่างนั้นอย่างนี้ และทรงรู้ แจ้งว่าการที่คนเราเกิดมาไม่เหมือนกัน เป็นเพราะกรรม ของตัวเองนั้น ก็เพราะพระพุทธเจ้าทรงระลึกชาติได้ และทรงเห็นชีวิตหลังจากตาย และทรงรู้แจ้งแทงตลอด

ในเรื่องปฏิจจนุสุมปาต หนึ่งการที่พระโสดาบันเป็นผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบได้ตลอดไป จะไม่มีการกระทำความชั่ว หรือกระทำการทุจริตใด ๆ ไม่ว่าในกรณีใด ๆ นั้น ก็เพราะเป็นผู้รู้แจ้งแทงตลอดในเรื่องปฏิจจนุสุมปาต รู้แจ้งแทงตลอดในเรื่องสังสารวัฏฏ์ รู้แจ้งแทงตลอดในเรื่องกฎของกรรม และรู้แจ้งแทงตลอดในเรื่องอริยสัจสี่

เพราะฉะนั้น วิธีการปลุกฝังให้คนเรามีศีลธรรมเกิดจากตัวเอง ซึ่งจะเป็นการปูพื้นฐานศีลธรรมในสังคมให้แพร่หลายนั้นก็คือ จะต้องหาวิธีสอนให้คนเข้าใจในเรื่องกรรม เรื่องสังสารวัฏฏ์ เรื่องวิญญูณเป็นปัจจัยให้เกิดนามรูป ให้รู้กันอย่างแพร่หลาย วิธีนี้เท่านั้นที่จะช่วยให้คนเราพ้นจากความทุกข์ และช่วยให้สังคมมีความสุขความเจริญ ปราศจากการเบียดเบียนกัน การอบรมคนให้มีศีลธรรม แม้เราจะใช้วิธีอื่นที่พิเศษสักเพียงไรก็ตาม ก็จะไม่ได้ผลอย่างแน่นอนเหมือนกับการอบรมสั่งสอนให้คนเรามีความเชื่อในเรื่องกฎของกรรมดังที่กล่าวมา เพราะได้มีตัวอย่างในทางพุทธศาสนา มากมาย ที่ว่าคนเหล่านั้นเมื่อก่อนเป็นคนไม่ดี เป็นคน

เห็นแก่ตัว โหดร้ายทารุณ กัดขี้นวมเหงเบียดเบียนผู้อื่น แต่แล้วในที่สุดคนเหล่านั้นก็กลับตัวกลับใจได้อย่างเด็ดขาด จนกระทั่งถึงขั้นได้มาตรฐาน คือจะไม่เป็นคนชั่วอีกต่อไป ชั่ววันวันตร คือตลอดชีวิตนี้เขาก็จะไม่เป็นคนชั่วอีก ตายแล้วเกิดมาใหม่ก็จะไม่ทำความชั่วมาตั้งแต่เกิด แล้ว ความทุกข์ต่าง ๆ ไม่ว่าจะ เป็นทุกข์ทางกายหรือทางใจ ก็จะไม่ค่อย ๆ หมดไปจนกระทั่งไม่มีเหลือ และทุกข์อันใด ที่ละได้แล้ว ทุกข์อันนั้นก็จะไม่เกิดขึ้นอีกด้วย เพราะทุก สิ่งทุกอย่างเกิดจากใจ สำคัญที่ใจ เมื่อพัฒนาจิตใจให้ดี แล้วทุกสิ่งทุกอย่างก็ย่อมจะดีขึ้นเอง

เหตุไรคนทำกรรมดีแต่ไม่ได้รับผลดี

แต่คนทำความชั่วกลับได้รับผลดี

อนึ่ง จากตัวอย่างในสังคมที่เห็นกันอยู่ทั่วไป คนที่ทำกรรมดีอยู่เสมอ แต่ก็ยังมีความลำบากและมีความยากจน ไม่ได้เลื่อนตำแหน่ง ไม่ได้รับความสุข ความเจริญตามที่ควรจะได้ ทั้งที่ทำดีมานาน ส่วนคน

บางคนซึ่งในปัจจุบันอาจจะมีมากเสียด้วยซ้ำไป คนที่ทำความชั่วแต่ได้รับผลดี คือมีความร่ำรวยมีความสุขความเจริญ มีหน้ามีตาในสังคม ซึ่งดูแล้วทำให้คนส่วนมากเห็นว่า ทำดีได้ดีทำชั่วได้ชั่วนั้น ไม่เป็นความจริงเสมอไป เพราะจากตัวอย่างในสังคมทำให้เข้าใจเช่นนั้น แต่อันที่จริงแล้วกฎแห่งกรรมเป็นสัจธรรมที่เป็นจริงตลอดกาล เหมือนกับกฎธรรมชาติทั่วไป แต่เหตุการณ์ในสังคมเท่าที่เป็นอยู่ ทำให้คนเข้าใจผิดว่ากฎแห่งกรรมไม่ใช่เป็นความจริงเสมอไปนั้น ทั้งนี้เพราะเหตุที่เขายังไม่รู้ว่ กรรมดีและกรรมชั่วจะให้ผลเมื่อไร มากน้อย แค่ไหนย่อมขึ้นอยู่กับเหตุอีก ๔ ประการ ซึ่งพระพุทธเจ้าทรงเรียกว่า สมบัติ ๔ และ วิบัติ ๔ กล่าวคือ

๑. กตีสम्มัตติ กตวิบัติ คำว่ากตในที่นี้หมายถึงที่เกิด ถิ่นที่อยู่ สิ่งแวดล้อม เช่นเมล็ดผลไม้ ถ้าเกิดในที่ดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ มีความเหมาะสมสำหรับพืชชนิดนั้น ๆ พืชนั้นก็เจริญงอกงามให้ผลดี ในความหมายอย่างนี้เรียกว่า กตีสัมมัตติ ถ้าเกิดในสิ่งแวดล้อมที่

ไม่ได้ พืชนั้นก็อาจจะไม่เกิดหรือไม่เจริญงอกงาม ใน
ความหมายอย่างนี้เรียกว่า คติวิบัติ

คนทำกรรมดีย่อมต้องได้ดี คือได้วิบากที่ดีเกิด
ขึ้นในสันดาน ทุกครั้งที่ทำดีจะต้องได้ดี คือได้วิบากที่ดี
และทำดีในเรื่องไหนก็จะได้วิบากที่ดีในเรื่องนั้น คำว่า
สะสมบุญก็หมายถึงการทำความดีบ่อย ๆ วิบากแห่งความ
ดีก็จะเพิ่มพูนมากขึ้น อันนี้เป็นกฎตายตัวไม่มีข้อยกเว้น
คำว่าหว่านพืชเช่นไรย่อมได้ผลเช่นนั้น ก็หมายความว่า
เมื่อเราทำความดีประเภทไหน ก็จะได้วิบากที่ดีประเภท
นั้น และวิบากที่วนเป็นสิ่งที่อยู่ในสันดาน เพราะ
ฉะนั้นจึงติดตามไปถึงชาติหน้าได้ทุกชาติ และพร้อมที่
จะให้ผลที่ดีเสมอในเมื่อได้มีโอกาส ซึ่งคำว่าโอกาสใน
ที่นี้ก็คือ ในเมื่อได้ไปเกิดหรือไปอยู่ในสุคติภูมิ หรือ
ในสิ่งแวดล้อมที่ดี ความดีที่มีอยู่นั้นก็จะให้ผลอย่างเต็ม
ที่ เหมือนกับเมล็ดพืชที่เกิดในสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม
เมล็ดพืชนั้นก็เจริญงอกงามให้ผลเต็มที่

แต่การที่บุคคลบางคน ทั้งที่เคยทำความดีมานาน
แต่กลับไม่ได้ดี ทั้งนั้นก็เพราะว่า คนเราที่เกิดมาไม่ใช่

จะทำแต่กรรมดีเสมอไป บางคนก็เคยทำกรรมชั่วมามาก
 ในปัจจุบันแม้จะทำกรรมดีอยู่เสมอ แต่วิบากที่ไม่ดีก็อาจ
 จะทำให้เขาเกิดในคติที่ไม่ดี คือเกิดในสิ่งแวดล้อมที่ไม่
 ดี เพราะฉะนั้นความดีที่เขามีอยู่ก็จะอาภัพ คือจะยังไม่
 ให้ผล คำว่า อาภัพ ไม่ใช่หมายความว่า กรรมดีนั้นจะ
 หหมดสิ้นไปและจะไม่ให้ผลต่อกต่อไปเลย คำว่า อาภัพ
 มีความหมายคล้าย ๆ กับว่า ขณะดวงจันทร์ถึงแม้ว่าจะ
 เป็นคืนวันเพ็ญ แต่ในเมื่อมีเมฆมาบดบังมาก ๆ ดวง
 จันทร์ก็อาภัพ คือไม่เปล่งรัศมีออกมาให้คนเห็น เพราะ
 ฉะนั้น คนที่ทำความดีทั้งที่เป็นคนดีในสายตาของคน
 ทั่ว ๆ ไป แต่กลับไม่ได้ดีนั้น ก็ขอให้พิจารณาถึงปัญหา
 ที่ว่า เขาอยู่ในคติสมบัตหรือคติวิบัติ อันนี้เป็นประเด็น
 หนึ่งที่จะต้องพิจารณา ในทำนองเดียวกันกับคนทำบุญ
 อาจจะถูกนรกก็ได้ หรือคนทำบาปอาจจะไปเกิดใน
 สวรรค์ก็ได้ เพราะวิสัยของปุถุชนนั้นย่อมจะเคยทำทั้ง
 กรรมดีและกรรมชั่ว

ปัญหามีอยู่ว่า ในขณะที่ ความชั่วกำลังให้ผล
 ให้ไปเกิดในทุคติภูมิ หรือว่ากรรมดีช่วยให้ไปเกิดใน

สุดคติภูมิ เรื่องนี้เป็นเรื่องสำคัญมาก อย่าพิจารณาแต่เพียงแง่ใดแง่หนึ่ง และอย่าลืมนึกว่า เมล็ดพืชต่าง ๆ ถ้าเก็บไว้นานเกินไปมันจะเน่าจะเสียได้ หมุดโอกาสที่จะงอกงามขึ้นมาอีก ส่วนวิบากที่ดีและวิบากที่ชั่วที่มีอยู่ในสันดานนั้น มันจะไม่เน่าไม่เสียไม่สูญหายไปง่าย ๆ บางคนเคยทำกรรมชั่วมานานหลายร้อยชาติมาแล้ว ก็เพิ่งจะมาให้ผลในชาตินี้ก็มี และในทำนองเดียวกัน วิบากของกรรมดีที่เคยทำมานานหลายชาติ เพิ่งจะมีโอกาสให้ผลในชาตินี้ก็มี ดังที่พระพุทธเจ้าตรัสว่า—

คนที่ทำกรรมชั่วไว้ แม้จะหนีไปอยู่ในอากาศ หนีไปอยู่ในท่ามกลางมหาสมุทร หนีเข้าไปอยู่ในซอกแห่งภูเขา ก็ไม่อาจจะพ้นจากผลแห่งกรรมชั่วได้ เพราะคนที่ทำกรรมชั่วนั้น ไม่ว่าเขาจะไปอยู่ในประเทศแห่งหนตำบลใด แล้วจะพึงพ้นจากการที่กรรมชั่วจะให้ผลได้นั้นไม่มีเลย

— จากธรรมบท ภาค ๕

ส่วนในด้านแห่งกรรมดี แม้ว่าพระพุทธเจ้าจะไม่ได้อรรถไว้โดยตรงเช่นนั้นก็ตาม ก็ขอให้เข้าใจว่า คน

ที่ทำการมดีก็จะหนีไม่พ้นจากผลแห่งกรรมดี แม้ว่าเขาจะไปเกิดเป็นอะไรอยู่ที่ไหน เพราะวิบากของกรรมดี และกรรมช้วนมีอยู่ในสันดาน เหมือนเชื้อของต้นไม้ ย่อมมีอยู่ในเมล็ดของต้นไม้ ซึ่งเมล็ดนั้นจะต้องเกิดและเจริญเติบโตขึ้นมาตามเชื้อของมัน

ทั้งนี้เพราะกรรมดีหรือกรรมช้วนก็ตาม เมื่อทำแล้วก็เป็นอันแล้วไป แต่ผลของกรรมดีและกรรมช้วนที่เรียกว่าวิบากนั้น จะสะสมอยู่ในสันดาน เพราะฉะนั้นจึงไม่สูญหายไปได้ง่าย เมื่อมีโอกาสก็จะให้ผลทันที และคำว่ามีโอกาสก็หมายถึงได้คติสมบัติ หรือคติวิบัติ อย่างลึ้มว่า คนที่ทำการมช้วน ถ้าได้คติสมบัติคือได้สิ่งแวดล้อมที่ดี มีโอกาสทำความช้วนได้ดี คือไม่มีใครรู้หรือรู้แต่ก็ทำอะไรไม่ได้ กรรมช้วนนั้นจึงจะยังไม่ให้ผล ส่วนคนดีก็เช่นเดียวกัน ถ้าได้คติวิบัติ คือได้สิ่งแวดล้อมที่ไม่ดี เหมือนเมล็ดพืชที่ดีแต่ไปเกิดในสิ่งแวดล้อมที่ไม่ดี เมล็ดพืชก็อาจจะเน่าหรือสูญเสียไปเลย ไม่เกิดหรือเกิดก็ไม่งาม ส่วนวิบากของกรรมนั้นแม้จะเก็บไว้นาน

หลายร้อยหลายพันชาติ วิบากนั้นก็จะไม่เนาไม่เสีย ไม่สูญหาย ถ้ามีโอกาสมือโรมันก็จะให้ผลเหมือนนั้น

๒. อุปธิสมมติ อุปธิวิบัติ คำว่า **อุปธิ** ในที่นี้ หมายถึงร่างกาย คนบางคนเป็นคนดี ทำความดีอยู่เสมอ แต่ถ้าอุปธิวิบัติ คือร่างกายอ่อนแอไข้โรคหรือบุคลิกลักษณะไม่ดี ตัวอย่างที่เห็นได้ชัด เช่นผู้หญิงบางคน แม้จะมีความรู้ดี ความสามารถดี มีความประพฤติดี นิสัยใจคอดี แต่ถ้าเป็นคนรูปร่างขี้เหร่ ไม่มีความสวยงาม ผู้หญิงประเภทนี้ก็อาจหาแฟนได้ ก็จะหาคนรักและแต่งงานด้วยยาก ทั้งที่ชีวิตการแต่งงานนั้นเป็นสิ่งจำเป็นอย่างหนึ่งเพื่อความสมบูรณ์ของชีวิต ผู้ชายก็เช่นเดียวกัน ถ้ารูปร่างหรือบุคลิกลักษณะไม่ดี หรือเป็นคนขี้โรค อ่อนแอ ก็เป็นคนอาจหาแฟนได้เช่นเดียวกัน อย่าลืมนะ คำว่า อาจพานั้นหมายความว่า ในขณะที่กรรมดีหรือกรรมชั่ว ยังไม่อาจจะให้ผลตามสมควรแก่กรรม คือหยุดไว้ชั่วคราวเท่านั้น ไม่ได้หมายความว่า กรรมดีหรือกรรมชั่วนั้นจะไม่ให้ผลเลย

สำหรับคนชั่วถ้าอุปัชฌ์คือร่างกายของเขาดี คือ
 รูปร่างกายตาดี บุคคลลึกลับขณะดี แม้จะทำความช่วยอยู่
 เสมอ แต่เนื่องจากมีอุปัชฌ์ กรรมชั่วก็อาจจะยังไม่ให้
 ผล แต่มันก็ชั่วคราวเท่านั้น เพราะถ้าเขาทำกรรมชั่ว
 มากขึ้น ถึงแม้เขาจะมีอุปัชฌ์สักเพียงไรก็ตาม กรรมชั่ว
 นั้นก็ต้องให้ผลอย่างแน่นอน ซึ่งตัวอย่างที่กล่าวไว้
 ในคัมภีร์นั้นว่า “แม้จะเกิดเป็นสุนัขก็เหมือนกัน แต่
 ตัวหนึ่งเป็นสุนัขของพระราชาหรือของเศรษฐี เพราะ
 เหตุที่เป็นสุนัขที่มีรูปร่างกายตาดีเป็นที่ถูกใจของเจ้าของ
 ก็ย่อมจะได้รับการเลี้ยงดูอย่างดี แต่ถ้าเป็นสุนัขที่รูปร่าง
 หน้าตาไม่ดี ไม่มีคนเลี้ยง หรือเป็นสุนัขที่มีรูปร่าง
 ตาดี แต่ก็เป็นสุนัขของคนยากจน เราจะเห็นได้ว่า
 ฐานะของสุนัขทั้งสองประเภทนี้ ย่อมจะไม่เหมือนกัน
 อย่างแน่นอน” และอะไรคือสาเหตุที่ทำให้เกิดมามี
 อุปัชฌ์หรือไม่ดี อันนี้ย่อมเป็นอีกประเด็นหนึ่ง ซึ่งเรา
 จะต้องพิจารณาให้เข้าใจ และอย่าลืมนะว่า กรรมดีย่อมให้
 ผลที่ดี กรรมชั่วย่อมให้ผลที่ชั่ว, และวิสัยของปุถุชน
 นั้น ย่อมทำมาทางกรรมดีและกรรมชั่ว และในขณะที่

กำลังจะตาย ซึ่งจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงเปลี่ยนภูมิใหม่
ในขณะนั้นนับว่าเป็นหัวเลี้ยวหัวต่อที่สำคัญที่สุด เพราะ
กรรมดีและกรรมชั่วจะเป็นตัวนำปฏิสนธิ ถ้าเป็นโอกาส
ของกรรมดีให้ผลก็จะไปเกิดในสุคติภูมิ ถ้าเป็นโอกาส
ของกรรมชั่ว ก็จะไปเกิดในทุคติภูมิ อันนี้เป็นประเด็น
ที่สำคัญอีกอันหนึ่งที่จะต้องพิจารณาให้เข้าใจ

๓. กาลสมบัติ กาลวิบัติ ต้นไม้ทุกชนิด เมื่อ
ถึงเวลายั้นจึงจะออกผล ถ้าไม่ถึงเวลาก็จะยังไม่ออกผล
และต้นไม้แต่ละชนิดก็มีกาลเวลาที่จะให้ผลไม่เหมือนกัน
คือบางชนิดก็ให้ผลเร็ว บางชนิดก็ให้ผลช้า แต่ถึง
อย่างไรก็ต้องถึงเวลาของมันจึงจะให้ผล กรรมดีกรรมชั่ว
ก็เช่นเดียวกัน เมื่อถึงเวลาจึงจะให้ผล ต้นไม้แต่ละชนิด
ถ้าเราเคยสังเกต เคยเรียนรู้มาแล้วก็ย่อมจะพยากรณ์ได้
ว่าต้นไม้ชนิดนั้นชนิดนี้จะให้ผลเมื่อไร แต่สำหรับ
กรรมดีและกรรมชั่วของแต่ละบุคคลนั้น คนธรรมดา
สามัญไม่มีทางที่จะรู้ได้เลย เพราะผู้ที่รู้ได้จริง ๆ ว่า
กรรมดีกรรมชั่วอย่างนั้นอย่างนี้จะให้ผลเมื่อไร คนนั้น
จะต้องมีญาณพิเศษ ๒ อย่าง คือ บุปผะนิวาसानุสติญาณ

คือระลึกชาติได้ และจุตูปปาตญาณคือตาทิพย์ มองเห็นชีวิตหลังจากตาย ผู้ทรมญาณ ๒ อย่างนี้เท่านั้น จึงจะสามารถบอกได้ว่า คนนั้นคนนั้นจะมีโชคดี โชคร้ายอย่างไรและเมื่อไร โชคดีหมายถึงผลแห่งกรรมดีให้ผล โชคร้ายหมายถึงกรรมชั่วให้ผล ไม่ใช่อำนาจดวงดาวหรืออำนาจอะไรอย่างอื่นให้ผล เรื่องอย่างนี้พระพุทธเจ้าทรงรู้อย่างแจ่มแจ้งตลอด เพราะฉะนั้นพระองค์จึงสามารถทรงพยากรณ์ถึงผลดีผลร้ายที่จะเกิดขึ้นแก่บุคคลนั้น ๆ ว่าเป็นอย่างไร มากน้อยแค่ไหน และจะเกิดเมื่อไร ตัวอย่างเช่นในคัมภีร์มมมากที่พระองค์ทรงแสดงไว้

การที่บุคคลบางคนทำดีแต่ยังไม่ได้ดี บางคนทำความชั่วแต่ยังไม่ได้รับผลชั่ว ก็ขอให้นึกถึงเรื่องกาลสมบัตและกาลวิบัติไว้ด้วย คนที่ทำกรรมดีแต่ยังไม่ถึงเวลาที่กรรมดีจะให้ผลก็เรียกว่า เขายังอยู่ในระยะของกาลวิบัติ ต่อเมื่อถึงเวลาที่กรรมดีให้ผลเมื่อไร จึงจะเรียกว่ามีกาลสมบัติ สำหรับคนทำความชั่วก็เช่นเดียวกัน ถ้ายังไม่ถึงเวลาที่กรรมชั่วจะให้ผลก็เรียกว่า เขายังอยู่ในระยะของกาลสมบัติ คือเป็นกาลเวลาที่กรรมดีบางอย่าง

ยังให้ผลอยู่ แต่สักวันหนึ่งจะต้องถึงเวลาที่กรรมชั่วจะต้องให้ผลแน่นอน ซึ่งเมื่อถึงคราวที่กรรมชั่วให้ผล ก็เรียกว่าถึงคราวกาลวิบัติของคนชั่ว

ตัวอย่างต่าง ๆ ในสังคม ซึ่งมักจะทำให้คนทั้งหลายเข้าใจผิดคิดว่า 'คนทำกรรมชั่วยุเสมอ แต่ก็ยังไม่ได้รับผลแห่งกรรมชั่ว แล้วก็คิดว่ากฎแห่งกรรมไม่เป็นความจริงเสมอไปนั้น ก็ขอให้นึกถึงประเด็นอันหนึ่งด้วย คือ ทุกสิ่งทุกอย่างย่อมต้องมีเวลาของมันเองที่จะให้ผลอย่าใ้ใจร้อนหรือคิดสั้น ๆ ดุภาพยนตร์ก็ต้องดูให้จบเรื่อง แต่ถ้าจะดูเรื่องราวของชีวิตแต่ละคน ต้องดูย้อนหลังไปหลายชาติ และต้องดูไปข้างหน้าอีกหลายชาติ จึงจะรู้แน่ชัดว่า กฎแห่งกรรม ทำได้ได้ดีทำชั่วได้ช้วนั่น เป็นสัจธรรมตลอดกาลไม่มีข้อยกเว้นเลย

๔. ปโยคสมบัติ ปโยควิบัติ คำว่า ปโยค ในที่นี้ หมายถึงการกระทำที่สมบูรณ์ และเป็นกรกระทำในปัจจุบัน ซึ่งหมายความว่า คนที่เคยทำความดีมามากในชาติก่อน หรือเคยทำมาก่อนในชาตินี้ แม้จะทำมามากเพียงไรก็ตาม แต่การทำความดีแต่เพียงอย่างเดียว

หนึ่ง ความดีอย่างอื่นที่ควรจะทำแต่แล้วไม่ได้ทำ เช่น บางคนมีความรู้ความสามารถ แต่เป็นคนขี้เกียจหรือทำอะไรไม่ถูกกาลเทศะ ความดีเต็มที่เขามียุ่บนั่นก็อาจจะอาภัพ คืออาจจะไม่ให้ผลเท่าที่ควร ในความหมายอย่างนี้เรียกว่า ปโยกวิบัติ ขอให้สังเกตว่า คนที่ถือศีล ๕ ก็ควรจะถือให้ได้ครบทุกข้อ ศีลจึงจะให้ผลอย่างสมบูรณ์ ถ้าถือศีลครึ่งเฉพะบางข้อ แต่ศีลข้ออื่น ๆ ถือไม่ได้ ศีลที่ย่อยก็จะให้ผลไม่เต็มที่

คนที่มืพรหมวิหาร คือ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา ก็ควรจะตอ้งมีทั้ง ๔ ข้อ ถ้ามีแต่เพียงข้อใดข้อหนึ่งเช่นมีความเมตตากรุณา แต่อุเบกขาไม่มีและมุทิตาไม่มี เมตตากรุณาที่มีอยู่ก็อาจจะทำให้เกิดความยากลำบากได้ คนที่ปฏิบัติตามมรรดมีองค์ ๘ ก็จะต้องปฏิบัติให้ครบทั้งองค์ ๘ จึงจะทำให้พันทุข์ได้จริง ถ้าทำไม่ได้ไม่ครบ เช่นมีแต่ศีล แต่สมาธิและปัญญาไม่มีหรือมีน้อยเกินไป ถ้าพึงศีลอย่างเดียวก็ช่วยให้พันทุข์จริง ๆ ไม่ได้ อีกนัยหนึ่งคนที่เคยทำความดีมานานในชาติก่อน แต่มาในปัจจุบันนี้ไม่ได้ทำคือทำน้อยเกินไป กรรมดีใน

ชาติก่อนก็ย่อมจะให้ผลอย่างเต็มที่ไม่ได้ ตัวอย่างเช่น พระพุทธเจ้า แม้ว่าจะเคยสร้างบุญบารมีมามาก สามารถจะสำเร็จเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ แต่ถ้าสมมุติว่า พระพุทธเจ้าไม่สละราชสมบัติออกบวช ไม่ทรงทำความเพียรต่าง ๆ พระองค์ก็ไม่อาจที่จะสำเร็จเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ ทำนองเดียวกับเมล็ดพืชชนิดใดก็ตาม ซึ่งถ้าเราไม่เอาไปปลูกไม่เหยียวแผลเอาใจใส่ ไม่ทำการรักษา และบำรุงให้ครบตามลักษณะที่ควรจะบำรุง เมล็ดพืชนั้นก็อาจจะไม่งาม ไม่ให้ผล ในความหมายอย่างนี้เรียกว่า ปโยควิบัต คนที่ทำความดีแต่ไม่ได้รับผลดีเท่าที่ควร ส่วนมากจะเป็นเพราะมีปโยควิบัต คือมีความดีไม่ครบถ้วน เมื่อตนมีความดีที่เด่นอย่างใดอย่างหนึ่ง ก็มักจะภูมิใจในความดีที่มีอยู่แล้วก็เกิดความประมาท และเกิดความหยิ่งยะโส ไม่คิดทำความดีในด้านอื่นที่ควรจะต้องทำ ผลที่ได้รับก็คือแม้เขาจะมีความดีเด่นสักเพียงไร แต่เขาก็จะไม่ได้ดีตามที่เขาเห็นว่าเขาควรจะเป็น อย่าลืมว่า พระพุทธเจ้าแม้ว่าจะได้ทรงสร้างบารมีมาจนถึงขั้นที่เรียกว่าสมบุรณ์ที่สุดก็จริง แต่ถ้าในปัจจุบันไม่ทรงทำ

ความดีต่าง ๆ ให้เพียบพร้อม ก็ไม่อาจจะสำเร็จเป็นพระ-
สัมมาสัมพุทธเจ้าได้

คนที่จะศึกษาเรื่องกรรมให้เข้าใจ และมีความเชื่อ
อย่างสนิทใจว่า ทำดียอมได้ดี ทำชั่วยอมได้ชั่ว และ
ความดีความชั่วแต่ละอย่างก็ย่อมจะต้องให้ผลตามทางของ
มันอย่างแน่นอน ไม่วันใดก็วันหนึ่ง ไม่ชาติใดก็ชาติ
หนึ่ง ตราบใดที่วิบากของกรรมยังมีอยู่ในสันดานมันก็
เหมือนกับเมล็ดพืชที่ไม่เนาไม่เสีย เมื่อได้สิ่งแวดล้อมที่
เหมาะสมเมื่อไรก็จะงอกงามเมื่อนั้น วิบากของกรรมแต่
ละอย่างจะไม่สูญเสียและหมดสิ้นไปได้โดยง่าย โดย
เฉพาะวิบากของกรรมชั่ว ตราบใดที่ยังไม่ได้เป็นพระ
อรหันต์ยังเป็นปุถุชนอยู่ ซึ่งยังจะต้องเกิดอีกนับชาติ
ไม่ถ้วน วิบากของกรรมช้วนั้นต้องให้ผลเสมอไม่มีวัน
สูญสิ้น แม้ว่าโลกนี้จะสูญสิ้นไปแล้ว ทุกชีวิตไม่มีอยู่
ในโลกนี้ แต่ชีวิตคนนั้นก็ยังไม่มีสูญคือตายแล้วก็ยังจะ
ต้องเกิดอีก เมื่อเกิดในโลกนี้ไม่ได้ก็จะเกิดอยู่ในโลก
ของโอปปาติกะ แต่วิบากของกรรมช้วนั้นแม้ว่าจะไป
เกิดเป็นโอปปาติกะก็ยังมีโอกาสที่จะให้ผล วิบากของ

กรรมชั่วจะหมดโอกาสที่จะให้ผลก็ต่อเมื่อเป็นพระอริยบุคคลเท่านั้น ส่วนวิบากของกรรมดีจะให้ผลตลอดไปจนกระทั่งถึงชีวิตขั้นสุดท้ายคือเป็นพระอรหันต์ วิบากของกรรมดีที่เคยทำมาก็ยังจะให้ผลอีก ตัวอย่างเช่นพระสวลี ซึ่งเป็นพระอรหันต์ที่มลาภสักการะมากที่สุด จนได้รับการยกย่องจากพระพุทธเจ้าว่าเป็นเอตทัคคะในทางอื่น ทงนกเพราะท่านได้บำเพ็ญทานบารมีมากกว่าพระอรหันต์องค์อื่น ๆ อย่างนี้เป็นต้น

อย่าลืมว่า การที่จะศึกษาเรื่องกรรมให้เข้าใจและเชื่อได้อย่างสนิทนั้น จะต้องเริ่มต้นศึกษาให้เข้าใจถึงหลักปฏิจोगสมบูรณ์บาทที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสว่า สังขารเป็นปัจจัยให้เกิดวิญญาน วิญญานเป็นปัจจัยให้เกิดนามรูป และศึกษาเรื่องกรรมและวิบากให้เข้าใจอย่างแจ่มแจ้ง และที่สำคัญที่สุดก็คือจะต้องศึกษาให้เข้าใจคำว่า กรรมทุกอย่างจะให้ผลต่อเมื่อมีโอกาส ซึ่งโอกาสในที่นี้หมายถึงคติสมบัตหรือคติวิบัติ อุปธิสมบัตหรืออุปธิวิบัติ กาลสมบัตหรือกาลวิบัติ ปโยคสมบัตหรือโยควิบัติ จึงจะเชื่อได้โดยตลอดว่า เมื่อเราทำกรรมดีอยู่เสมอกรรมดี

ก็จะต้องให้ผลอย่างแน่นอน ไม่มีข้อยกเว้น และการทำความดีนั้นถ้าเราทำด้วยความเต็มใจ เราก็จะมีความสุขตั้งแต่เริ่มทำในขณะที่ทำ และแม้ทำแล้วก็ยังมีความสุข ส่วนการทำกรรมชั่ว จะเริ่มไม่สบายใจตั้งแต่เริ่มกระทำ แม้จะกระทำกรรมชั่วได้ผลสำเร็จสมความปรารถนา ไม่มีใครรู้ใครเห็น ไม่มีใครลงโทษซึ่งจะเป็นเหตุให้มีความขมใจ ทำความชั่วมากขึ้น และเมื่อถึงคราวที่กรรมชั่วให้ผลก็จะได้รับผลแห่งกรรมชั่วนั้นนาน เหมือนคนที่ทำกรรมชั่วนานทำกรรมชั่วมาก ก็จะตกนรกอยู่นาน เช่นนคอกฎแห่งความยุติธรรม และเป็นกฎธรรมชาติ ซึ่งใครจะหลีกเลี่ยงไม่ได้ การค้าขายหรือการลงทุน กระทำกิจการใด ๆ ก็ตาม อาจจะมี การขาดทุนได้ แต่การทำกรรมดี จะไม่มีคำว่าขาดทุนเลย เพราะเมื่อทำกรรมดี วิกฤตก็เกิดขึ้นในสันดานเสมอ ๆ เมื่อทำกรรมดีบ่อย ๆ วิกฤตก็จะมีมากขึ้น และวิกฤตก็จะต้องให้ผลอย่างแน่นอน

ฉะนั้น จึงทำให้สบายใจได้ว่ากรรมดีที่ทำไว้จะไม่เสียเปล่าจะไม่มีขาดทุน ถ้ายิ่งนานวันกว่ากรรมดีจะ

ให้ผลก็แปลว่า เราได้มีโอกาสสะสมกรรมดีได้มากขึ้น และเมื่อถึงเวลาที่กรรมดีให้ผลก็จะได้รับผลมาก สมกับที่เราทำกรรมดีมานาน และรอคอยมานาน ซึ่งหมายถึงกรรมดีนั้นจะให้ผลมากและให้ผลนาน แต่ถ้าทำกรรมชั่วจะได้รับผลตรงกันข้ามกับกรรมดีทุกอย่าง และอย่าลืมว่า กรรมทุกอย่างย่อมให้ผลตามทางของมัน เช่นเดียวกับเราปลูกมะม่วงก็จะได้ผลมะม่วง ปลูกขนุนก็จะได้ผลขนุนอย่างแน่นอน.

ปฏิจจสมุปบาท

โดย

พร รัตนสุวรรณ

ปฏิจจนสมุปบาท

ทฤษฎีแห่งการเกิดและวิวัฒนาการของชีวิต

ปฏิจจนสมุปบาทมาจากคำว่า ปฏิจจน กับ สมุปบาท ปฏิจจน แปลว่า อาศัยซึ่งกันและกัน สมุปบาท แปลว่า การบังเกิดขึ้นพร้อมกันหรือร่วมกัน ปฏิจจนสมุปบาทคือ ทฤษฎีที่ว่าด้วยการเกิดและการสืบต่อและการวิวัฒนาการของชีวิตว่า จะต้องอาศัยปัจจัยอะไรบ้าง และปัจจัยต่าง ๆ เหล่านั้น ต่างก็เป็นปัจจัยซึ่งกันและกันอย่างไร กฎแห่งปฏิจจนสมุปบาทนั้นเป็นกฎธรรมชาติ เพราะเป็นสิ่งที่มาก่อนที่พระพุทธเจ้าเกิด และจะต้องเป็นอยู่เสมออย่างนั้นตลอดกาล ดังเช่นที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ว่า:—

ภิกษุทั้งหลาย ตถาคตจะเกิดหรือไม่เกิดก็ตาม ข้อที่ว่า สังขารทั้งหลายทั้งปวงไม่เที่ยง สังขารทั้งหลายทั้งปวงเป็นทุกข์ ธรรมทั้งหลายทั้งปวงเป็นอนัตตานั้น เป็นหลักธรรมดาดำรงอยู่อย่างนั้นเป็นนิจ ไม่วิปริตแปร

ฝนเป็นอนเลย ตลาคตได้ตรัสรู้เรื่องนอย่างแจ่มแจ้ง ได้
 หยงรุเรื่องนเป็นอย่างดี ครนตรสรู้และหยงรุอย่างนแล้ว
 ก็นำมาบอก นำมาสอน บัญญัติวางเป็นหลัก เปิดเผย
 จำแนกแจกออกเป็นหัวข้อ และทำให้เข้าใจง่ายชน

ข้อความที่วางมออยู่ในธรรมนิยามสูตร ซึ่งอยู่
 ในคัมภีร์อังกุตตรนิกาย ติกนินบาต หน้า ๓๖๘ ข้อ๕๗๖
 และปฏิจสุมุบาทนี้พระพุทธรองค์ ก็ได้ตรัสไว้
 ในทำนองเดียวกันว่า :—

ภิกษุทั้งหลายตลาคตจะเกิดหรือไม่เกิดก็ตาม ข้อ
 ที่ว่า อวิชา เป็นปัจจัยให้เกิด สังขาร
 สังขาร ,, ,, วิญญาณ
 วิญญาณ ,, ,, นามรูป
 นามรูป ,, ,, สพายตนะ
 สพายตนะ ,, ,, ผัสสะ
 ผัสสะ ,, ,, เวทนา
 เวทนา ,, ,, ตัณหา
 ตัณหา ,, ,, อุปาทาน
 อุปาทาน ,, ,, ภพ
 ภพ ,, ,, ชาติ

ชาติ เป็นปัจจัยให้เกิด ชรา มรณะ
 โสกะ ปรีทเวะ กุกกะ โทมนัส อุปายาส ตังน
 เป็นหลักกรรมดาที่ดำรงอยู่อย่างนเป็นนิจ ไม่
 วิปริตแปรผันเป็นอันเลย ตถาคตได้ตรัสรู้เรื่องนอย่าง
 แจ่มแจ้ง ได้หยั่งรู้เรื่องนเป็นนอย่างตกรนตรัสรู้และหยั่งรู้
 อย่างนแล้ว ถิ่นนำมาบอก นำมาสอน บัญญัติเป็นหลัก
 เป็ดเผยจำแนกแจกออกเป็นหัวข้อและทำให้เข้าใจง่ายน

— สยุตตนิกาย นิตานวักค์ข้อ ๖๑ หน้า ๓๐

ปฏิจสุมุปาบทเป็นกฎธรรมชาติของชีวิต

ศุข^{๒๕๒}แจ่ม^{๒๕๓}กฏอน^{๒๕๔}น^{๒๕๕} จะ^{๒๕๖}พิ^{๒๕๗}ส^{๒๕๘}จน^{๒๕๙}ได้^{๒๖๐}ว่า^{๒๖๑}พระ^{๒๖๒}เจ้า^{๒๖๓}ไม่^{๒๖๔}มี^{๒๖๕}

ข้อความ^{๒๖๖}ที่^{๒๖๗}ได^{๒๖๘}อ^{๒๖๙}าง^{๒๗๐}มา^{๒๗๑}น^{๒๗๒} จะ^{๒๗๓}เห^{๒๗๔}็น^{๒๗๕}ได้^{๒๗๖}ว่า^{๒๗๗} เร^{๒๗๘}ือ^{๒๗๙}ง^{๒๘๐}ไ^{๒๘๑}ตร^{๒๘๒}-
 ล^{๒๘๓}ก^{๒๘๔}ษ^{๒๘๕}ณ^{๒๘๖}ก^{๒๘๗}ติ^{๒๘๘} เร^{๒๘๙}ือ^{๒๙๐}ง^{๒๙๑}ป^{๒๙๒}ฏิ^{๒๙๓}จ^{๒๙๔}ส^{๒๙๕}ม^{๒๙๖}ุ^{๒๙๗}ป^{๒๙๘}า^{๒๙๙}ท^{๓๐๐}ก^{๓๐๑}ติ^{๓๐๒} เป็น^{๓๐๓}ก^{๓๐๔}ฎ^{๓๐๕}ธ^{๓๐๖}ร^{๓๐๗}ม^{๓๐๘}ช^{๓๐๙}า^{๓๑๐}ติ^{๓๑๑}
 ค^{๓๑๒}ือ^{๓๑๓}เป็น^{๓๑๔}ก^{๓๑๕}ฎ^{๓๑๖}ที่^{๓๑๗}ไม่^{๓๑๘}มี^{๓๑๙}ใคร^{๓๒๐}สร^{๓๒๑}า^{๓๒๒}ง^{๓๒๓}น^{๓๒๔} แต่^{๓๒๕}เป็น^{๓๒๖}ก^{๓๒๗}ฎ^{๓๒๘}ที่^{๓๒๙}ม^{๓๓๐}อ^{๓๓๑}ย^{๓๓๒}ู^{๓๓๓}ย^{๓๓๔}ู^{๓๓๕}ย^{๓๓๖}า^{๓๓๗}ง^{๓๓๘}น^{๓๓๙}
 ต^{๓๔๐}ล^{๓๔๑}อ^{๓๔๒}ด^{๓๔๓}ก^{๓๔๔}า^{๓๔๕}ล^{๓๔๖}และ^{๓๔๗}ก^{๓๔๘}ิ^{๓๔๙}ม^{๓๕๐}มา^{๓๕๑}นา^{๓๕๒}น^{๓๕๓}า^{๓๕๔}น^{๓๕๕}แล้ว^{๓๕๖} ท^{๓๕๗}ง^{๓๕๘}จะ^{๓๕๙}ต^{๓๖๐}อ^{๓๖๑}ง^{๓๖๒}ม^{๓๖๓}อ^{๓๖๔}ย^{๓๖๕}ู^{๓๖๖}ย^{๓๖๗}ู^{๓๖๘}ย^{๓๖๙}า^{๓๗๐}ง^{๓๗๑}น^{๓๗๒}
 ต^{๓๗๓}ล^{๓๗๔}อ^{๓๗๕}ด^{๓๗๖}ไป^{๓๗๗}ช^{๓๗๘}ว^{๓๗๙}น^{๓๘๐}ิ^{๓๘๑}จ^{๓๘๒}น^{๓๘๓}ิ^{๓๘๔}ร^{๓๘๕}น^{๓๘๖}ต^{๓๘๗}ร^{๓๘๘} พระ^{๓๘๙}พ^{๓๙๐}ุ^{๓๙๑}ท^{๓๙๒}เจ^{๓๙๓}้า^{๓๙๔}ไม่^{๓๙๕}ใช่^{๓๙๖}เป็น^{๓๙๗}ผู้^{๓๙๘}สร^{๓๙๙}า^{๔๐๐}ง^{๔๐๑}ก^{๔๐๒}ฎ^{๔๐๓}
 เ^{๔๐๔}ล^{๔๐๕}เ^{๔๐๖}า^{๔๐๗}น^{๔๐๘}ช^{๔๐๙}น^{๔๑๐} พระ^{๔๑๑}อง^{๔๑๒}ค^{๔๑๓}เป็น^{๔๑๔}แต่^{๔๑๕}เพ^{๔๑๖}ย^{๔๑๗}ง^{๔๑๘}ผู้^{๔๑๙}ค^{๔๒๐}น^{๔๒๑}พ^{๔๒๒}บ^{๔๒๓}แล^{๔๒๔}ว^{๔๒๕}น^{๔๒๖}ำ^{๔๒๗}มา^{๔๒๘}บ^{๔๒๙}อ^{๔๓๐}
 ก^{๔๓๑}เ^{๔๓๒}า^{๔๓๓}น^{๔๓๔}น^{๔๓๕}

เรื่องปฏิจสมุปบาทซึ่งทั้งหมดมีอยู่ ๑๒ หัวข้อ
 ดังที่กล่าวมาแล้วนั้น ซึ่งอาจจะแปลถอดความ (คือไม่
 ใช้แปลตามศัพท์และแยกคำออกมาให้ดู) ว่า กฎแห่งการ
 เกิดขึ้นและการสืบต่อและการวิวัฒนาการของชีวิต หรือ
 อาจจะแปลว่า กฎแห่งวัฏฏะของชีวิต หรือกฎแห่ง
 สังสารวัฏฏ์คือการเวียนว่ายตายเกิด แต่ศาสตราจารย์
 ริสเดวิดส์ ซึ่งเป็นทั้งนักวิทยาศาสตร์และเป็นผู้มีความรู้
 เชี่ยวชาญในพระไตรปิฎก นอกจากท่านจะแปลคำนี้ว่า
 การบังเกิดที่ต้องอาศัยซึ่งกันและกันแล้ว ท่านยังแปล
 ไว้อีกว่า กฎแห่งสากลจักรวาล (Cosmic Law) ซึ่งหมาย
 ความว่า กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของชีวิตในสากลจักรวาลนั้น
 เป็นไปตามกฎทางสิ้น และยิ่งกว่านั้นแม้กฎเกณฑ์ของ
 สิ่งมีชีวิตก็มีลักษณะเหมือนกฎปฏิจสมุปบาท คือ
 ทุกสิ่งทุกอย่างที่จะเกิดขึ้นได้ จะต้องอาศัยปัจจัยหลาย
 อย่าง และปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้จะต้องอาศัยซึ่งกันและ
 กันหมุนเวียนเป็นวงจร กล่าวไม่ได้ว่าตรงไหนเป็นจุด
 เริ่มต้น หรือตรงไหนเป็นจุดสุดท้าย และไม่มีสิ่งใดซึ่ง
 เกิดขึ้นได้ด้วยตัวของมันเอง คือไม่ต้องอาศัยปัจจัยอะไร
 ก็เกิดขึ้นได้ เหมือนอย่างพระผู้เป็นเจ้า ซึ่งตามหลักของ

ปฏิจจสมุปบาท

๖๕

ศาสนานี้เขาถือว่า พระผู้เป็นเจ้าของเจ้าไม่ได้เกิดจากอะไรไม่มี
ใครทำให้เกิด พระผู้เป็นเจ้าของเจ้าเป็นอยู่ได้ด้วยตัวของตัวเอง
และจะเป็นอยู่อย่างนั้นชั่ววันรันตร ไม่มีการแตกดับ แต่
เป็นผู้สามารถบันดาลให้เกิดโลก และสิ่งต่าง ๆ ในโลก
ซึ่งรวมทั้งกฎเกณฑ์ของสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นกฎธรรมชาติ
ของสิ่ง ๆ นั้น พระผู้เป็นเจ้าของเจ้าเป็นผู้สร้างชนหรือปญฺญุต
ชน แต่สำหรับผู้ที่รู้แจ้งในเรื่องปฏิจจสมุปบาท และ
โดยเฉพาะในเมื่อพิสูจน์ได้ลงตัวแล้วว่า ชีวิตนี้เกิดมา
จากวิญญาณของเขาเอง ตามหลักที่ว่า วิญญาณเป็นปัจจัย
ให้เกิดนามรูป เมื่อรู้แจ้งเช่นนี้แล้ว แล้วพิสูจน์ได้ลง
ตัวแล้วว่าเป็นจริงตามนั้น ฉะนั้นข้อที่ศาสนาอื่นกล่าวว่า
พระผู้เป็นเจ้าของเจ้าซึ่งมีลักษณะดังที่กล่าวมาเป็นผู้สร้างมนุษย์
หญิงชายขึ้นมาตามประสงค์นั้นจึงไม่เป็นจริง พระผู้
เป็นเจ้าของเจ้าที่นั่นไม่มีแน่นอน ปฏิเสธได้อย่างเด็ดขาด
เหมือนกับนักวิทยาศาสตร์ในเมื่อได้ทำการพิสูจน์เรื่องใด
ก็ตาม ในเมื่อพิสูจน์ได้ลงตัวแล้วว่า สิ่งนั้นสิ่งนี้มีการ
เกิดขึ้นมีการเปลี่ยนแปลงเป็นไปตามกฎนั้น ๆ พิสูจน์
ที่ไรก็ได้ผลลัพธ์ออกมาเหมือนกันทุกครั้ง เขาก็คงยอมจะ

เห็นว่า สิ่งหนึ่งสิ่งหนึ่งเกิดขึ้นก็เพราะอาศัยปัจจัยอย่างนั้น
 อย่างนี้ มีกฎอย่างนั้นอย่างนี้ ไม่มีพระเจ้าที่ไหนเป็นผู้
 สร้าง สิ่งต่าง ๆ ที่เป็นของธรรมชาตินั้น ล้วนแต่เกิดขึ้น
 มาตามกฎธรรมชาติ เป็นไปตามกฎธรรมชาติทั้งสิ้น

**ผู้รู้แจ้งในเรื่องปฏิจสุมุปบาท จะทำให้ผู้แจ้ง
 ในเรื่องชาติหน้า เรืองนรก—สวรรค์ด้วย**

ในทำนองเดียวกัน ใครก็ตามในเมื่อรู้แจ้งแล้วว่า
 ชีวิตของคนเราเกิดขึ้นมา เพราะอาศัยวิญญูญาณเป็นปัจจัย
 และวิญญูญาณนั้นยังมีสิ่งอื่นเป็นปัจจัยต่อกันไปอีก ดัง
 ที่ได้กล่าวมาแล้ว ซึ่งพิสูจน์เมื่อไร ก็เป็นจริงอย่างนั้น
 ทุกครั้ง เมื่อเป็นเช่นนั้นเขาก็ย่อมปฏิเสธได้อย่างเด็ดขาด
 ว่า คนเราไม่ได้เกิดมาจากพระผู้เป็นเจ้าที่ไหนเป็นผู้
 สร้างเขาขึ้นมาแน่นอน การเรียนรูเรื่องปฏิจสุมุปบาท
 จะทำให้เราเข้าใจอย่างแจ่มแจ้ง ถึงเรื่องการเกิดของตัว
 เรา การสืบทอดคือการตายแล้วเกิด และการวิวัฒนาการ
 แห่งชีวิตของเรา ซึ่งในเมื่อรู้เรื่องตัวเองแจ่มแจ้งแล้ว
 เราก็สามารถจะเข้าใจถึงชีวิตของคนอื่น ตลอดทั้งชีวิต

สัตว์อื่น ๆ ทุกประเภท รวมทวงชีวิตของพวกพืชทวง
หลายด้วย ซึ่งความเข้าใจที่ว่าเป็นความเข้าใจด้วยตัว
เอง และเชื่อด้วยตัวเอง ไม่จำเป็นต้องเข้าใจและเชื่อ
ตามคนอื่นหรือเชื่อตามตำรา เพราะตัวอย่างหรือข้อ
เท็จจริงที่จะทำให้เข้าใจหลักของปัจฉิมปาฐกถานั้น มีอยู่
ที่ตัวเองทั้งสิ้น และในเมื่อเข้าใจเรื่องของตัวเองดีแล้ว
ก็จะเข้าใจถึงชาติหน้า เข้าใจเรื่องนรกและสวรรค์ พร้อม
ทวงความเชื่ออย่างสนิทใจด้วยว่า นรก—สวรรค์มีจริง
ดังที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสว่า—

พระเสขะ (คือพระอริยบุคคลตั้งแต่พระโสดาบัน
ขึ้นไป) จักรูแจ้งซึ่งแผ่นดินนี้ (คือรูแจ้งซึ่งอตภาพน
คือตัวเอง) จักรูแจ้งซึ่งยมโลก (คืออบายภูมิจึง) ซึ่งโลกน
(คือโลกมนุษย์) พร้อมทั้งเทวโลก (คือโลกสวรรค์)

ธรรมบทภาค ๓ เรื่องปฐมวิภังค

พระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ว่า พระโสดาบันนอกจาก
จะมีคุณสมบัติ ๓ อย่าง คือละสักกายทิฏฐิ (คือความเข้าใจผิดเกี่ยวกับเรื่องตัวเอง) ละวิจิกิจฉา (วิจิกิจฉามี ๘
อย่าง) ละสีลัพตปรามาส (คือความยึดถือที่มงายไว้

เหตุผล) ได้อย่างเด็ดขาดแล้ว ยังมีคุณสมบัติอย่างอื่นอีก
๕ อย่างคือ

๑. เป็นผู้มสรทัชฌาม์นกงในพระพุทธเจ้า
๒. เป็นผู้มสรทัชฌาม์นกงในพระธรรม
๓. เป็นผู้มสรทัชฌาม์นกงในพระสงฆ์
๔. เป็นผู้มสลบริสุทฐ์
๕. เป็นผู้รู้แจ้งในปฏิจจสมุปบาท

— สยุตตนิกาย มหาวัคค์ หน้า ๔๔๘

จากหลักที่อ้างมานี้จะเห็นได้ชัดว่า พระอรหันต์บุคคล
ทุกองค์เป็นผู้รู้แจ้งแทงตลอดว่า ชีวิตของคนเราเกิดมา
จากอะไร เกิดขึ้นอย่างไร และอะไรคือปัจจัยสำคัญที่ทำให้
ให้คนเราต้องเกิดมา และคำว่าที่ว่า พระอรหันต์บุคคลทุก
องค์ย่อมรู้แจ้งในเรื่องยมโลก เรื่องโลกนี้และเรื่องเทว-
โลกนั้น แสดงให้เห็นว่า ท่านรู้แจ้งในเรื่องกรรม ผล
ของกรรมอย่างแจ่มแจ้ง และเชื่อว่ากรรมดีกรรมชั่ว
ย่อมมีผลจริงตามที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้อย่างแน่นอน

ผู้ทรงแจ้งในเรื่องปฏิจจสมุปปาตเท่านั้น
จึงจะเข้าใจเรื่องชีวิตถูกต้อง

การที่คนทั้งหลายเข้าใจว่า คนเราทุกคนเกิดมาจากพ่อแม่ เกิดมาจากการผสมพันธุ์ การเข้าใจในทำนองนี้เป็นความเข้าใจที่ถูกต้อง แต่ถ้าคนไหนเข้าใจเพียงแค่นี้ เราก็จะเห็นว่า คนที่เข้าใจเพียงแค่นี้มักจะยอมจะคิดว่า ชีวิตของคนเราเพิ่งเริ่มต้นมาจากพ่อแม่ ชีวิตแต่ละคนไม่ได้มีอดีตมาก่อน และเมื่อตายแล้ว ชีวิตก็จะสูญสิ้นทั้งหมด ไม่มีชาติหน้าอีกต่อไป และคนประเภทนี้ก็จะไม่รู้ด้วยว่า ความเข้าใจผิดดังที่กล่าวมานั้น ซึ่งทางพุทธศาสนาเรียกว่า อูจเฉททิฏฐิ หรือ นตถิกทิฏฐินั้น เป็นพิษเป็นภัยต่อชีวิตอย่างใหญ่หลวงทั้งแก่ตัวเองและต่อมนุษยชาติด้วย เพราะคนประเภทนี้จะไม่รู้จักบุญและบาป ไม่เกรงกลัวต่อบาป ไม่มีศรัทธาต่อความดี และจะเป็นคนอกตัญญูไม่รู้จักบุญคุณแม่กระทั่งของพ่อแม่ ซึ่งผลร้ายดังที่กล่าวมานั้นพระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ในเรื่องอภินนทกสูตร ซึ่งมีอยู่ในคัมภีร์มัชฌิมนิกาย มัชฌิมปัณณาสก์ข้อ ๑๐๕ หน้า ๑๐๑-๑๐๒

ส่วนคนที่เข้าใจว่า คนเราเกิดมาจากวิญญาณของเราเองตามหลักปฏิจสุมุปบาทที่ว่า วิญญาณเป็นปัจจัยให้เกิดนามรูปนั้น เขาย่อมจะรู้แจ้งด้วยตนเองว่า คนเราทุกคนเคยเกิดมาแล้ว และเมื่อตายแล้วยังจะต้องเกิดอีกในเมื่อยังมีกรรมมีกิเลส และกรรมทุกอย่างที่ได้ทำไว้ย่อมจะต้องให้ผลเสมอ ไม่ชาตินี้ก็ในชาติหน้าหรือในชาติต่อ ๆ ไปตามกฎที่ว่า หวานพืชเช่นใด ย่อมได้ผลเช่นนั้น ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว และคนที่เข้าใจเช่นนั้นจะไม่ทำความชั่ว ไม่ทำการทุจริต ไม่ทำความเดือดร้อนให้แก่ใคร ๆ แม้คนอื่นจะไม่รู้ไม่เห็น ก็ไม่ทำ ตรงกันข้าม คนที่เข้าใจเรื่องปฏิจสุมุปบาทนั้นจะมีศรัทธาในการทำความดีอยู่เสมอ ฉะนั้นการศึกษาเรื่องปฏิจสุมุปบาทให้เข้าใจอย่างแจ่มแจ้ง จึงนับว่ามีประโยชน์มากทั้งแก่ตนเองและแก่คนอื่น

หลักปฏิจสุมุปบาทโดยย่อ

เรื่องปฏิจสุมุปบาททั้งหมดมีอยู่ ๑๒ หัวข้อดังที่กล่าวมาแล้ว และถ้าจะศึกษาให้เข้าใจทั้งหมดทั้ง ๑๒

หวัช้อน^๕ นั้น จะต้องใช้เวลามาก ในที่นี้จะอธิบายเฉพาะ
แต่หวัช้อนที่กล่าวว่ วิทยุญาณเป็นบัจฉัยให้เกิดนามรูป
ซึ่งหวัช้อนทุกคนจำเป็นจะต้องรู้ ถ้าไม่รู้หลักอันนั้นแล้ว
ก็จะก่อให้เกิดความมีตม่นต่อชีวิตอย่างหนัก และจะก่อให้เกิด
ปัญหายุ่งยาก ก่อให้เกิดความทุกข์ยากลำบาก แม้
จะมีเงินมีอำนาจมีเกียรติสูงสักเพียงไร ก็จะไม่มีความสุข
สิ่งที่มีที่เบนนัน จะก่อให้เกิดปัญหาตามขึ้นมาอีกไม่สิ้นสุด
ขอใหนักถึงหลักปฏิจสุมปาทที่ว่า “เพราะมีอวิชาเป็น
บัจฉัย จึงได้มีสังขารเกิดขึ้น เพราะมีสังขารเป็นบัจฉัย
จึงได้มีวิทยุญาณเกิดขึ้น ฯลฯ เพราะมีชาติเป็นบัจฉัยจึง
ได้มี ชรา มรณะ โสกะ ปริเทวะ ทุกขะ โทมนัส
อุปายาสเกิดขึ้น” ความทุกข์ทั้งหลายย่อมเกิดขึ้นก็เพราะ
เหตุนี้

ข้อที่ควรจะสังเกตก็คือ สำหรับคนที่มอวิชา
เช่นยังไม่รู้แจ้งว่า วิทยุญาณเป็นบัจฉัยให้เกิดนามรูป ฯลฯ
นั้น ไม่ว่าจะมออะไรหรือเป็นอะไรใหญ่โตแค่ไหนก็ตาม
ความทุกข์ก็จะต้องมีอยู่เสมอ แต่ถ้าอวิชาไม่มีแล้ว
ความทุกข์ก็ไม่มี เพราะฉะนั้นจึงได้กล่าวว่า สำหรับ

คนที่ไม่รู้แจ้งว่า วิญญาณเป็นปัจจัยให้เกิดนามรูปนั้น จะไม่มีทางพ้นทุกข์ได้เลย และตลอดชีวิตก็มักจะทำแต่ ความชั่วอยู่เสมอ ซึ่งความชั่วนั้นจะให้ผลร้ายไม่เฉพาะ แต่ในชาตินี้เท่านั้น แต่จะต้องให้ผลต่อไปทุกชาติ ตราบใดที่กรรมนั้นยังไม่สิ้น เหมือนอย่างพระพุทธเจ้า ได้ตรัสกับพระอานนท์ว่า:—

“เพราะไม่รู้แจ้งแทงตลอด ซึ่งปฏิจสมุปบาทนี้ แผละ อานนท์ หมูสัตว์ทั้งหลายจึงได้มีความยุ่งยากเกิดขึ้นเหมือนกลุ่มด้ายที่ยุ่งขอดกันเป็นปม เหมือนหญ้า ปล่อยหญ้ามุงกระต่ายที่พันกันยุ่งเหยิง และจะไม่ล่วงพ้น ชงอบาย ทุกคติ วินิบาต และสังสารวัฏฏ์”

— มหานิทานสูตร แห่งที่ฉนิกาย มหาวัคค์

หลักปฏิจสมุปบาทโดยย่อที่ทุกคนควรจะรู้จักคือ ข้อความที่พระพุทธเจ้าตรัสว่า:—

“ดูก่อนอานนท์ ถ้าวิญญาณจักไม่ก้าวลงสู่ท้องของมารดา นามรูปจะพึงเกิดในท้องของมารดาได้หรือ ? พระอานนท์ทูลตอบว่า “มิได้พระพุทธเจ้าข้า” เพราะ

ปฏิจจนุปบาท

๘๓

เหตุนี้แล อานนท์ เราจึงได้กล่าวว่า “วิญญาณเป็น
ปัจจัยให้เกิดนามรูป”

— มหานิทานสูตร แห่งทีฆนิกาย มหาวัคค์

จากพุทธพจน์ที่อ้างมานี้ ซึ่งเป็นหัวข้อตอนหนึ่งใน
ในเรื่องปฏิจจนุปบาท แสดงให้เห็นว่า ลำพังการผสม
พันธุ์เพียงอย่างเดียวจะทำให้คนเราเกิดขึ้นในท้องแม่ไม่
ได้ จะต้องมีวิญญาณมาปฏิสนธิในท้องแม่ คือมาเกิดใน
ไข่ที่ผสมเชื้อเอาไว้แล้ว ไข่นั้นจึงจะเจริญเติบโตขึ้นมา
เป็นคนได้ ซึ่งในเรื่องนี้เราจะเข้าใจและเห็นด้วยตามที่
พระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้โดยไม่ยาก และวิธีพิจารณาที่จะ
ทำให้เข้าใจตามหลักอันนี้คือ :—

๑. จงพิจารณาดูว่า บรรดาวัตถุธาตุต่าง ๆ ซึ่งมี
อยู่ในเลือดของแม่ที่เข้าไปหล่อเลี้ยงทารก ตั้งแต่เริ่ม
ปฏิสนธิ เช่นแคลเซียมซึ่งต่อมาได้กลายมาเป็นกระดูก
ทั้งหลายเพราะอะไร อะไรคือตัวการที่ทำให้แคลเซียม
กลายมาเป็นกระดูก อย่างนี้เป็นต้น

๒ จงพิจารณาดูอีกว่า เพราะเหตุไรส่วนต่าง ๆ
ของร่างกาย และพฤติกรรมต่าง ๆ ของร่างกายจึงเกิดมา

มีความหมาย คืออธิบายได้ว่า สิ่งเหล่านี้เกิดมาเพื่อประโยชน์อะไร

ให้พยายามพิจารณาประเด็นทั้ง ๒ น้อย ๆ พยายามพิจารณาให้เข้าใจ และพยายามหาเหตุผลให้ลงตัวด้วย แต่อย่างไรก็ดีสำหรับประเด็นข้อที่ ๑ นั้น ถ้าจะถามว่า ทำไมแคลเซียมจึงกลายเป็นกระดูก อะไรคือตัวการที่ทำให้เป็นอย่างนี้ คนทั้งหลายก็คงจะตอบว่าเป็นเพราะธรรมชาติ ที่ตอบว่าเป็นเพราะธรรมชาตินั้นก็เพราะได้สังเกตกันมานานแล้ว และเห็นกันมานานแล้วว่า ทุกคนที่เกิดมาต้องเป็นเช่นนั้นเหมือนกันทั้งหมด และเป็นอย่างนั้นมาตั้งแต่ไหนแต่ไรแล้ว ใคร ๆ ก็เห็นเช่นนั้น เหมือนกับที่คนในสมัยก่อนเมื่อเห็นผลไม้หล่นจากต้นก็ต้องลงสู่พื้นดิน เห็นกันจำเจและทุกคนก็เห็นอย่างเดียวกัน เห็นกันบ่อย ๆ จนเคยชินก็เลยคิดกันว่า มันเป็นของธรรมดาที่จะต้องเป็นเช่นนั้นโดยไม่ได้คิดถึงสาเหตุว่า เพราะเหตุไรธรรมดาจึงต้องเป็นเช่นนั้น แต่ในเรื่องนี้คนในปัจจุบันรู้กันทั่วโลกว่า ธรรมดาหรือธรรมชาติอันนี้มีเหตุ ไม่ใช่เกิดขึ้นเองและเหตุของ

ธรรมดาคืออะไร ก็รู้กันดี แต่ในส่วนที่เกี่ยวกับ
 เรื่องร่างกายยังไม่ค่อยมีใครคิดกัน ฉะนั้นจึงไม่มีใคร
 รุดงสาเหตุว่า ทำไมธรรมดาของร่างกายจึงต้องเป็นเช่น
 นั้น

ขอให้สังเกตว่า พระพุทธเจ้าสมัยที่ยังเป็นเจ้า
 ชายสิทธัตถะ เสด็จออกไปเที่ยวในที่ต่าง ๆ รอบ
 พระนครพร้อมกับนายฉันทะ เมื่อพระองค์ทรงพบคน
 แก่ ก็ถามนายฉันทะว่า ทำไมคนเราจึงต้องแก่? นาย
 ฉันทะก็ทูลตอบว่า เป็นธรรมดา คนเราเกิดมาในที่สุด
 ก็ต้องแก่ชราอย่างนี้ และพระองค์ก็ตรัสถามต่อไปอีกว่า
 จะไม่ให้แก่ไม่ได้หรือ? ทำนองเดียวกับนักวิทยาศาสตร์
 ผู้หนึ่งตั้งปัญหาถามตนเองว่า ทำไมผลแอปเปิลจึงไม่
 หล่นไปทางท้องฟ้าบ้าง ทำไมจึงจะต้องหล่นลงมาสู่พื้น
 ดินเสมอ ซึ่งในที่สุดก็ตอบปัญหาข้อนี้ได้ ข้อนี้ฉันใด
 ในเรื่องวัตถุธาตุ ๆ ซึ่งมีอยู่ในเลือดของแม่กลายเป็น
 อวัยวะต่าง ๆ และแต่ละอย่างก็มีความหมายด้วยนั้น
 ปัญหาข้อนี้พระองค์ทรงค้นหาคำตอบได้ และก็ได้ตรัส
 ไว้มานานแล้ว คำตอบที่วานักคือ ที่เป็นเช่นนั้นก็เพราะ

วิญญานเป็นผู้สร้างมันขึ้นมา ไม่มีพระเจ้าหรือธรรมชาติ
อะไรที่ไหนเป็นผู้สร้าง ชีวิตทุกชีวิตต่างก็เกิดมาจาก
วิญญานของตนทั้งสิ้น เพราะวิญญานเป็นพลังงานที่ยิ่ง
ใหญ่กว่าพลังงานทุกอย่างในโลก เป็นพลังงานที่มีเจต-
จำนงอยู่ในตัวเองเสมอ และเป็นพลังงานที่มีอิทธิฤทธิ์
คือสามารถบันดาลให้สิ่งต่าง ๆ เกิดขึ้นหรือจะให้เป็นไป
ตามเจตจำนงของตนได้ ข้อพิสูจน์ที่จะยืนยันในเรื่องนี้
ได้อย่างชัดเจนก็คือ:—

๑. พระองค์ทรงมี**จุตูปปาตญาณ** คือมีตาทิพย์
สามารถมองเห็นชีวิตหลังจากตาย พระองค์เคยสำรวจ
มามาก และได้เห็นข้อเท็จจริงเหมือนกันทุกชีวิต คือ
หลังจากตายแล้ว จะมีชีวิตเกิดใหม่ทันที ซึ่งชีวิตที่เกิด
ใหม่นั้นรูปร่างเหมือนกับกายเนื้อที่ตาย คือมีอวัยวะ
ทุกอย่างเหมือนกายเนื้อ มีอินทรีย์คือ หู จมูก ลิ้น
กาย และสมองเหมือนกายเนื้อ และใช้การได้เหมือน
ตา หู จมูก ลิ้น กาย และสมองของกายเนื้อ มีชีวิต
มีความเคลื่อนไหวได้เหมือนกายเนื้อ ฉะนั้นจึงเห็นได้
ชัดว่า กายที่เกิดใหม่ซึ่งเป็นกายละเอียดเป็นกายทิพย์

มิได้เกิดจากพ่อแม่ ไม่ได้อาศัยท้องแม่เกิด แต่เกิดจาก
วิญญูณของตนเองโดยเฉพาะ

๒. พระองค์ทรงมีบุพเพนิวาสานุสติญาณ คือทรง
สามารถระลึกชาติได้ ระลึกได้ทั้งอดีตชาติของพระองค์
เอง และระลึกถึงอดีตชาติของใคร ๆ ก็ได้ จากการ
มองเห็นชีวิตในอดีตชาติ จึงได้ทรงรู้ว่า ชีวิตของแต่ละ
คนไม่ได้เพิ่งเริ่มต้นมาจากพ่อแม่ แต่ทุกคนได้เคยเกิด
มาแล้วนับชาติไม่ถ้วน

๓. พระองค์ทรงได้มโนยทิจ คือสามารถเนรมิต
กายทิพย์ขึ้นมาได้ทันที จะทรงเนรมิตที่ไหน เมื่อไร
ทำได้เสมอ จากกายทิพย์ที่เนรมิตขึ้นมา แสดงให้เห็น
อย่างชัดเจนว่า ร่างกายเกิดจากวิญญูณเป็นผู้สร้างสรรค์
แน่นอน เพราะกายทิพย์ที่เนรมิตขึ้นมา ก็มีลักษณะ
เหมือนกายเนื้อทุกอย่าง และใช้การได้เหมือนกายเนื้อ
ต่างกันแต่เพียงว่า กายเนื้อเป็นกายหยาบ จะรู้ จะเห็น
จะสัมผัสได้ต้องอาศัยประสาทของกายเนื้อ และจะเกิด
ขึ้นมาได้ต้องอาศัยพ่อแม่ด้วย และจะต้องใช้เวลานาน
กว่าวิญญูณจะสร้างกายเนื้อขึ้นมาได้สมบูรณ์ มีอวัยวะ

ทุกอย่างครบถ้วน พร้อมที่จะเจริญเติบโตต่อไปได้เรื่อยๆ ส่วนกายทิพย์เป็นกายละเอียด จะรู้จะเห็นจะสัมผัสได้ ต้องอาศัยประสาทของกายทิพย์ และสามารถเกิดเป็นร่างกายที่สมบูรณ์ได้ทันทีเพียงชั่วขณะจิตเดียวเท่านั้น

เพราะเหตุที่พระพุทธเจ้าทรงมีญาณพิเศษเช่นนี้ พระองค์จึงทรงรู้แจ้งว่า วิญญาณเป็นปัจจัยให้เกิดนามรูป คือวิญญาณนี้แหละคือตัวธรรมชาติ หรือพระผู้เป็นเจ้าที่สร้างตัวเราขึ้นมา ไม่มีส่วนอะไรที่ไหนที่สร้างร่างกายเราขึ้นมา และการที่คนเราตายแล้วก็ยังจะต้องเกิดอีกนั้น ก็เพราะวิญญาณเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ คือเป็นสิ่งที่ไม่ดับสูญพร้อมกับร่างกายตาย และไม่มีอำนาจใดๆ ที่จะมาทำให้มันสูญได้ ระเบิดนิวเคลียร์ ไฟประลัยกัลป์ล้างโลก น้ำท่วมโลก แผ่นดินถล่มทะเลลายทั่วโลก ชีวิตทุกชีวิตตายหมดไม่มีเหลือ แต่ถึงกระนั้น ทุกชีวิตก็ยังอยู่ คืออยู่ในสภาพที่เป็นกายทิพย์หรือเป็นของทิพย์ ทั้งนี้เพราะวิญญาณยังอยู่ยังไม่สูญ เมื่อวิญญาณมีชีวิตก็ต้องมี วิญญาณจะดำรงอยู่โดยไม่มีร่างกายนั้นไม่ได้ วิญญาณมีอยู่ที่ไหน ชีวิตก็ต้องมีอยู่ที่นั่น

อนันเบนกฏธรรมดาอย่างหนึ่งของวิญญาณ ^{๕๗}ชีวิตที่มี
 วิญญาณ แต่ไม่มีรูปร่างกายอะไรเลยนั้นมียู่ประเภท
 เดียวคือ อรูปพรหมเท่านั้น ^{๕๘}และผู้ที่ยตายแล้ว วิญญาณ
 จะไม่ปฏิสนธิอีกก็มีอยู่ประเภทเดียว คือพระอรหันต์เท่า
 นั้น นอกจากนั้นไม่ว่าคน สัตว์ หรือพืชเมื่อตายแล้วจะ
 ต้องมีรูปปรากฏให้เห็นได้อีกในโลกทิพย์ หรือในโลก
 ของโอปปาติกะ คำว่า วิญญาณเป็นปัจจัยให้เกิดนามรูป
 ถ้าวิญญาณไม่มี นามรูปก็ไม่มี หัวข้ออันมีความหมาย
 กว้างขวางลึกซึ้งมาก ^{๕๙}คนธรรมดาสามัญซึ่งไม่ได้ฌาน
 ไม่ได้อภิญญา ไม่ใช่พระอริยะยากที่จะรู้เรื่องนี้อย่าง
 แจ่มแจ้งจริง ๆ ^{๖๐}แต่ถึงกระนั้น คนธรรมดาที่มีทางที่จะ
 เข้าใจและเชื่อตามหลักนี้ได้เหมือนกัน โดยการพิจารณา
 ถึงเหตุผลดังต่อไปนี้

โดยปกติกระดาษหรือไม้จะกลายเป็นขี้เถ้ากตเมื่อ
 มีไฟเป็นปัจจัยคือถูกไฟเผา ^{๖๑}ไฟคือพลังงานอย่างหนึ่ง
 ซึ่งทางพุทธศาสนาเรียกว่า เตโชธาตุ อาหารจะกลายเป็น
 เป็นพลังงานในร่างกายโดยเฉพาะ คือในระบบของเซลล์

ต่าง ๆ ก็จะต้องอาศัยการเผาผลาญ ^๕ที่เราลองมาคิด
 กันดูว่า ^๕อะไรคือตัวการ หรืออะไรคือพลังงานที่ทำการ
 เปลี่ยนแปลงวัตถุธาตุต่าง ๆ ในโลहित ให้กลายเป็นอวัยวะ
 ต่าง ๆ ถ้าจะตอบว่า **ธรรมชาติ** ก็จะเห็นแล้วว่าไม่
 สามารถจะชหรือระบุตัวธรรมชาติอันนี้ได้ และถ้าจะ
 ตอบว่า เป็นเรื่องธรรมดาหรือธรรมชาติของร่างกายที่จะ
 ต้องเป็นเช่นนั้น ก็จะมีปัญหาขึ้นมาอีกว่า โดยธรรมดา
ธรรมชาติทุกอย่างจะต้องมีเหตุ แม้แต่ตัวกฎของธรรม-
 ชาติเองก็ไม่สามารถจะมีได้ หรือเกิดขึ้นได้ด้วยตัวของ
 มันเอง เพราะกฎทั้งหลายก็ต้องอาศัยกฎอื่น ๆ และ
 อีกอย่างหนึ่ง**กฎธรรมชาติไม่สามารถสร้างสิ่งต่าง ๆ ขึ้น**
มาได้ คนเราสร้างเครื่องจักรหรือสร้างอะไรขึ้นมาได้ ก็
 จะต้องรู้กฎธรรมชาติของสิ่งต่าง ๆ และที่ว่าคนเป็นผู้
 สร้าง ก็คือ ^๕สิ่งต่าง ๆ ^๕นั้นเกิดขึ้นตามความนึกคิดความ
 ตั้งใจของผู้สร้าง แปลว่า เมื่อจะพูดกันในส่วนลึกจริง ๆ
 แล้ว ^๕จิตใจเป็นผู้สร้างเป็นผู้บันดาลให้เกิดสิ่งนั้น ๆ และ
 ให้สังเกตว่า ^๕สิ่งใดถ้าเกิดขึ้นมาจากความนึกคิด จากความ
 ตั้งใจของจิตใจแล้ว ^๕สิ่งนั้น ๆ จะต้องมีความหมาย คือ

อธิบายได้ว่า สิ่งนั้นเกิดมาเพื่ออะไร หรือเพื่อประโยชน์
 อะไร ลมที่พัดไปมาตามธรรมชาติของมัน เสียงลมนั้นจะ
 ไม่มีความหมาย แต่ถ้าเป็นลมที่ออกจากปาก จากความ
 นึกคิดแล้ว เสียงลมที่ดังออกมานั้นมีความหมาย เพราะ
 ฉะนั้นในเมื่อพระพุทธเจ้าตรัสว่า วิญญาณเป็นปัจจัยให้
 เกิดนามรูป ซึ่งวิญญาณที่ว่านี้เราสามารถชี้หรือระบุได้
 ว่ามันคืออะไร เพราะวิญญาณที่สร้างร่างกายนั้นคือ
ภวังควิญญาณ ซึ่งเป็นจิตที่ทำงานโดยที่เราไม่รู้สึกรู้
 เป็นจิตใต้สำนึก และภวังควิญญาณนี้แหละซึ่งต่อมาได้
 ปรากฏออกมาเป็นการเห็น การได้ยิน การรู้สึกกลิ่น
 การรู้สึกรส การรู้สึกสัมผัส และความรู้สึกนึกคิดต่าง ๆ
 คือภวังควิญญาณนี้แหละที่ได้เกิดขึ้นมารับอารมณ์ทางตา
 คือเห็น ทางหูคือได้ยิน ทางจมูกคือรู้สึกกลิ่น ทางลิ้น
 คือรู้สึกรส ทางกายคือทางกายประสาท เช่นรู้สึกหนาว
 รู้สึกร้อนรู้สึกเจ็บอย่างนั้นเป็นต้น และทางสมอง คือ
 มีความนึกคิด มีความรู้ มีความจำ มีความรู้สึก
 อื่น ๆ อีกหลายอย่าง ฉะนั้นในเมื่อกล่าวว่า วิญญาณ
 เป็นผู้สร้างร่างกาย จึงเป็นการพูดถึงสิ่งที่เรารู้จัก และ

สามารถทดสอบพิสูจน์ได้ ซึ่งผิดกับการที่จะพูดว่า
 ธรรมชาติเป็นผู้สร้าง หรือจะพูดว่าพระผู้เป็นเจ้าเป็นผู้
 สร้าง ก็ไม่สามารถจะระบุหรือชี้ตัวธรรมชาติขึ้นมาได้
 หรือจะอ้างว่าชี้ได้ระบุได้ก็ไม่อาจจะทดสอบพิสูจน์ได้ลง
 ตัว ไม่เหมือนกับพระพุทธรูปเจ้า เมื่อพระองค์ตรัสว่า
 วิญญาณเป็นผู้สร้าง พระองค์ก็สามารถที่จะพิสูจน์หรือ
 ชี้ตัวอย่างให้ดูได้ คือตัดชีวิตหลังจากตาย หรือเนรมิต
 กายทิพย์ขึ้นมาให้ดูได้อย่างนับเป็นต้น เพราะฉะนั้นเรา
 จึงเห็นได้ชัดว่า เมื่อดังบัญญัติหาถามขึ้นมาว่า อะไรเป็น
 ผู้สร้างร่างกายขึ้นมา ก็จะมีคำตอบเพียง ๓ อย่างเท่านั้น
 คือ :—

๑. ธรรมชาติเป็นผู้สร้าง
๒. พระผู้เป็นเจ้าเป็นผู้สร้าง
๓. วิญญาณเป็นผู้สร้าง

ในคำตอบทั้ง ๓ อย่างนี้ ขอให้พิจารณาดูเอาเอง
 ว่า คำตอบอย่างไหนจะมีเหตุผลมากกว่า

อนึ่งคำว่า วิญญาณเป็นปัจจัยให้เกิดนามรูป ถ้า
 วิญญาณไม่มี นามรูปก็ไม่มีนั้น ขอให้เข้าใจให้ชัดว่า
 คนเราจะเกิดมาในโลกมนุษย์ได้นั้น ไม่ใช่อาศัยวิญญาณ

อย่างเดียวกันก็ได้ จะต้องอาศัยพ่อแม่ อาศัยการผสม
 พันธุ์ด้วย และสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมด้วย เหมือนต้น
 ไม้จะเกิดขึ้นมาได้ ไม่ใช่อาศัยเมล็ดพืชของมันอย่างเดียว
 ก็เกิดได้ แต่จะต้องอาศัยปัจจัยอย่างอื่นด้วย เช่นต้อง
 อาศัยดินฟ้าอากาศที่เหมาะสมด้วย แต่ถ้าเกิดเป็นโอป-
 ปาติกะซึ่งเป็นพวกกายทิพย์แล้ว วิญญาณเพียงอย่าง
 เดียวก็สามารถเป็นปัจจัยให้เกิดนามรูปได้ และถึงแม้ใน
 โลกมนุษย์ก็เช่นเดียวกัน คือแม้จะมีปัจจัยอย่างอื่นพร้อม
 เช่นมีพ่อแม่มีการผสมพันธุ์ มีสิ่งแวดล้อมเหมาะสม แต่
 ถ้าขาดวิญญาณเพียงอย่างเดียว คนเราก็เกิดขึ้นมาไม่ได้
 ฉะนั้น คำว่า **ปัจจัย** ในเรื่องของปฏิจสมุปบาทนั้น จึง
 หมายถึง**ปัจจัยที่สำคัญ**ซึ่งจะขาดเสียไม่ได้ ขอให้สังเกต
 ว่า ในโลกของโอปปาติกะนั้น วิญญาณเพียงอย่างเดียว
 ก็เป็นปัจจัยให้เกิดนามรูปได้ แสดงให้เห็นว่า วิญญาณ
 เป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่ง ซึ่งจะขาดเสียไม่ได้เลย ซึ่งตรงกัน
 ข้ามกับความเข้าใจของคนส่วนใหญ่ในโลก ที่ให้ความสำคัญ
 แห่งการเกิดของชีวิตว่า อยู่ที่พ่อแม่ อยู่ที่การผสม-
 พันธุ์ และสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมเท่านั้น น้อยคนมาก

ที่จะรู้ว่า วิญญาณคือปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดชีวิต ทั้งนี้ก็เพราะมันไปคิดแต่เพียงว่า ชีวิตเกิดขึ้นมาตามธรรมชาติสุดแล้วแต่ธรรมชาติเป็นผู้สร้าง คำว่าธรรมชาติได้กลายมาเป็นกำแพงแห่งความมืด ที่ทำให้ไม่รู้เรื่องวิญญาณเป็นผู้สร้างชีวิต และจากการที่ไม่รู้ในเรื่องนี้ถูกต้องนั้น ได้ก่อให้เกิดภัยอันตรายร้ายแรงเพียงไร ก็ไม่มีใครรู้สึกอีกด้วย และเพราะเหตุที่ไม่เคยรู้มาก่อนเลยว่าวิญญาณเป็นปัจจัยให้เกิดนามรูปนี้แหละ การพัฒนาต่าง ๆ ในด้านเศรษฐกิจ และแม้ในด้านอื่น ๆ ก็มุ่งพัฒนาแต่ในด้านเทคโนโลยี และในด้านวัตถุเสียเป็นส่วนใหญ่ ไม่ตั้งใจอย่างจริงใจที่จะพัฒนาในด้านจิตใจให้เจริญ ฉะนั้นสภาพสังคมโดยทั่วไปจึงไม่ดีขึ้นเท่าที่ควร

อนึ่ง ขอให้สังเกตไว้ด้วยว่า ผู้ที่ถือว่าพระผู้เป็นเจ้าเป็นผู้สร้างโลกและทุกสิ่งทุกอย่างในโลก คือสร้างแผ่นดิน แม่น้ำ ภูเขา ดวงจันทร์ ดวงอาทิตย์ รวมทั้งสร้างมนุษย์ และสัตว์ทั้งหลายด้วยนั้น ยังมีประโยชน์อย่างมากสำหรับผู้ที่เชื่ออย่างมั่นคงจริง ๆ คืออย่างน้อยเขาก็จะมีหลักศีลธรรมเกิดขึ้นจากตัวเขาเอง เขาจะละเว้นจาก

ปฏิจสมุปาบท

๘๕

ความชั่ว ละเว้นจากการกระทำความเดือดร้อนแก่ผู้อื่น^{๑๒๕}
และเต็มใจที่จะสร้างความดี สร้างสิ่งที่จะเป็นประโยชน์
สุขแก่ผู้อื่น^{๑๒๖} เพราะเขาเชื่อว่า ไม่ว่าเราจะทำความดีหรือ
ความชั่วอะไรก็ตาม พระผู้เป็นเจ้าจะทรงรู้ทรงเห็นเสมอ
พระองค์จะต้องลงโทษหรือให้รางวัลตามสมควรแก่กรรม
ที่เขาทำไว้เสมอ คนธรรมดาแม้จะสามารถลงโทษ หรือ
ให้รางวัลแก่เรายิ่งใหญ่เพียงไรก็ตาม ก็ไม่ยิ่งใหญ่เท่ากับ
พระผู้เป็นเจ้า^{๑๒๗} พระผู้เป็นเจ้าเท่านั้นที่จะเป็นผู้ลงโทษ^{๑๒๘}
หรือให้รางวัลอย่างแท้จริง และยุติธรรมอย่างยิ่ง ส่วน
คนที่เชื่อธรรมชาตินั้น จะเห็นว่าเขาไม่มีหลักศีลธรรม
อะไรเลย ปลาใหญ่ย่อมกินปลาเล็ก สัตว์ใหญ่ย่อมกิน
สัตว์เล็ก เป็นเรื่องธรรมดา เป็นเรื่องธรรมชาติที่จะต้อง
เป็นเช่นนั้น^{๑๒๙} ฉะนั้นถ้าใครฉลาดกว่ามีอำนาจมากกว่า
มีอิทธิพลมากกว่า แข็งแรงกว่า จะทำความทุกข์ยากแก่
ผู้อื่น^{๑๓๐} เอาเปรียบคนอื่น ก็เป็นเรื่องธรรมดา ไม่มีบาป
กรรมในเรื่องการกระทำเช่นนั้น^{๑๓๑} คนเราเกิดมามีตัณหา
ราคะมีกิเลส ก็เป็นเรื่องของธรรมชาติ คนไหนคิดจะละ
กิเลส หรือกำจัดกิเลสก็เป็นเรื่องผิดธรรมชาติ และเป็น^{๑๓๒}

สิ่งที่เป็นไปได้ คนที่เชื่อในเรื่องธรรมชาติ อะไร ๆ
 ก็สุดแล้วแต่ธรรมชาติจะสร้างสรรค์ หรือบันดาลให้เป็น
 ไปนั้น จะเห็นได้ชัดว่า เขาไม่มีหลักศีลธรรมอะไรเลย
 ที่จะยึดเหนี่ยวให้เขาละเว้นจากความชั่ว และทำความดี
 ต่าง ๆ คนที่ถือหลักธรรมชาตินี้ก็คือคนที่เบือนอกเขตปฏิญญา
 หรือเป็นสัสสตปฏิญญา ดังที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ในเรื่อง
 ๑๒ มนสกสูตรนั่นเอง (รายละเอียดเรื่องนั้นขอให้อ่านจาก
 หนังสือเรื่อง ผีและเทวดามีจริง ซึ่งได้เขียนเอาไว้มานาน
 แล้ว)

ส่วนคนที่ถือว่า คนเราเกิดมาจากวิญญาณของ
 ตัวเอง และเข้าใจเรื่องวิญญาณถูกต้องตามที่พระพุทธ-
 เจ้าได้ตรัสสอนไว้ นั้น เขาก็จะมีหลักศีลธรรมเกิดขึ้นจาก
 ตัวเอง เห็นชัดด้วยตัวเองว่า เพราะศีลธรรมเท่านั้น
 ที่จะทำให้ตัวเองพ้นทุกข์ ตนเองจะมีความสุขความเจริญ
 แลไฉนอย่างไรนั้น บัญญัติสำคัญขึ้นอยู่กับการมีศีลธรรม
 มากน้อยแค่ไหนอย่างไร เขาเห็นอย่างชัดเจนว่า เขามี
 ความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องละชั่วอย่างนั้นอย่างนี้ และ
 จะต้องทำความดี หรือการสร้างบุญบารมีอย่างนั้นอย่างนั้น

ปฏิจจสมุปบาท

๘๗

เหมือนกับศัตรูแจ้งว่า การรับประทานอาหารที่ไม่ดีมีโทษอย่างไร การรับประทานอาหารที่ดีมีคุณอย่างไร และจำเป็นอย่างไรที่จะต้องปฏิบัติตามหลักโภชนาการตามแพทย์แนะนำ ฉะนั้นคนที่รู้ดีในเรื่องของร่างกาย จึงยินดีที่จะละเว้นจากการกินการดื่มสิ่งที่เป็นพิษเป็นภัยต่อชีวิต และเต็มใจที่จะกินจะดื่มและปฏิบัติตามร่างกายตามหลักโภชนาการต่าง ๆ ตามที่แพทย์แนะนำสั่งสอน

ขอให้สังเกตว่า พระอรหันต์บุคคลทุกองค์เป็นผู้มีศีลธรรมอย่างดีเลิศและมั่นคงอย่างยั่งยืน ก็เป็นเพราะท่านรู้แจ้งแทงตลอดในเรื่องปฏิจจสมุปบาท จากการที่ท่านรู้แจ้งเป็นอย่างดีว่า วิญญาณเป็นปัจจัยให้เกิดนามรูป หรือตัวเราเกิดมาจากวิญญาณของเราเองนั้น ทำให้ท่านสรุปเรื่องของชีวิตได้อย่างสิ้น ๆ ว่า ทุกอย่างเกิดจากใจ สำคัญที่ใจ ซึ่งหมายความว่า ไม่ใช่เฉพาะแต่ชีวิตทั้งหลายเท่านั้นที่เกิดมาจากวิญญาณของตัว แต่หมายถึงสิ่งภายนอกด้วย เช่นทรัพย์สมบัติ ชื่อเสียง อำนาจบวร วรร ภพภูมิที่ดี สิ่งแวดล้อมที่ดี ทั้งหมดนั้นรากฐานมีต้นกำเนิดมาจากรากฐานภายในจิตใจทั้งสิ้น คือมาจาก

บุญบารมีที่ได้บำเพ็ญมา ได้สะสมมา และถ้าคนไหนจะมีสมบัติภายนอกไม่ได้ ได้ภพภูมิไม่ได้ ได้สิ่งแวดล้อมไม่ได้ บัจจัยสำคัญขึ้นอยู่กับจิตใจอีกเหมือนกัน คือขึ้นอยู่กับบาปกรรมที่ได้ทำเอาไว้ คนเราจะมีสุขหรือทุกข์อย่างไร บัจจัยสำคัญขึ้นอยู่กับจิตใจของเราเองทั้งสิ้น เพราะฉะนั้นจะเห็นว่า ในบรรดาความเชื่อ ๓ อย่าง คือ :-

๑. เชื่อธรรมชาติ
๒. เชื่อพระผู้เป็นเจ้า
๓. เชื่อวิญญูณ

ในความเชื่อ ๓ อย่างนี้ ความเชื่อในเรื่องธรรมชาติ นับว่าเลวที่สุด ความเชื่อในเรื่องพระผู้เป็นเจ้ายังนับว่าดีกว่าเชื่อธรรมชาติ ส่วนความเชื่ออันที่ ๓ คือเชื่อในเรื่องวิญญูณนั้น นับว่าเป็นความเชื่อที่มีคุณค่า มีประโยชน์อย่างสูงสุด

อนึ่งอย่าลืมนะว่า เรื่องปฏิจสุมุปาบทนั้นเป็นเรื่องที่ลึกซึ้งมาก กว้างขวางมาก มีรายละเอียดมาก จะศึกษาให้รู้อย่างแจ่มแจ้งให้รู้อย่างทั่วถึงกันจริงๆ แล้ว จะต้องใช้เวลาาก ปฏิจสุมุปาบททั้งหมดมี ๑๒ หัวข้อเท่าที่

อธิบายมานั้น บรรยายเพียงหัวข้อเดียวเท่านั้น คือหัวข้อที่ว่า วิญญาณเป็นปัจจัยให้เกิดนามรูป ซึ่งเป็นหัวข้อที่สำคัญที่สุด และอาจกล่าวได้ว่า เป็นหัวข้อที่สรุปเอาหัวข้ออื่น ๆ ไว้ในหัวข้อนี้เกือบจะทั้งหมดแล้ว เว้นไว้แต่จะต้องเข้าใจอีกแง่หนึ่งด้วย คือไม่เพียงแต่เข้าใจว่า วิญญาณเป็นปัจจัยให้เกิดนามรูปเท่านั้น แต่จะต้องเข้าใจด้วยว่า นามรูปก็เป็นปัจจัยให้เกิดวิญญาณด้วย จะต้องเข้าใจทั้งฝ่ายอนุโลมและปฏิโลมเช่นนี้ด้วย จึงจะเห็นว่า สรุปหัวข้อทั้งหมดไว้ในหัวข้อนี้เพียงข้อเดียว ซึ่งบทสรุปนี้พระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ว่า :—

พระพุทธเจ้าทุกพระองค์ทั้งในอดีต ปัจจุบันและ
แม้จะมีในอนาคต จะต้องรู้อย่างแจ่มแจ้งว่า วิญญาณเป็นปัจจัย
ให้เกิดนามรูป นามรูปก็เป็นปัจจัยให้เกิดวิญญาณ จะ
ต้องรู้อย่างแจ่มแจ้งตลอดในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงจะได้ชื่อว่า
เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ ถ้าไม่รู้อย่างแจ่มแจ้งโดย
ตลอดทุกแง่ทุกมุมแล้ว จะเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
ไม่ได้

ข้อความที่อ้างมานั้นมีกล่าวไว้แห่งเดียวในพระไตร-
ปิฎก คือมีอยู่ในมหาปทานสูตร หน้า ๓๗ ข้อ ๓๙ และ
มหานิทานสูตร หน้า ๗๔ ข้อ ๖๐ แห่งที่ฌนิกาย
มหาวัคค์

และสำหรับผู้ที่ต้องการจะทราบเรื่องปฏิจสมุป-
บาทโดยละเอียดนั้น ขอให้ศึกษาจากหนังสือพุทธวิทยา
ซึ่งข้าพเจ้าเขียนเอาไว้มานานแล้วไม่น้อยกว่า ๔๐ ปี มีทั้ง
ฉบับเป็นภาษาไทย และฉบับแปลเป็นภาษาอังกฤษโดย
อาจารย์ศิริ พุฑฺธุภักดิ์ และหนังสือทั้งหมดที่ได้อ้างมา
แล้วนั้น สามารถหาได้จากสำนักค้นคว้าทางวิญญูณ
บ้านเลขที่ ๔๗/๒ ถนนสามเสน บางลำภู กทม. ๑๐๒๐๐
โทร. ๒๘๒๒๐๒๕.

หิริ-โอตตัมปะ

โดย

พร รัตน์สุวรรณ

หิริ - โอตตปฺปะ

เป็นธรรมคัมครองโลก

หิริ แปลว่า ความอาย หรือความละอายต่อ
บาป โอตตปฺปะ แปลว่า ความกลัวต่อบาป ธรรม ๒
อย่างนี้ พระพุทธเจ้าตรัสเรียกว่าเป็นโลกบาล คือเป็น
ธรรมคัมครองโลก และที่ว่า หิริโอตตปฺปะ เป็นธรรม
คัมครองโลกนี้ เป็นคำที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ ซึ่งมี
อยู่ในคัมภีร์พระไตรปิฎก เล่มที่ ๒๐ คือคัมภีร์อังคุตตร-
นิกาย ทุกนิบาต หน้า ๕๖ ข้อ ๒๕๕ และเรื่องราว
ที่กล่าวไว้ในคัมภีร์นั้น มีดังนี้

ภิกษุทั้งหลาย ธรรมฝ่ายขาว ๒ อย่างนี้ยอม
คัมครองโลก ๒ อย่างเป็นไหน ? ๒ อย่าง คือ หิริ ๑
โอตตปฺปะ ๑ ภิกษุทั้งหลาย ธรรมฝ่ายขาว ๒ อย่างนี้แล
ภิกษุทั้งหลาย ถ้าธรรมฝ่ายขาว ๒ อย่างนี้ ไม่คัมครอง
โลกแล้ว ใคร ๆ ในโลกนี้ก็จะมีพินัยบัญญัติว่ามารดา

ว่าบ้า ว่าน้ำ ว่าภรรยาของอาจารย์ หรือว่าภรรยาของ
 อาจารย์ หรือว่าภรรยาของครู โลกจะฟังถึงความสำส่อน
 กัน เหมือนกับพวกแพะ พวกแกะ พวกไก่ พวกหมู
 พวกสุนัขบ้าน พวกสุนัขจิ้งจอก ภูิกษุทั้งหลาย เพราะ
 ธรรมฝ่ายขาว ๒ อย่างนี้ยังคุ้มครองโลกอยู่ ฉะนั้นโลก
 จึงบัญญัติว่ามารดา ว่าน้ำ ว่าบ้า ว่าภรรยาของอาจารย์
 ว่าภรรยาของครูอยู่

จากพระสูตรที่อ้างมานี้ จะเห็นว่า คำว่า หิริ-
 โอตตปปะ เป็นธรรมคุ้มครองโลกนั้น หมายถึง การ
 คุ้มครองมิให้มีความสำส่อนกันในเรื่องกาม เพราะแต่ละ
 คนที่ไม่กล้าทำการสำส่อนนี้ ก็เพราะมีความรู้สึกละอาย
 และความเกรงกลัวว่า คนทั้งหลายจะพากันติฉินนินทา
 หรือมีการด่าว่าต่าง ๆ ถ้าจะมีความประพฤติผิดในเรื่อง
 กาม โดยไม่คำนึงถึงฐานะหรือภาวะว่าใครอยู่ในฐานะ
 อะไรเป็นอะไร แต่ถ้าขาดหิริโอตตปปะเสียแล้ว คนที่
 อยู่ในครอบครัวเดียวกัน หรือเป็นญาติพี่น้องกัน ก็
 อาจจะมีสำส่อนในเรื่องกาม เหมือนอย่างสัตว์
 เดียวกันทั้งหลาย ฉะนั้นคำว่า หิริโอตตปปะ เป็น

ธรรมคัมภีร์ครองโลก ถ้าศึกษาจากพระสูตรนี้เพียงสูตร
 เดียว ก็อาจจะแปลความหมายแต่เพียงว่า หิริโอตตปปะ
 เป็นธรรมคัมภีร์ครองบุคคลที่อยู่ในครอบครัวเดียวกัน มิ
 ให้ความสัมพันธ์กันในเรื่องกาม หรือคัมภีร์ครองญาติ
 พี่น้องมิให้ความสัมพันธ์กันในเรื่องกาม โดยมีได้คำหนึ่ง
 ถึงว่า ใครเป็นพ่อ เป็นแม่ ใครเป็นบิดา เป็นน้า เป็นอา
 เป็นต้น แต่ความเป็นจริงแล้ว จากตัวอย่างในพระสูตร
 นี้ เป็นแต่เพียงชี้ให้เห็นถึงตัวอย่างที่ทำให้เข้าใจง่ายว่า
 การที่บุคคลที่อยู่ในครอบครัวเดียวกัน ซึ่งมีโอกาสที่จะ
 สัมผัสในเรื่องกามได้ง่ายนั้น แต่โดยปกติแล้ว คน
 ทั่วไปไม่มีการกระทำผิดในเรื่องนี้ ก็เพราะแต่ละคนมี
 หิริ โอตตปปะคัมภีร์ครองมิให้ตนกระทำความผิดในเรื่องนี้

อนึ่ง จากตัวอย่างในพระสูตรนี้ ได้ชี้ให้เห็น
 อีกว่า ถ้าหากมีการสัมผัสในเรื่องกามของบุคคลที่อยู่ใน
 ในครอบครัวเดียวกันเหมือนอย่างสัตว์เดรัจฉานทั้งหลาย
 แล้ว ก็เป็นอันหวังได้ว่า โลกนี้จะต้องถึงความหายนะ
 มีสภาพเหมือนกับเมืองนรก กล่าวคือ ความทุกข์ ความ
 ยุ่งยากความลำบาก ความอดอยาก โรคภัยนานาชนิด จะ

เกิดขึ้นอย่างแพร่หลาย เพราะการที่มนุษย์มีความฉลาด
เห็นอัสตวเดียรฉานมากมาย แต่มีจิตใจต่ำทราวมเหมือน
อย่างอัสตวเดียรฉานทั้งหลายนั้น จงลองคิดดูว่า การข้อย
แย่ง การแข่งขัน การเอารัดเอาเปรียบ การขูดรีด
การโกง การทุจริตต่าง ๆ ซึ่งรวมไปถึงการประหัตประ
หารกัน ฆ่ากัน การเบียดเบียนกันในรูปแบบต่าง ๆ
จะต้องเกิดขึ้นอย่างมากมายและรุนแรงด้วย ซึ่งเรื่องนี้
ได้เคยมีกล่าวไว้ในเรื่องของพระศรีอาริย์ หรือในเรื่อง
พระมาลัย ที่กล่าวไว้ในทำนองว่า เมื่อโลกนี้ใกล้จะ
สิ้นยุค จะเกิดไฟปลัลย์กัลป์เผาผลาญโลกนั้น มนุษย์
ทั้งหลายจะมีการมัวเมาในเรื่องกามกันมากที่สุด เหมือน
อย่างอัสตวเดียรฉาน อายุของคนก็จะน้อยลง อายุเพียง
แค่ ๑๐ ปี ก็จะมีการแต่งงานกันแล้ว เรื่องในทำนองนี้
ในปัจจุบันก็เริ่มมีแนวโน้มมองเห็นกันอยู่บ้างแล้ว ซึ่ง
ถ้าหากไม่มีการป้องกันแก้ไขไว้เสียตั้งแต่บัดนี้ คน
ทั้งหลายในโลก ก็จะมีจิตทราวมในเรื่องกามกันมากขึ้น
และจากผลที่คนส่วนใหญ่ มีจิตใจเสื่อมทราวมในเรื่อง
กามนี้ ก็จะก่อให้เกิดผลสะท้อนออกมาในรูปที่ทำให้

เกิดความทุกข์ยากลำบากต่าง ๆ ในสังคม ตลอดทั้งภัยพิบัติต่าง ๆ เพราะฉะนั้นจากตัวอย่างในพระสูตรที่อ้างมานั้น ถึงแม้จะเป็นการให้ตัวอย่างแต่เพียงด้านเดียว ซึ่งเป็นตัวอย่างที่ทำให้เข้าใจง่ายว่า หิริ โอตตปปะเป็นธรรมคุ้มครองโลกอย่างไรนั้น ก็ขอให้ศึกษาจากตัวอย่างในเรื่องนี้ให้ละเอียด แล้วก็ทำให้เราเข้าใจถึงด้านอื่น ๆ อีกว่า ธรรมที่จะเป็นเครื่องคุ้มครองป้องกันโลกอย่างได้ผลแน่นอน เพื่อมิให้โลกมีการเบียดเบียนกันประหัตประหารกัน มิให้คนทั้งหลายประพฤติทุจริตผิดศีลธรรม ผิดกฎหมาย และคุ้มครองป้องกันมิให้มีความยากจนเกิดขึ้นในสังคม ตลอดทั้งภัยพิบัติต่าง ๆ ที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ หรือแม้ที่เกิดจากธรรมชาติ เช่น อุทกภัย วาตภัย สิ่งแวดล้อมเป็นพิษ ภัยต่าง ๆ เหล่านี้ทางที่จะป้องกันมิให้เกิดขึ้นได้ ถ้าคนทั้งหลายโดยทั่วไป ไม่ว่าจะเป็นคนระดับไหน ชั้นสูงหรือชั้นต่ำก็ตาม ถ้าส่วนใหญ่มีหิริ โอตตปปะกันแล้ว ย่อมว่าแต่เรื่องอย่างอื่นเลยแม้แต่การติดขัดในเรื่องการจราจร ก็จะไม่แก้ไขได้ ฉะนั้นคำว่า หิริ โอตตปปะเป็นธรรมคุ้ม-

ครองโลกนั้น มีความหมายกว้างขวางและลึกซึ้งมาก ไม่ใช่มีความหมายแต่เพียงคุ้มครองป้องกัน มิให้คนที่อยู่ในครอบครัวเดียวกัน หรือคนที่เป็ญาติพี่น้องกันมีการสำส่อนในเรื่องกามเท่านั้น

หิริ โอตตปปะ

มีความหมายที่แท้จริงอย่างไร

ขอให้ศึกษาคำว่า หิริ โอตตปปะ ให้เข้าใจ ความหมายอย่างชัดเจนแจ่มแจ้ง คำว่า หิริ ซึ่งแปลว่า ความอาย หรือความละอายนั้น มิได้หมายถึงอายผู้อื่น แต่หมายถึงความละอายซึ่งเกิดจากการนึกถึงตนเอง ซึ่งเรียกว่า ความละอายแก่ใจ กล่าวคือ ในเมื่อมีเหตุการณ์ หรือสิ่งแวดล้อมอันวยให้ทำความชั่ว ซึ่งไม่เฉพาะแต่ การกระทำผิดในเรื่องเพศเท่านั้น แต่หมายถึงการกระทำผิดทุกอย่าง รวมทั้งการกระทำสิ่งไม่เหมาะสมไม่ควรแก่ฐานะและภาวะของตน ทั้งที่มีโอกาสที่อาจจะทำได้ โดยไม่มีใครรู้ใครเห็น แต่แล้วก็ไม่กล้าทำ เพราะมีความละอายแก่ใจ หรือเกิดความละอายขึ้นมาเหมือนกับคน

ทั้งหลายไม่กล้าที่จะดมหรือจับต้องหรือกินอุจจาระ แม้
 จะไม่มีใครรู้ใครเห็นก็ไม่กล้าทำ เพราะมีความรู้สึก
 รังเกียจรู้สึกขยะแขยง รู้สึกสะอิดสะเอียน และถ้าชน
 ทำไปและมีคนอื่นรู้ เขาก็จะรู้สึกว่าอายมาก ถึงขนาดไม่
 ธุระจะเอาหน้าไปไว้ที่ไหน คือไม่กล้าที่จะให้ใครพบเห็น
 ไม่กล้าเข้าสังคม ไม่กล้าไปปรากฏตัว ณ ที่ไหน ๆ
 เพราะรู้ว่าใคร ๆ เขาก็รู้ว่า เราเป็นคนกินอุจจาระ
 ลักษณะของคนที่มีหิริจริง ๆ นั้น เปรียบได้เหมือนกับคน
 ที่ไม่กล้าดมไม่กล้าจับต้อง ไม่กล้ากินอุจจาระแม้ในที่ลับ
 ซึ่งหมายความว่า คนที่มีหิริจริง ๆ นั้น จะไม่กล้าทำความ
 ชั่ว หรือความทุจริตใด ๆ หรือสิ่งใด ๆ ก็ตาม ถ้าหาก
 จะก่อให้เกิดความเดือดร้อนความทุกข์ยากแก่คนอื่น เขา
 จะไม่กล้าทำ เพราะรู้สึกมีความละอายในอันที่จะกระทำ
 เช่นนั้น หรือสิ่งใดก็ตาม แม้จะไม่ใช่เป็นการทุจริต
 แต่เป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสมแก่ภาวะหรือฐานะของตน คนที่
 มีหิริจริง ๆ นั้น เขาก็ไม่กล้าทำ ถึงแม้จะไม่มีใครรู้
 ใครเห็นก็ตาม เหมือนกับคนทั่ว ๆ ไปซึ่งไม่กล้าที่จะดม
 หรือจับต้อง หรือกินอุจจาระแม้ในที่ลับ ฉะนั้นท่าน

จะเห็นว่า หิริ ความละอายแก่ใจนี้ เป็นคุณธรรมอัน
ประเสริฐยิ่ง เป็นธรรมคุ้มครองโลกให้มีความปลอดภัย
ที่มีประสิทธิภาพสมบูรณ์จริง ๆ

หิริเกิดขึ้นได้อย่างไร

แต่อย่างไรก็ดี ก่อนที่คนเราจะมีหิริ คือความ
ละอายแก่ใจตนเองจริง ๆ นั้น ครั้งแรกจะต้องรู้จักมี
ความอายต่อบุคคลอื่นก่อน ในเมื่อมีการกระทำใด ๆ ที่
ผิดเกิดขึ้น ตัวอย่างเช่น คนเราโดยทั่วไปไม่กล้าแก้
ผ้าในที่สาธารณะ เพราะอายคนอื่น แต่ถ้าเข้าห้องน้ำ
ไม่มีใครเห็นก็แก้ผ้าได้ การแก้ผ้าอาบน้ำ ไม่ใช่เป็น
ความชั่วหรือเป็นการทุจริตก็จริง แต่ก็เป็นสิ่งไม่เหมาะ
สำหรับตนเอง ถ้าเป็นการแก้ผ้าในที่สาธารณะ และ
ใคร ๆ เขาก็ไม่ทำกัน และตัวอย่างแบบนี้ตนเองก็ไม่
เคยทำมาก่อน ฉะนั้น จึงไม่กล้าทำอย่างเด็ดขาดที่จะ
แก้ผ้าในที่สาธารณะ ถ้าขึ้นทำลงไปก็จะต้องอายคนอื่น
เป็นอันมาก ขอให้สังเกตว่า ถ้าเป็นเด็กทารก หรือ
เป็นคนบ้า คนเสียสติ ก็สามารถที่จะแก้ผ้าในที่สาธารณะ

ได้โดยไม่อายุใคร สามารถจะถ่ายอุจจาระบัสสาวะใน
 ที่โล่งแจ้งได้ โดยไม่อายุใคร ฉะนั้นขอให้พิจารณาให้
 ดีว่า คนที่จะนับว่ามี หิริ นั้น จะต้องเป็นวิญญูชน
 ไม่ใช่คนไร้เดียงสา หรือคนเสียสติ การที่เขาไม่กล้า
 ทำความชั่วแม้ในที่ลับนั้น เป็นเพราะเขามีความละอาย
 ในเมื่อนึกถึงฐานะ หรือภาวะของตน และนึกถึงว่า
 สิ่งที่จะกระทำลงไปนั้น เป็นสิ่งที่ไม่ดี เป็นการทุจริต
 อย่างนั้นจึงจะเรียกว่ามีหิริจริง ๆ

เหตุไรคนทั่วไปจึงไม่มีหิริ

อนึ่ง ขอให้สังเกตว่า คนที่ทำความชั่วมาจน
 เคยชิน จนกระทั่งรู้สึกด้านต่อความชั่ว คือไม่รู้สึกละ
 ยว่า สิ่งที่ทำนั้นเป็นความชั่ว เหมือนคนที่ฆ่าสัตว์ หรือ
 ดมเหล้ามาจนเคยชิน ทำมานานจนกระทั่งใคร ๆ ก็รู้ว่า
 เขาเป็นคนอย่างนั้น คนประเภทนั้นจะไม่อายุใคร และจะ
 ไม่ละอายตนเองที่กระทำความชั่วอย่างนั้น เพราะมัน
 เหมือนกับคนที่เคยกินอยู่อย่างสกปรกมานานจนเคยชิน
 เขาจะทนได้ต่อความสกปรก ไม่รู้สึกเดือดร้อน ไม่รู้สึก

อึดอัด ไม่รู้สึกรังเกียจต่อความสกปรก ส่วนคนที่เคย
 กินอยู่มาอย่างมีความสะอาด เขาจะทนไม่ได้ ถ้าที่อยู่
 ที่กินและอาหารที่จะรับประทานเกิดความสกปรก เขา
 จะต้องรีบชำระล้างให้สะอาด เพราะฉะนั้น จากตัว
 อย่างที่อ้างมานี้จะเห็นว่า คนที่จะมีหิริจริง ๆ นั้น จะ
 ต้องเป็นคนที่ไม่เคยทำความชั่วมานาน สิ่งใดที่ไม่
 เหมาะสมก็ไม่เคยทำและเป็นอย่างนั้นมานานแล้ว และ
 ที่เบนเช่นนั้นก็เพราะได้รับการ สั่งสอนอบรมมาจากพ่อแม่
 จากครูบาอาจารย์ หรือจากใคร ๆ ก็ตาม ให้ประพฤติ
 อยู่แต่ในความดี ซึ่งตนเองก็ได้ทำมานานจนเกิดความ
 เคยชิน เช่นคนบางคนตั้งแต่เกิดมาไม่เคยพูดคำหยาบ
 ไม่เคยด่าใครด้วยถ้อยคำที่หยาบคาย ไม่เคยโกหกใคร
 เลยมาตั้งแต่เล็กแต่น้อย ถูกอบรมให้เป็นบุคคลที่มีศีล
 มาตลอด คนประเภทนี้จะมีความละเอียดใจ ไม่กล้า
 ที่จะด่า หรือใช้ถ้อยคำที่หยาบคาย ไม่กล้าที่จะโกหก
 หรือหลอกลวงใคร ๆ เพราะมีความละเอียดใจที่จะทำ
 เช่นนี้ ส่วนคนที่เกิดมาในตระกูล หรือในสิ่งแวดล้อม
 ซึ่งใคร ๆ ก็มักจะใช้คำหยาบ หรือด่ากันบ่อย ๆ มีการ

โกหกหลอกลวงกันเป็นประจำ สำหรับคนที่เกิดมาใน
 สิ่งแวดล้อมอย่างนี้ และก็ประพฤติตนเหมือนกับบุคคล
 อื่น ๆ ในสังคมนั้นด้วย สำหรับคนประเภทนี้จะไม่มีความ
 ละเอียดรอบคอบในการใช้ถ้อยคำที่หยาบคาย จะด่าหรือ
 โทษใคร ก็ทำได้โดยไม่มี ความละเอียด

วิธีปลุกฝังหิริ ให้เกิด

ฉะนั้น วิธีการที่จะปลุกฝังหิริ ให้เกิดขึ้นในใจ
 ตนเอง หรือจะปลุกฝังให้เกิดขึ้นกับใครก็ตาม จะต้อง
 รู้หลักว่า โดยธรรมดาบุคคลประเภทไหนจึงจะมีหิริเกิด
 ขึ้นได้ เหมือนกับเราเห็นว่าต้นไม้ชนิดนี้จะต้องปลูกอย่างไร
 จึงจะเกิดและงอกงาม มีผลในภายหลัง การที่จะสั่งสอน
 คนทั้งหลายให้มีหิรินั้น ไม่ใช่สิ่งที่ทำได้ง่าย ๆ การ
 สอนวิชาความรู้ให้กับใคร ๆ นั้นเป็นสิ่งที่ทำได้ไม่ยาก
 หากคนเรียนมีพื้นฐานที่จะเรียนได้และตั้งใจเรียน แต่การ
 ที่จะสอนคนซึ่งแต่เดิมไม่มีพื้นฐานในทางหิริเลย แล้วจะ
 สอนให้เขามีหิรินั้น ยากยิ่งกว่าสอนคนให้มีความรู้

หลายเท่า แต่สำหรับคนที่มิพินในทางหรีนัมาพอ การสอนให้เขามีหรีกัเป็นสิ่งที่ทำได้ไม่ยาก ตัวอย่างเช่น ครึ่งหนึ่ง พระพุทเจ้าได้เสด็จเข้าไปหาชายคนหนึ่ง ซึ่งกำลังนั่งตกปลาอยู่ แล้วพระพุทเจ้าก็ตรัสถามเขาว่า เธอชื่ออะไร ชายคนนั้นตอบว่า ผมชื่ออริยะะ แล้วพระพุทเจ้าตรัสว่า คนที่ชื่อว่าอริยะะไม่มีใครเขามา นั่งตกปลากันอย่างนี้ เพราะการตกปลาเป็นบาป เป็นการเบียดเบียนสัตว์อื่น ทำลายชีวิตสัตว์อื่น พระพุทเจ้าตรัสเพียงแค่นี้ ชายคนนั้นก็เกิดความละอาย เลิกจากการตกปลามาตั้งแต่นั้นโดยเด็ดขาด เรื่องราวที่กล่าวมานี้ มีอยู่ในคัมภีร์ธรรมบท

ขอให้พิจารณาดูว่า เราจะใช้วิธีสอนแบบเดียวกันนี้กับคนอื่น อาจจะไม่ได้อะไรเลย แม้พระพุทเจ้าเองก็ไม่สามารถที่จะทรงสอนใคร ๆ ให้เลิกจากความชั่วได้โดยวิธีนี้เหมือนกันทุกคน เพราะพื้นจิตใจของแต่ละคนไม่เหมือนกัน แต่สำหรับนายอริยะะ พระพุทเจ้าได้ทรงรู้พินของเขามาก่อนแล้วว่า เขาเป็นคนที่มิพินในทางหรีมาพอ เพราะแต่เดิมเขาก็ไม่ใช่คนที่ทำ

บาปมาจนเคยชินจนจิตดำเนินไปหมดแล้ว เพราะฉะนั้น
 การสอนนายอริยะโดยวิธีนี้จึงได้ผล แต่การที่จะสั่งสอน
 คนอื่น ๆ โดยวิธีถามชื่ออย่างทีพระพุทเจ้าได้ทรงกระทำ
 นั้น ก็จะไม่ได้อะไรเลย ถ้าหากเขาเป็นคนที่มี
 ฝืนมาอย่างนายอริยะ และคนสอนมิใช่เป็นคนที่มี
 ศักดิ์สูงพอที่จะทำให้เขาเกิดความเคารพนับถือได้อย่าง
 จริงใจ

หิริจะเกิดขึ้นได้

ต้องอาศัยโอดตปปะมาก่อน

ดังได้กล่าวมาแล้วว่า คนที่จะมีหิริเกิดขึ้นในใจ
 ของตนนั้น จะต้องเป็นคนที่เคยทำความดีมานาน
 และมีความภาคภูมิใจในความดีในศกดิ์ศรีของตน และ
 เป็นคนมีใจสะอาดเหมือนกับคนที่รักความสะอาด มี
 ความเคยชินอยู่กับความสะอาด คนประเภทนี้จะรังเกียจ
 ความสกปรก ส่วนคนที่เคยชินกับความสกปรกย่อมจะ
 ไม่รังเกียจต่อความสกปรก และประเด็นที่สำคัญอีก
 อย่างหนึ่งก็คือ คนที่รังเกียจต่อความสกปรกนั้น ก็
 เพราะเขารู้ว่า สิ่งสกปรกย่อมจะก่อให้เกิดโรคร้ายไข้เจ็บ

ได้หลายอย่าง ได้เรียนรู้มาแล้วว่าสิ่งสกปรกมีโทษมีพิษ มีภัยอย่างไร ในทำนองเดียวกัน คนที่จะมีหิริเกิดขึ้น นั้น ครั้งแรกก็ต้องอาศัยความกลัว คือครั้งแรกก็จะกลัวคนอื่นจะว่าตำหนิ กลัวว่าคนอื่นจะไม่คบไม่รัก ไม่นับถือ กลัวว่าเขาจะรังเกียจ เพราะฉะนั้นจึงไม่กล้าที่จะกระทำในสิ่งที่คนอื่นเขาว่า ไม่ดีหรือไม่เหมาะสมไม่ควร อาศัยความกลัวอันนี้เป็นพื้นฐาน จึงไม่กล้าทำความชั่วต่าง ๆ หรือสิ่งไม่ดีต่าง ๆ ทำแต่สิ่งที่ดีสิ่งที่ดีถูกต้องมานาน จนเกิดความเคยชินดังที่ได้กล่าวมาแล้ว

หิริ โอตตปัสสะที่แท้จริงจะเกิดขึ้นมาได้

กตอเมอมีความเชื่อในเรื่องบาปและผลร้ายของบาป

อนึ่ง สำหรับในกรณีที่ว่า หิริในความหมายที่แท้จริง ซึ่งหมายถึงความละอายใจ ละอายตนเอง ไม่ใช่อายคนอื่นนั้น จะเกิดขึ้นมาได้จริง ๆ ก็เพราะได้เรียนรู้มาแล้วและเชื่อด้วยว่า การทุจริตเป็นบาป และรู้ว่าบาปนั้นจะให้โทษอย่างไร ทั้งในชาตินี้และในชาติหน้า และรู้ว่า การกระทำทุจริตนั้น แม้คนอื่นจะไม่รู้ไม่เห็น

ไม่มีใครลงโทษ แต่บาปจะเกิดขึ้นในใจของตนเองทุกครั้งที่ทำ ทำบาปในเรื่องไหน ก็จะมีบาปในเรื่องนั้นเกิดขึ้น เช่นคนที่พูดโกหกหรือหลอกลวงคนอื่นบ่อย ๆ นิสสัยโกหกนิสสัยหลอกลวงก็จะเกิดขึ้นในใจของตน บาปอันนั้นจะต้องเกิดขึ้นอย่างแน่นอนในเมื่อทำบาปในเรื่องนี้บ่อย ๆ เพราะอาศัยความกลัวบาป จึงไม่กล้าทำบาป เมื่อไม่ทำบาปก็หมายถึงว่าเขาทำความดี เมื่อทำความดีบ่อย ๆ ทำมานานก็จะเกิดความเคยชิน และในที่สุดก็จะเกิดหิริดังที่ได้กล่าวมาแล้ว

โอตตัมปะจะเกิดขึ้นมาได้

ก็ต้องอาศัยความกลัวคนอื่นมาก่อน

ได้กล่าวมาแล้วว่า คนที่จะมีหิริที่แท้จริงเกิดขึ้นนั้น ครั้งแรกก็ต้องอาศัยความอายคนอื่นมาก่อน ในทำนองเดียวกัน คนที่จะมีโอตตัมปะที่แท้จริง คือความกลัวบาปเกิดขึ้น ก็จะต้องอาศัยความกลัวคนอื่นมาก่อน จะต้องมีความพื้นฐานมาจากความปรารถนาถึงคนอื่นมาก่อน ต่อมาภายหลังในเมื่อเรียนรู้ถึงบาปบุญคุณโทษของบุญและ

บาปเป็นอย่างไรดีแล้ว และมีความเชื่อด้วย โอตตปปะ
 ที่แท้จริงจึงจะเกิดขึ้น และขอให้สังเกตด้วยว่า หิริ
 และโอตตปปะนี้จะต้องมีคู่กันอยู่เสมอ เพราะหิริจะมี
 ได้ก็ต้องอาศัยโอตตปปะ โอตตปปะจะมีขึ้นมาได้ก็ต้อง
 อาศัยหิริด้วย เพราะฉะนั้น ธรรมทั้ง ๒ นี้จึงต้องมา
 คู่กันเสมอ จะมีแต่อย่างใดอย่างหนึ่งไม่ได้

เหตุไรการทุจริตทุกอย่างจึงถือว่าเป็นบาป การสุจริตทุกอย่างจึงถือว่าเป็นบุญ

การที่จะเรียนรู้และให้เชื่อด้วยว่า การทุจริต
 หรือการผิดศีลต่าง ๆ เป็นบาป และการสุจริตหรือการ
 ทำความดีทุกอย่างเป็นบุญนั้นเป็นสิ่งที่ยากมาก แต่ถ้า
 เรียนเพียงให้รู้ว่า การกระทำอย่างไรเป็นบาป การ
 กระทำอย่างไรเป็นบุญ การเรียนรู้เพียงแค่นี้ไม่ยาก
 แต่การที่จะสอนให้มีความเชื่อด้วยว่า การทุจริตต่าง ๆ
 เป็นบาปและจะต้องได้รับผลร้ายจากบาปอย่างนั้นอย่างนี้
 จริงนั้น การกระทำอย่างนั้นอย่างนี้เป็นบุญเป็นกุศล
 และจะต้องได้รับผลดีจากบุญกุศลอย่างนั้นอย่างนั้นจริง

การสอนให้เชื่อด้วยหนนเป็นของยาก และให้สังเกตว่า
 คนที่จะละเว้นการทำบาปได้จริง ๆ นั้นต้องมีความเชื่อ
 ด้วย และต้องเชื่ออย่างจริงจังด้วย คนที่จะมีความเต็ม
 ใจทำความดีก็เช่นเดียวกัน คือต้องมีความเชื่อในผล
 ของบุญอย่างแท้จริงเช่นกัน รู้แต่ไม่เชื่อ ก็จะได้ผล
 อะไร ฉะนั้น ปัญหาสำคัญก็คือต้องสอนให้มีความเชื่อ
 ด้วย จึงจะมีผล แต่ก็เป็นกรยากมากที่จะสอนให้มีความ
 เชื่อ ทงนิกเพราะคนที่จะรู้แจ้งและมีความเชื่อในเรื่องนี้
 จริง ๆ นั้น จะต้องมีความเชื่อในเรื่อง ชาติ นี้และใน
 เรื่องชาติหน้าตาย คือรู้ว่าคนที่ทำบุญหรือทำบาปไว้เมื่อ
 ตายไปแล้วจะได้รับผลอย่างไร และจะต้องเชื่ออีกด้วยว่า
 การที่คนเราเกิดมาไม่เหมือนกัน มีโชคชะตาวาสนา
 ไม่เหมือนกัน มีโชคชะตาวาสนาไม่เหมือนกัน มีความ
 สุขความทุกข์ มีความเจริญมีความเสื่อมไม่เหมือนกัน
 เป็นเพราะได้ทำบุญทำบาปไว้อย่างไร ถ้าไม่มีความเชื่อ
 ในเรื่องนี้แล้ว ความกลัวบาปจะเกิดขึ้นได้ยากมาก หรือ
 อาจจะไม่เกิดเลย เมื่อไม่กลัวบาป ก็หมายถึงเขาจะไม่
 มีความเต็มใจหรือศรัทธาในการทำความดี คือในเมื่อเขา

พอใจจะทำบาปในเรื่องอะไร เขาก็จะทำบาปในเรื่องนั้นน้อยเสมอ และเมื่อทำบาปบ่อย ๆ ทำมานานจนเกิดความเคยชินแล้ว เขาก็จะเป็นคนหมดยางอาย คือไม่ละอายต่อบาปเลยและทงจะเกิดความมึตมน คือจะชหรืออธิบายให้เห็นโทษของบาปอย่างไร เขาก็จะไม่เข้าใจและไม่กลัวบาป

อนึ่ง ควรจะรู้ไว้ด้วยว่า การที่พระพุทธเจ้าตรัสว่าการทุจริตทุกอย่างเป็นบาป การสุจริตทุกอย่างเป็นบุญนั้น ก็เพราะองค์ทรงมีญาณ ๒ อย่างคือ ปุพเพนิวาसानุสสติญาณและจตุปปาตญาณ ดังเช่นที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ว่า :—

ดูก่อนนัจจะ เมื่อบุคคลพยากรณ์ว่า พระสมณโคตมเป็นเทวีชชะผู้ได้วิชาสามคัมภีร์แล้ว จึงจะเป็นอันกล่าวตามคำที่เราได้กล่าวแล้ว ชอว่าไม่กล่าวคู่เราด้วยถ้อยคำที่ไม่เป็นจริง

ดูก่อนนัจจะ ก็เราเพียงต้องการเท่านั้น (คือต้องการจะรู้ถึงอดีตชาติของพระองค์ หรือของใครก็ตาม ก็จะได้รู้ได้ทันที) ย่อมจะระลึกชาติก่อนได้เป็นอันมาก คือ

ระลึกได้หนึ่งชาติบ้าง สองชาติบ้าง สามชาติบ้าง สี่
 ชาติบ้าง ห้าชาติบ้าง สิบชาติบ้าง ยี่สิบชาติบ้าง สาม
 สิบชาติบ้าง สี่สิบชาติบ้าง ห้าสิบชาติบ้าง ร้อยชาติบ้าง
 พันชาติบ้าง แสนชาติบ้าง ตลอดสังวัฏฏ์เป็นอันมาก
 บ้าง ตลอดสังวัฏฏ์ วิวัฏฏ์เป็นอันมากบ้างว่า ใน
 ภพโน้น เรามช้อย่างนั้น มีโคตรอย่างนั้น มีผิวพรรณ
 อย่างนั้น มีอาหารอย่างนั้น เสวยสุขเสวยทุกข์อย่างนั้น
 มีกำหนดอายุเพียงเท่านั้น ครั้นจุติจากภพนั้นแล้ว ได้
 ไปเกิดในภพโน้น แม้ในภพนั้น เราก็ได้มช้อย่างนั้น
 มีโคตรอย่างนั้น มีผิวพรรณอย่างนั้น มีอาหารอย่างนั้น
 เสวยสุขเสวยทุกข์อย่างนั้น มีกำหนดอายุเพียงเท่านั้น
 ครั้นจุติจากภพนั้นแล้ว ได้มาเกิดในภพนี้ เราย่อมระลึก
 ถึงชาติก่อนได้เป็นอันมาก พร้อมทั้งอาการ พร้อมทั้ง
 อุตเทส ด้วยประการฉะนี้

ดูก่อนวัจฉะ ก็เราเพียงต้องการเท่านั้น (คือต้อง
 การจะเห็นเมื่อไร ก็จะได้เห็นได้ทันที) ย่อมจะเห็นหมู่มสัตว์
 ที่กำลังจุติ กำลังอุบัติ เลว ประณีต มีผิวพรรณดี
 มีผิวพรรณทราม ได้ดี ตกยาก ด้วยทิพยจักขุอันบริสุทธิ์

ลวงจักขุของมนุษย์ ย่อมรู้ชัดซึ่งสัตว์ผู้เป็นไปตามกรรม
ว่า สัตว์เหล่านั้นประกอบด้วยกายทุจริต วาจทุจริต มโน-
ทุจริต ตีเตียนพระอริยเจ้า เป็นมิจฉาทิฎฐิ ชีตถอการ
กระทำด้วยอำนาจมิจฉาทิฎฐิ เบื้องหน้าแต่ตายเพราะ
กายแตก เขาเข้าถึงอบาย ทุกคติ วินิยาต นรค ส่วน
สัตว์เหล่านั้นประกอบด้วยกายสุจริต วาจสุจริต มโนสุจริต
ไม่ตีเตียนพระอริยเจ้า เป็นสัมมาทิฎฐิ ชีตถอการกระทำ
ด้วยอำนาจสัมมาทิฎฐิ เบื้องหน้าแต่ตายเพราะกายแตก
เขาเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์

ดูก่อนนัจฉะ เราทำให้แจ้งแล้วซึ่งเจโตวิมุติ
ปัญญาวิมุติอันหาอาสวะมิได้ เพราะอาสวะทั้งหลาย
สิ้นไปด้วยปัญญาอันยิ่ง ด้วยตนเองในปัจจุบันแล้วเขา
ถึงอยู่

ดูก่อนนัจฉะ เมื่อบุคคลพยากรณ์ว่า พระสมณ-
โคดมเป็นเทววิษณุผู้ได้วิชาสาม จึงจะเป็นอันกล่าวตาม
คำที่กล่าวแล้ว ชื่อว่าไม่กล่าวต่อเราด้วยคำที่ไม่เป็นจริง

ข้อความที่อ้างมานี้มีอยู่ในพระไตรปิฎกเล่มที่ ๑๓
หน้า ๒๓๗ ข้อ ๕๐ (ม.ม. ๑๓/๒๓๗) และข้อความที่

คัดลอกมานำมากล่าวไว้แต่เพียงบางตอนเท่านั้น ไม่ได้
 นำข้อความในพระสูตรนั้นมากล่าวไว้ทั้งหมด ทั้งนักเพอ
 ต้องการแต่เพียงจะชี้ให้เห็นว่า การที่พระพุทธเจ้าตรัสว่า
 การทุจริตทุกอย่างเป็นบาป การสุจริตทุกอย่างเป็นบุญนั้น
 พระพุทธเจ้าทรงรู้อย่างไร และความจริง การที่พระ-
 พุทธเจ้าทรงเป็นสัพพัญญู คือเมื่อมีพระประสงค์จะทรง
 รู้อะไร ก็ทรงรู้อะไรได้ทุกอย่าง และทรงรู้อะไรได้ทันทีนั้น ไม่
 ใช้หมายความแต่เพียงว่า เพราะพระองค์ทรงได้วิชาสาม
 คือบุพเพนิวาสานุสติญาณ จุตูปปาตญาณ อาสวกขย-
 ญาณเท่านั้น แท้จริงพระองค์ทรงได้อภิญญาครบทั้ง ๖
 ดังเช่นที่พระองค์ได้ตรัสกับพระสารีบุตรว่าดังนี้:—

ดูก่อนสารีบุตร เพราะความเป็นโมฆบุรุษ สุนัก-
 ขัตตะจึงไม่รู้วาทะถาคตนั้นสามารถแสดงอิทธิปาฏิหาริย์
 ได้มากมายหลายอย่าง เช่น:—

- ๑.๑. คนเดียวทำให้เป็นหลายคนก็ได้ เมื่อเป็น
 หลายคนแล้วทำให้เป็นคนเดียวอีกก็ได้

๑.๒. ทำที่มืดให้สว่าง หรือทำที่ลับปิดบังให้เปิด
เผยก็ได้ ทำสิ่งที่ซ่อนเร้นซึ่งใคร ๆ ก็ไม่เห็น ทำให้คน
ทั้งหลายเห็นก็ได้

๑.๓. ทำที่สว่างให้มืด ทำการกำบังมิให้คนอื่น
เห็นก็ได้

๑.๔. เดินทะเลสาบ ทะเลสาบแก่ง ทะเลสาบเขาไปโดย
ไม่ติดขัด เหมือนเดินผ่านไปใวอากาศก็ได้

๑.๕. ดำลงไปใวแผ่นดินแล้วโผล่ขึ้นมาจากแผ่น
ดิน เหมือนดำลงในน้ำแล้วโผล่ขึ้นมาจากน้ำก็ได้

๑.๖. เดินไปบนน้ำโดยไม่จมน้ำ เหมือนเดินไป
บนแผ่นดินก็ได้

๑.๗. เหาะเห็นเดินไปใวอากาศเหมือนนกบินไป
ใวอากาศก็ได้

๑.๘. ลูบคลำดวงจันทร์ดวงอาทิตย์ ซึ่งมฤต
มาก มีอนุภาพมาก ด้วยฝ่ามือก็ได้

๑.๙. ไปพรหมโลกด้วยกายเนื้อหรือกายทิพย์ก็ได้

ดูก่อนสารีบุตร เพราะความที่เป็นโมฆบุรุษ สุนัข-
 ขัตตะจึงไม่รู้ว่า ตถาคตนั้นฟังเสียงได้ทั้งสองอย่าง คือ
 ทั้งเสียงทิพย์และเสียงมนุษย์ จะอยู่ไกลหรืออยู่ใกล้ ก็
 ได้ยินด้วยทิพย์โสตอันบริสุทธิ์ ล่วงโสตของมนุษย์ (คือ
 เกินกว่าวิสัยหูของมนุษย์ที่จะฟังได้ยิน)

ดูก่อนสารีบุตร เพราะความที่เป็นโมฆบุรุษ สุน-
 นักขัตตะ จึงไม่รู้ว่า ตถาคตนั้นเมื่อกำหนดใจของสัตว์
 อื่น ของบุคคลอื่นด้วยใจของเราแล้ว ย่อมรู้ว่า สัตว์นั้น
 บุคคลนั้น จิตมีราคะหรือไม่มีราคะ (คือเมื่อมีกิรฺวามี เมื่อ
 ไม่มีกิรฺวามี) จิตมีโทสะหรือไม่มี จิตมีโมหะหรือไม่
 มี จิตหดหู่หรือไม่หดหู่ จิตฟุ้งซ่านหรือไม่ฟุ้งซ่าน จิต
 ถึงความเป็นใหญ่ (มหคฺคตํ) หรือไม่ถึงความเป็นใหญ่
 (อมหคฺคตํ) เป็นสอฺตุตฺตจิตหรืออนฺตุตฺตจิต (สอฺตุตฺตํ
 เป็นจิตที่มจิตอันยิ่งกว่า อนฺตุตฺตํ เป็นจิตที่ไม่มจิตอัน
 ยิ่งกว่า) จิตหลุดพ้นแล้วหรือยังไม่หลุดพ้น

ข้อความที่อ้างมานี้อยู่ในมหาสีหนาทสูตร พระ
 ไตรปิฎกเล่มที่ ๑๒ หน้า ๑๓๗ ข้อ ๑๕๙ (ม.ม. ๑๒/๑๓๗)

จากข้อความนี้แสดงให้เห็นว่า นอกจากพระพุทธเจ้าจะทรงได้วิชาสาม คือบุพเพนิวาสานุสติญาณ จุตูปปาตญาณ อาสวกขยญาณ ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว พระองค์ยังทรงได้อภิญญาอีก ๓ ข้อ คืออิทธิวิริ ทิพยโสด เจโตปริยญาณ อีกด้วย และอภิญญาทั้ง ๓ ข้อนี้ เมื่อพระองค์ประสงค์จะให้เกิดเมื่อไร ก็เกิดได้ทันทีเช่นเดียวกันกับอภิญญา ๒ ข้อข้างต้น คือบุพเพนิวาสานุสติญาณ และจุตูปปาตญาณที่ได้กล่าวมาแล้ว

คนธรรมดาที่ไม่ได้อภิญญา

จะรู้ถึงผลของบุญและบาปได้อย่างไร

จากข้อความที่อ้างมาจะเห็นว่า การที่พระพุทธเจ้าทรงรู้อย่างแจ้งว่า การกระทำอย่างหนึ่งอย่างหนึ่งเป็นบาป การกระทำอย่างหนึ่งอย่างหนึ่งเป็นบุญ และทรงรู้อย่างแจ้งว่า บุญและบาปมีผลดีผลร้ายอย่างไร ก็เพราะพระองค์ทรงได้อภิญญาทั้ง ๖ ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว และควรจะเข้าใจไว้ด้วยว่า การที่จะรู้อย่างแจ้งถึงผลดีผลร้ายของบุญและบาป

อย่างแจ่มแจ้งทุกแง่ทุกมุม ซึ่งเรียกว่ารู้แจ้งแทงตลอด
นั้น ไม่ใช่เพียงแต่เพราะมีบุพเพนิวาสานุสติญาณและ
จตุปปาตญาณเท่านั้น แท้จริงต้องอาศัยอภิญญาทุกข้อ
เช่นในกรณีที่พระพุทธองค์ หรือพระอรหันตสาวกองค์
ใดก็ตามที่ได้อภิญญาทั้ง ๖ นั้น ย่อมรู้ว่า อำนาจบันดาล
ของบุญและบาปที่สะสมอยู่ในสันดานนั้น มีอำนาจยิ่ง
ใหญ่มาก คือยิ่งใหญ่กว่าอำนาจบันดาลของสิ่งใด ๆ ทั้ง
หมด ข้อเท็จจริงหรือข้อพิสูจน์ในเรื่องนี้คือ ข้อที่ว่า
สังขารเป็นปัจจัยให้เกิดวิญญาณ วิญญาณเป็นปัจจัยให้
เกิดนามรูป จากการใช้ในหัวข้อนี้ให้เห็นอย่างชัด
เจนว่า สังขาร ซึ่งหมายถึง บุญ และ บาป ที่สะสมอยู่
ในสันดานนั้น พระพุทธเจ้าทรงอธิบายขยายความให้
เห็นอย่างชัดเจนขึ้นอีกว่า บุญและบาปไม่ใช่เป็นสังขาร
ธรรมดา แต่เป็นอกิสังขาร คือ ปุณฺณญานิสังขาร อปุณฺณ-
ญานิสังขาร อเนญฺจนานิสังขาร สังขาร แปลว่า ประดุจ
สร้างสรรค์บันดาล หรือผู้กำหนดโชคชะตา กำหนดภพ
กำหนดภูมิ ในเมื่อมีคำว่า อภิญญา มาเพิ่มข้างหน้า เป็น
อภิญญาสังขาร ก็หมายความว่า บุญและบาป เป็นอำนาจ

สร้างสรรค์ที่ยิ่งใหญ่กว่าอะไรทั้งหมด คือเทียบได้กับ
 พระผู้เป็นเจ้าของในศาสนาอื่น หรือพูดให้ชัด บุญและ
 บาปนี้แหละคือพระพรหมหรือพระผู้เป็นเจ้านั่นเอง

และจากข้อเท็จจริงอีกเรื่องหนึ่ง คือในเรื่อง
 มโนมยิทธิ ซึ่งผู้ที่ได้ภิญญาขั้นนี้ จะสามารถเนรมิต
 กายทิพย์ขั้นได้ทันที และสามารถไปไหนมาไหนได้รวดเร็ว
 เท่าที่ใจนึกเสมือนไปด้วยกายเนื้อ เพราะกายทิพย์ที่
 เกิดขึ้นนั้นมีลักษณะเหมือนกับกายเนื้อทุกอย่าง มีประ-
 สาทและมีอายตนะภายใน คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ
 เหมือนกายเนื้อ แต่พิเศษกว่ากายเนื้อมากมาย เช่นการ
 เห็นเป็นการเห็นด้วยตาทิพย์ ซึ่งดีกว่าการเห็นด้วยตา
 เนื้อมากมายอย่างนับเป็นต้น ผู้ที่ได้มโนมยิทธิสามารถที่
 จะไปสำรวจดูในเมืองนรกหรือเมืองสวรรค์ก็ได้ และ
 สามารถที่จะรู้ได้ว่า คนที่มาตกนรกหรือมาเกิดในอบาย-
 ภูมิทั้ง ๔ ได้เสวยทุกข์อย่างนั้นอย่างนั้นเป็นเพราะทำ
 กรรมอะไรมา และเมื่อไปสำรวจในเมืองสวรรค์ ก็สามารถ
 ที่จะรู้ได้เช่นเดียวกันว่า พวกเขาได้เสวยสุขอย่างนั้น
 อย่างนั้น เป็นเพราะได้ทำบุญอะไรมา

และจากการที่ได้บรรลุอัสวกขยญาณ ก็จะทำให้
 รู้แจ้งว่า บุญและบาปมีผลดีและผลร้ายอย่างไร เพราะ
 ข้อเท็จจริงอันหนึ่งที่พระอริยบุคคลทุกองค์รู้แจ้งจากการ
 ที่ท่านได้บรรลุอัสวกขยญาณแม้ในขั้นต้น คือในขั้น
 ของพระโสดาบัน ก็ทำให้ท่านรู้ว่า การกระทำบาปทุก
 อย่างก็เหมือนกับการกินยาพิษ ซึ่งทุกครั้งที่ทำยาพิษนั้น
 จะเกิดขึ้นในสันดานทุกครั้ง ไม่มีช้อยกเว้น และในเมื่อ
 ได้สะสมยาพิษคือบาปไว้ในสันดานมาก ๆ ก็ให้เห็นผล
 ร้ายของมันได้ไม่ยาก เห็นได้ในชีวิตประจำวันของคน
 ทั่วไปในโลกมนุษย์นี้เอง

สรุปแล้วก็คือ คนที่มีบาปอยู่ในสันดานมาก จะ
 ไม่มีโอกาสได้บรรลุมรรคผลหรือนิพพานเลย เพราะ
 ภายในจิตใจจะไม่มีความสงบ มีแต่ความเร่าร้อนเหมือน
 ถูกไฟเผาอยู่เสมอ และไม่สามารถจะฝึกสมาธิได้ จะตก
 เป็นทาสของอารมณ์และสิ่งแวดล้อมได้ง่าย จะไม่สามารถ
 เข้าใจเหตุผลในเรื่องความดีความชั่ว คือจะไม่ยอมรับการ
 กระทำความชั่วเป็นบาป การกระทำความดีเป็นบุญ และ
 ในชีวิตประจำวันจะมีแต่ปัญหา มีความทุกข์ยากลำบาก

ซึ่งความทุกข์และปัญหาเหล่านี้ มันไม่น่าจะเกิด แต่แล้ว ก็ต้องเกิด เหมือนคนที่เจ็บป่วย ความเจ็บปวดทรมาน ต่าง ๆ ไม่น่าจะเกิด แต่มันก็ต้องเกิด เพราะมีความเจ็บป่วย ส่วนคนที่ไม่เจ็บป่วยความทุกข์ทรมานที่ว่านั้นไม่มี คนที่ทำบาปอยู่เสมอก็เหมือนกัน ดูตัวอย่างจากคนติดเหล้าหรือติดการพนัน หรือคนที่ผิดศีลในข้อใดก็ตาม ถ้าทำอยู่เสมอเป็นประจำ คนที่ไม่ผิดศีลเขาจะเห็นได้ชัดว่า คนที่ผิดศีลนั้นมีความทุกข์ที่ไม่จำเป็นเกิดขึ้นหลายอย่าง นอกจากจะเห็นผลร้ายของบาปในชีวิตประจำวันแล้ว พระอริยบุคคลทุกองค์จะเห็นแจ้งแทงตลอด ถึงผลดีและผลร้ายของบุญและบาปที่จะได้รับในชาติหน้าอีกด้วย ดังที่พระพุทธเจ้าตรัสว่า

พระเสขะจักรูแจ้งซึ่งแผ่นดินนี้ (คืออตตภาพัน)
จักรูแจ้งซึ่งขมโลก (คืออบายภูมิ ๔) ซึ่งโลกนี้ (คือโลกมนุษย์) และเทวโลก (คือสวรรค์ ๖ ชั้น พระพรหมอีก ๑๖ ชั้น)

และอีกบทหนึ่ง พระพุทธเจ้าตรัสว่า :—

คนที่ทำบาปอยู่เสมอเป็นปกติ เมื่อยังมีชีวิตอยู่ในโลกนี้ ก็เดือดร้อน ละจากโลกนี้ไปแล้วก็เดือดร้อน และเมื่อนึกถึงว่าตนได้ทำบาปอย่างนั้นอย่างนั้นไว้ ก็เดือดร้อน และเมื่อตายไปสู่ทุกคติภูมิแล้วจะเดือดร้อนเพิ่มขึ้นอีกหลายเท่า

และอีกบทหนึ่ง ซึ่งมีอยู่ในคัมภีร์ธรรมบท ก็ได้กล่าวไว้ว่า:—

ธรรมะกับอธรรม ทั้ง ๒ อย่างนี้ผลไม่เหมือนกัน อธรรมนำไปสู่นรกส่วน ธรรมะทำให้ไปสู่สวรรค์

จากข้อความดังที่ได้กล่าวมานี้ จะเห็นได้ว่า การที่จะยอมรับว่าการทุจริตทุกอย่างเป็นบาป การสุจริตทุกอย่างเป็นบุญ และยอมรับว่าบุญและบาปจะต้องให้ผลอย่างนั้นกันอย่างนี้ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น สำหรับคนธรรมดาที่ไม่ได้เป็นอริยบุคคล จะยอมรับได้ยากมาก
ทั้งนี้ก็เพราะ:—

คนที่ทำบาปมามากจนเคยชิน ทั้งที่บาปก็ให้ผลอยู่เสมอในชีวิตประจำวัน แต่เขาก็มองไม่เห็น เพราะเขาเข้าใจว่า ที่ตนเองต้องได้รับความทุกข์ยากอย่างนั้น

อย่างนี้ ไม่ใช่เป็นเพราะบาปที่ได้ทำไว้ในชาติก่อน และ
 บาปที่ได้ทำไว้ในชาตินี้ คนเหล่านี้ส่วนมากจะโทษว่า
 เป็นเพราะบุคคลอื่นบ้าง เป็นเพราะสิ่งแวดล้อมบ้าง จะ
 มองไม่เห็นเลยว่า มันเป็นผลที่เกิดมาจากการกระทำบาป
 ของตนเอง คนส่วนมากเป็นเสมือนคนตาบอดมาแต่กำเนิด
 เพราะฉะนั้นจะอธิบายอย่างไร ชี้ตัวอย่างอย่างไร
 อ่างเหตุผลอย่างไร ก็ไม่เข้าใจ ไม่ยอมรับ ไม่เชื่อ เหมือน
 กับคนที่ตาบอดมาแต่กำเนิด จะอธิบายอย่างไรให้เขา
 เห็นว่า สีแดงกับสีเขามันต่างกันอย่างไรอย่างนี้ เป็นต้น

ขอให้สังเกตไว้ว่า คนในปัจจุบันที่เขาสามารถ
 แนะนำให้เขาถือศีลได้ ให้ประพฤติความดีอย่างนั้น
 อย่างนี้ได้เนน เป็นเพราะคนเหล่านี้ได้มีพินความดีมา
 แต่ชาติก่อนแล้ว ส่วนคนที่ไม่มีพินความดีมาเลยหรือ
 มีมาน้อย จะแนะนำสั่งสอน ที่จะให้เขาประพฤติตัว
 เป็นคนดีนั้น เป็นสิ่งที่ทำได้ยาก ส่วนคนที่มพินความ
 ชั่วมามาก คนประเภทนี้ถ้ามีสิ่งแวดล้อมหรือมีคนมาชัก
 ชวนให้ทำความชั่ว ก็จะทำให้ความชั่วได้ง่าย แต่จะสอน
 ให้ทำความดี ทำได้ยากมาก

เพราะฉะนั้น สำหรับคนธรรมดาทั่วไป ถ้าจะ
แนะนำสั่งสอนหรือชี้แจง ให้เข้าใจถึงเรื่องบุญและบาป
จะต้องนึกถึงหลักหรือพื้นเดิมที่เขามีมาก่อน และสำหรับ
คนที่สนใจที่จะเข้าใจเรื่องบุญและบาปได้นั้น ประ-
การที่สำคัญที่สุดก็คือ จะต้องสอนให้เขาเข้าใจถึงเรื่อง
วิญญาณ อำนาจของวิญญาณซึ่งมีอยู่ในตัวเอง สอนให้
เข้าใจถึงเรื่องกรรม และโดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องอธิบาย
ให้ชัดเจนว่า ไม่ว่าบุญหรือบาป ทุกครั้งที่เราทำ จะ
ต้องมีเชื้อคือวิบากเกิดขึ้นในสันดานเสมอ เชื้อและ
วิบากนี้แหละคือสังขาร ตามความหมายที่ว่าสังขารเป็น
ปัจจัยให้เกิดวิญญาณ วิญญาณเป็นปัจจัยให้เกิดนามรูป
ประเด็นอันนี้เป็นประเด็นที่สำคัญที่สุด ถ้าหากไม่เข้าใจ
ตามหัวข้อต่าง ๆ ดังที่กล่าวมานี้ ก็เป็นสิ่งที่เป็นไปได้
ที่จะสอนให้เขาเข้าใจว่า บุญและบาปคือสิ่งที่สำคัญที่สุด

ขอให้สังเกตว่า สิ่งที่มีชีวิต เช่นพืชต่าง ๆ ย่อม
เกิดและเจริญเติบโตจากรากฐานภายใน คือจากเชื้อของ
มันที่มีอยู่ในเมล็ด คนเราก็เหมือนกันย่อมเกิดและเจริญ
เติบโตจากรากฐานในคือบุญและบาป และอย่าลืมนึกว่า

คนที่มึนมาพอที่จะเข้าใจในเรื่องเหล่านี้ ในสังคมของโลกปัจจุบันนี้ ความจริงก็มีอยู่มากมาย เหมือนกับเด็กที่มีสมรรถภาพพอที่จะเรียนหนังสือได้ก็มีอยู่มากมาย ถ้าหากคนเหล่านี้จะไม่มีความรู้ ก็เพราะเขาไม่มีโอกาสได้เรียน เพราะฉะนั้น อย่าหมกมุ่นใจในอันที่จะสอนให้คนเรามีหิริโอตตปปะ ซึ่งเป็นคุณธรรมที่สำคัญที่สุดที่จะทำให้คนในโลกอยู่ร่วมกันอย่างมีความสันติสุข

และอีกประการหนึ่ง โดยปกติคนส่วนใหญ่ มักจะเอาอย่างคนอื่น เพราะฉะนั้น ถ้าหากว่าคนชั้นปัญญาชน หรือคนที่มื่อทธิพลเป็นคนมีชื่อเสียงในวงงานต่าง ๆ เป็นคนมีเกียรติมีอำนาจในสังคม ถ้าคนเหล่านี้ประพฤติดีประพฤติชอบเป็นส่วนใหญ่แล้ว คนอื่น ๆ ที่พากันประพฤติชั่ว ดังที่เห็นกันทั่วไปในเวลานี้ เช่นการดื่มเหล้า เป็นต้น ถ้าผู้หลักผู้ใหญ่ครูบาอาจารย์ไม่ดื่ม คนธรรมดาสามัญทั่ว ๆ ไปก็จะเอาอย่าง และถ้าจะแนะนำให้เขาเลิก เขาก็จะทำตามได้ง่าย แต่ในเมื่อผู้นำยังประพฤติชั่วเหมือน อย่างที่เห็นกันอยู่ในเวลานี้ จะไปแนะนำลูกน้องให้เลิกประพฤติชั่ว ก็จะไม่มีความผลอะไร

เพราะเขาจะไม่เชื่อ และเขาก็อาจจะย้อนเอาอีกด้วย ศีลธรรมในสังคมที่ส่วนใหญ่ตกต่ำ คนส่วนใหญ่ขาด หิริโอตตปัปะ ก็ด้วยเหตุผลต่าง ๆ ดังที่ได้กล่าวมา ถ้า จะมีการฟื้นฟูให้คนทั้งหลายมีหิริโอตตปัปะ ก็จะต้อง ดำเนินตามหลักการทั้งหมดดังที่ได้กล่าวมา

และอีกอย่างหนึ่งอย่าลืมว่า การที่จะปลูกฝังให้ คนมีหิริโอตตปัปะขึ้นมาได้จริง ๆ นั้น โดยปกติแล้วจะ ต้องอบรมให้มีหิริโอตตปัปะมาตั้งแต่เล็กแต่น้อย คือ อย่างน้อยถึงแม้เขาจะไม่เข้าใจในเรื่องบุญและบาป แต่ ถ้าได้รับการอบรมให้มีความประพฤติดี โดยอาศัยความ เชื่อ และความเกรงกลัวจากพ่อแม่ และครูบาอาจารย์ มาตั้งแต่เด็กแล้ว เมื่อโตขึ้นการที่จะสอนให้มีหิริโอต- ตปัปะอย่างแท้จริงก็จะทำได้ง่ายและจะมีความมั่นคงด้วย.

บทสรุป

หิริ โอตตปปะ เป็นคุณธรรมที่สำคัญสำหรับผู้ใหญ่และผู้ที่มีความรับผิดชอบในงานต่าง ๆ การแก้ปัญหา การทុจริต การคอร์รัปชันโดยวิธีการต่าง ๆ เช่นการออกระเบียบหรือออกกฎหมายมา เพื่อป้องกันการทុจริตหรือแม้จะมี ป.ป.ป. (คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการประพฤติกการทุจริต) ก็ช่วยได้ไม่มาก เพราะสำหรับผู้ที่ได้เรียนรู้ถึงกฎเกณฑ์ต่าง ๆ เป็นอย่างดีและมีความรู้ความฉลาดเต็มใจทุจริตนั้น เขาก็จะหาทางออกโดยที่คนอื่นไม่รู้ หรือรู้แต่ก็ไม่มีหลักฐานที่จะจับความผิดของเขาได้ และในเมื่อคนประพฤติกการทุจริตมีมาก และกระทำกันเป็นทีม ก็ยิ่งยากที่คนอื่นจะรู้หรือจับความผิดเขาได้ และอีกอย่าง การที่คนในโลกนี้มีการประพฤติกการทุจริตหรือคอร์รัปชันกันมาก ก็เพราะมีสิ่งชั่วเข้า ชั่วให้เกิดความอยากได้ อยากมีอยากเป็นกันไม่สิ้นสุด และไม่รู้จักพอ และโอกาสที่จะอำนวยให้ทำความชั่วได้ง่าย

ในปัจจุบันหนักมีมาก และอีกอย่างหนึ่งก็คือ ผู้ที่ประ-
 พุติผิดคิดมิชอบนั้น ก็ตั้งแต่ผู้ใหญ่ลงมาตลอดกระทั่ง
 ถึงเด็ก ๆ ฉะนั้น ถ้าสภาพการณ์ยังเป็นอยู่อย่างทุกวันนี้
 สภาพสังคมก็จะเลวลงเรื่อย ๆ เหมือนกับการแก้ไขปัญหา
 เรื่องการติดขัดในเรื่องการจราจร *ตราบดีที่ยังไม่มีการ*
แก้ไขด้วยการลดปริมาณรถยนต์ลง ให้พอดีกับถนนที่มีอยู่
สภาพการติดขัดในเรื่องการจราจรก็จะแก้ไขไม่ได้ แม้ว่าจะ
 มีการวางแผนการจราจรดีอย่างไรก็ตาม หรือสร้างถนน
 เพิ่มขึ้นอย่างไรก็แก้ไขไม่ได้ และสภาพสิ่งแวดล้อมเป็น
 พิษมีมลภาวะเกิดขึ้นมากมายก็จะแก้ไขไม่ได้ด้วย เมื่อยังมี
 การส่งเสริมให้มีการสร้างตึกสูง สร้างโรงงาน และสร้าง
 สิ่งอื่น ๆ ที่ก่อให้เกิดมลภาวะ โดยไม่คำนึงถึงสภาวะแวด
 ล้อมว่าจะเสียหายอย่างไร และการปราบปรามการตัดไม้
 ทำลายป่าเท่าที่ผ่านมา ก็ยังทำไม่ได้ผล เพราะถึงแม้จะ
 มีการปราบปรามอย่างไร พวกที่ลักลอบตัดไม้ก็ยังมียู
 เรื่อย ๆ สภาพความเลวร้ายต่าง ๆ ดังที่กล่าวมานี้ ไม่มี
 ใครรู้จริงว่าต้นเหตุเกิดมาจากอะไร และจะแก้ไขอย่างไร
 จึงจะได้ผล พระพุทธเจ้าได้ตรัสว่า:—

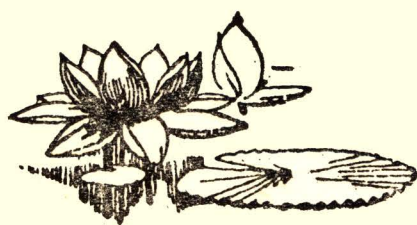
โกละ โทสะ โมหะ หรือพูดอีกนัยหนึ่ง คือ
 รากะ โทสะ โมหะ เป็นอกุศลมูลคือเป็นต้นเค้าหรือเป็น
 รากเง้าของความชั่วทุกอย่าง และในเมื่อกิเลสอันเป็น
 อกุศลมูลเหล่านี้มีความรุนแรงมาก เหมือนกับคนที่อยาก
 จะได้อะไร ก็คิดอยู่เสมอว่าจะต้องเอาให้ได้ แม้จะผิด
 หรือจะต้องทำการทุจริตอย่างไร ก็จะต้องเอาให้ได้ เวลา
 เกิดโทสะหรือเกิดความโกรธ ก็จะเกิดความอาฆาต จะ
 ต้องคิดหาทางแก้แค้นให้ได้ จะเสียเงินเสียทองเสียเวลา
 หรือจะต้องเสี่ยงกับการถูกจับอย่างไร ก็จะต้องแก้แค้น
 ให้ได้ ส่วนโมหะนั้นไม่ต้องพูดถึงเลย เพราะคนส่วน
 ใหญ่ เวลานั้นเห็นเงินเป็นพระเจ้า คิดแสวงหาเงินเป็น
 เรื่องใหญ่ จะผิดถูกอย่างไร จะเป็นบาปกรรมอย่างไร
 ไม่คำนึงถึง และมีเท่าไรก็ไม่รู้จักพอ และเมื่อได้เงินมา
 แล้วก็มาหมกมุ่นมัวเมาในเรื่องกาม หรือในเรื่องอบายมุข
 ต่าง ๆ เช่น สุรา นารี การพนัน อย่างนี้เป็นต้น ใช้
 ชีวิตแต่ละวันโดยไม่ค่อยมีสาระ *สภาพการณ์เหล่านี้ก็คือ*
อาการของคนที่มีโมหะอย่างหนาแน่น และอีกอย่างหนึ่ง
 อย่างลึ้มว่า

การที่จะปลุกฝังหิริโอตตปปะให้เกิดขึ้นได้จริง ๆ นั้นต้องใช้เวลานาน และจะต้องรู้จักเลือกคนที่จะสอนด้วย และจะต้องให้พวกผู้นำในวงงานต่าง ๆ มีหิริโอตตปปะเกิดก่อน และต้องมีมากพอด้วย คนทั้งหลายจึงจะทำตามหรือถือเอาเป็นตัวอย่าง

ฉะนั้นเมื่อจะกล่าวโดยสรุปแล้ว การแก้ไขปัญหาเรื่องการทุจริตหรือการคอร์รัปชันต่าง ๆ นั้น จะใช้กฎหมายหรือระเบียบใด ๆ ก็ตาม จะได้ผลเพียงชั่วคราวเท่านั้น และจะได้ผลไม่นาน ส่วนวิธีการที่จะได้ผลแน่นอนและมั่นคงยั่งยืนก็คือ :—

จะต้องหาวิธีการสอนให้คนมีหิริโอตตปปะ ซึ่งเป็นธรรมคัมภรองโลก แต่การที่จะปลุกฝังหิริโอตตปปะให้เกิดได้จริง ๆ นั้น อย่าลืมนะ จะต้องหาทางแก้ไขหรือกำจัดกิเลส ที่เป็นตัวอุปสรรคมูลให้เบาบางลงได้เสียก่อน โดยเฉพาะตัวโมหะ จะต้องหาทางแก้ไขหรือกำจัดก่อน โดยวิธีหาทางสอนให้คนเหล่านั้น เข้าใจเรื่องชีวิตตามหลักปฏิจจสมุปบาท สอนให้เข้าใจเรื่องชาติดินชาติหน้า เรื่องบุญเรื่องบาป เรื่องนรกสวรรค์ ทั้งในชาตินี้และชาติหน้า

และจะต้องพยายามส่งเสริมให้คนทั้งหลาย ได้มีโอกาส
 ปฏิบัติธรรมตามสำนักปฏิบัติต่าง ๆ ให้มากขึ้น การ
 อนุญาตให้ข้าราชการลาบวชได้นั้น จะไม่ได้ผลเท่ากับ
 ให้ข้าราชการลาไปปฏิบัติธรรมโดยไม่ต้องบวชก็ได้ ใช้
 เวลาอย่างน้อยก็สักเดือนหนึ่ง แต่จะต้องเลือกสถานที่
 ปฏิบัติที่มีคุณภาพด้วย ไม่เช่นนั้นก็จะไม่ได้ผล เรื่องนี้
 ก็สำคัญไม่น้อย ฉะนั้น ต้องรู้จักเลือกสถานที่และครู
 บาอาจารย์ที่จะสอนที่มีคุณภาพ มีความสามารถในการ
 สอนให้ได้ผลด้วย วิธีนี้จะเป็นการแก้ปัญหาเรื่องการ
 ทุจริต การคอร์รัปชันที่ได้ผลแน่นอน เหมือนการเริ่ม
 เปิดโรงเรียนชั้นประถมศึกษาครั้งแรกเมื่อเกือบร้อยปีมาแล้ว
 ซึ่งคนในสมัยนั้นไม่นิยมเรียนหนังสือ ไม่เห็นคุณค่าของ
 การเรียน แต่มาในปัจจุบันเป็นอย่างไร ขอให้เริ่มเดิน
 ทางให้ถูกเสียแต่เดี๋ยวนี้ แล้วต่อไปไม่นานเท่าไร ก็
 จะเห็นผลในเรื่องนี้อย่างชัดเจน การสอนธรรมะโดยวิธี
 อาศัยการฟังหรือการอ่านไม่ค่อยได้ผล เพราะวิชาธรรมะ
 นั้นต้องมีการเรียนและการปฏิบัติด้วย จึงจะได้ผลแน่นอน

พิมพ์ที่โรงพิมพ์วิญญาน ๔๓/๒ ถนนสามเสน
บางลำภู กรุงเทพมหานคร โทร. ๒๘๒๒๐๒๕
พร รัตนสุวรรณ ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา พ.ศ. ๒๕๓๓

**THE LAW OF KARMA,
THE EVOLUTION OF LIFE,
THE WORLD - PROTECTOR**

by

Phorn Ratanasuvan

English Version

by

Siri Buddhasukh

COVER PICTURE

THE BUDDHA'S PHYSICIAN

JĪVAKA KOMĀRABHACCA

COVER PICTURE

On the cover is the portrait of the Buddha's physician *Jīvaka Komārabhacca*, a contemporary of the Buddha. The portrait is not the product of imagination. It is relayed through communication by means of meditation process, being therefore a direct communication with the physician himself, who is still as alive today as he used to be, although in another dimension, or frequency, to be more precise. The communicator is Miss Sriphen Catuddasri, who is able to see and speak with him, whereas the artist who drew the picture is Mrs. Lawan Daorai, of the Fine Arts Department. The portrait was drawn in B.E. 2515 while the physician himself came to pose for her. It was originally an oil painting the size of 20" × 24". It was not, however, the only picture having been done in this way. Several others there are which were product of the same manner of communication viz. Phorkhun Phamuang, Phorkhun Ramkamhaeng, King OO-thong, Queen Jamatevi, King Mengrai, King Naresuan, King Ekathasarot, King Narai, King Taksin and Saint Bernard de Clairvaux. In addition to those historical personages, there are pictures of those who recently passed away who are unknown to the communicator and the artist. But there are those persons' relatives and friends still living. The process was done in the presence of those witnesses. After the pictures were finished, they were readily recognised as resembling the deceased by their

family and friends. Such cases were acknowledged, at first sight, by those living witnesses. It can therefore be reasonably concluded that the same effect should be expected from the portraits of those historical personages.

That the physician's portrait has graced the cover of this booklet of ours is meant to substantiate the truth proclaimed by the Buddha "*Taṇhā ponobbhavikā*": an individual with Desire still remaining is bound for rebirth. This implies those who have not yet attained the Arahatsip who, having departed from this world, are bound to take birth as a being in the dimension collectively called *Opapātika*.

By the term '*Opapātika*' is meant the fourth kind of birth, the other three being called *Jalābuja* or mammals, *Aṇḍaja* or those born from eggs, and *Saṅsedaja*: those born in filth. It is to be noted that human beings in the fourth dimension have their organs and sense-doors that can function the way they used to do here, even far superior in some cases. The incorporeal Aggregates accompanying them are *Vedanā* or Sensation, *Saññā* or Perception and *Saṅkhāra* or Tendency and Aptitude. Thus there is no sudden change in the habits and abilities of the deceased, who still are the same persons all along, the difference being only in the dimension, or vibrations, on which their being functions. Whatever merit and evil they have accumulated are not lost and will be their assets or liabilities, as the case may be, in the hereafter.

Now, only when a person has understood and accepted the truth of life in the dimension called

Opapātika can he come to accept unquestioningly the truth of Karmic survival through lives and also that of the Law of Dependent Origination, particularly the formula "There being Consciousness, there is Name-and-Form". The Home of Psychical Research has been conducting an extensive research on this subject since B.E. 2501 and have now come to a definite conclusion confirming the truth of the existence of the *Opapātika* realms. This involves, among others, the practical results as earlier mentioned, in addition to a number of literary works based on scriptural references. The truth of this subject has now been accepted more widely than before: that there really *are* such unseen beings as gods, ghosts, and highly evolved beings of the Brahma realms. It is in view of this fact that the portrait of the Buddha's physician *Jīvaka Komārabhacca* was chosen to grace the cover of this booklet.

Jīvaka Komārabhacca was the physician in King *Bimbisāra*'s court. He was also the Buddha's physician and had offered the Buddha a grove called *Ambavana* (i.e. the Mango Grove). It was he who escorted the patricide King *Ajātasattu*, son of King *Bimbisāra*, to see the Buddha in this place.

As a contemporary, he used to see the Buddha and many other Arahant disciples. According to the text called *Papañcasūdanī* Section 3, he attained the Fruition of a Stream-Winner (*Sotāpanna*) after listening to the Buddha's sermon. As far as this portrait is concerned, it is worth noting that in the realm of

Opapātika there is no need for taking a photograph of anybody, since those beings who are highly evolved are able to 'create',—instantly, that is, whatever they used to see, and this in every minute detail. If anything, it can be called the method of projecting a photograph that is truthfully and permanently recorded within their own minds. An instance was given therein and is quoted in the book called *Pathomsombhote*¹ page 510 to the effect that the Arahant *Upagutta* managed to bind *Māra*² to a mountain in his attempt to prevent the *Māra* from harassing the celebrations of the pagodas built by King Asoka about 300 years B.E. The *Māra*, however, created an image so Buddha-like in all respects that the Arahant was moved to prostrate himself before the image.

From this instance we just couldn't help looking forward to requesting the physician *Jīvaka Komārabhacca* to create an image of the Buddha so the artist might relay that impression for us to be visually blessed in the same manner.

– Home of Psychical Research
47/2 Samsen Road
Banglamphoo
Bangkok 10200, THAILAND
Tel. 2822025, 2825163

FOOT--NOTES: **1** The book may be called 'Legends of the Buddha's Life-Story' by H.H. Somdej Phra Paramanuchit Jinoros the late Supreme Patriarch whose birth centenary was celebrated, in collaboration with UNESCO, this month in Thailand. There was at that time no need to quote scriptural reference for any saying or quotation included in the writings, possibly because the author's rank and title were sufficient guarantee of integrity and authenticity. It would be superfluous, even irritatating, for the readers to have their attention while reading interrupted time and again by marks of foot-notes citing scriptural sources. Such was the tradition resulting from the attitude of mind, right or wrong, of the people in those times.

2 By the term *Māra*' is meant, literally, the Temptor. It can be used to refer to the mental act of arousing an impulse to gratify one's desire for, including one's aversion to, something or somebody. *Māra* is generally understood to be a ghost a demon or some unseen beings of lower planes. This is but partially true and so cannot apply to some cases on some occasions, where some highly evolved beings in the higher *Kāmāvacara Bhūmi* (planes of sensuality, particularly in the highest one called *Paranimmitasavattī*) are involved. Frankly, or Buddhistically, speaking, they are not perfectly, i.e. not absolutely, immune to Wrong Views, being as they are not yet Stream-Winners. That *some* of them on *some* occasions are spurred on by a degree of Wrong Views cannot be ruled out. This is unlike a Stream-Winner whose Views, although not yet perfect, cannot be called wrong.

Those celestial beings in the highest realm of Sensuality called *Paranimmitasavattī* have, as their name implies, the ability to 'create' for others in an instant what they want to. That was why the *Māra* in the above-mentioned instance was able to create for Venerable *Upagutta* the image of the Buddha complete in every detail although, of course, the image so created could not last long.

Here there is another fact worthy of note : those celestial beings, be they in the realms of Sensuality or in those of Brahma, who are more highly evolved, need not be Buddhists. Exceptions are only in the *Anāgāmi* (Non-Returner) planes, where dwell, as a matter of course, only the Noble Disciples of the Buddha.

PREFACE

The three condensed articles viz. Karma, Evolution of Life and World-Protector collected in one volume here presented are meant to serve the purpose of quite a number of readers at present who have not much spare time for intensive reading. As such, they are not in a position to delve into any subject in detail. Exceptions there are, of course, when those literary works are either compulsory subjects, being assignments on line of duty, or those in which they are involved in one way or another. Even so, often the whole works are summarised or digested as a time-saver for their study. The three topics of Dhamma are likewise intended to respond to the requirements of those who hardly have time to spare or who, with more time for study, still want to have but a "bird's-eye view" of the subject.

It is worth noting that the three articles presented within the same volume as follows are so intricately connected with one another that it would be practically impossible to single out any one theme and understand it in all respects. There may be some parts of it that, even through repeated readings, cannot provide a complete basis for comprehension without referring to the others.

These three topics I was requested to write by Acharn Nomrudi Jongphayuha, chairperson of the

B

committee for Buddhist publications, who wished to have the salient Buddhist doctrine in various aspects published for foreigners as well as for the Thai people in general. They are therefore my works in response to that request. The English version that follows is the result of the generous efforts on the part of Mr. Siri Buddhasukh. This may be of some benefit to those who do not read the Thai language or to others who do, but also wish to know something of its English counterpart. The booklet here presented is among the additional copies of those to be published in response to Acharn Nomrudi's project.

-Phorn Ratanasuwan.

September 15, 2533.

CONTENTS

THE LAW OF KARMA

One of the Mainstays of Buddhism	2
A Stream-Winner	4
Another Source of Morality	7
Karma as Source of Morality	9
Karma as it is generally known	10
Karma for Comprehensive Understanding by Oneself	15
Why Many People do not Believe in the Law of Karma	16
The Buddha's First Reference to the Law of Karma	16
<i>Bhava</i>	19
<i>Vipāka</i>	21
<i>Opapātika</i>	22
<i>Saṅkhāra</i>	23
Karma as Belongings and Heritage	24
as Birth Determiner	25
as Kinsmen	26
as Refuge	26
Face-powder Morality	28
Painful Paradox	29
<i>Gati</i> (Environment)	30
<i>Upadhi</i> (Body)	34
<i>Kāla</i> (Time)	36
<i>Payoga</i> (Efforts)	38
DHAMMA MILLIONAIRE	43

D

EVOLUTION OF LIFE

Law of the Nature of Life	48
The Truths of Heaven and Hell	50
Understanding of this Law Indispensable	52
Summary of Dependent Origination	53
Creative Power of Consciousness	56
Stepping-stones to Understanding	59
Three Answers	61
Benefits Acquired	66
MOUNT EVEREST OF TRUTH	67

THE WORLD-PROTECTOR

Birth of HIRI, to be ashamed of evil	73
Why Most People do not have HIRI	74
How to Inculcate the Virtue of HIRI	75
Why Honesty is Merit and Cheating is evil	79
Twofold Insights	80
For Ordinary People to Understand	
Karmic Results	84
Characteristics of a Noble Disciple	87
Growth from Inside	89
Conclusion	91
OCEAN OF RE-BIRTHS AND RE-DEATHS	96

THE LAW OF KARMA

Parents are but the instrumental, not the original, causes of the birth of their offspring... There is behind such an obvious biological process something less obvious but more subtle and intrinsically indispensable.

(*page 16, 17*)

It would be unreasonable should we, seeing only one or a few episodes in the long drama (of many scenes in a movie or a TV story) start to complain of the injustice the hero or heroine has to suffer and of the unfair advantages the villains are seen to enjoy.

(*page 37*)

A short-sightedness due to impatience is sure to produce confusion and discouragement to many, who have the temerity to contradict the Buddha's teaching.

(*page 12*)

THE LAW OF KARMA

by

Phorn Ratanasuwon

THE LAW OF KARMA is a keynote, or one of the mainstays, of Buddhism, being one of the themes most frequently emphasised by the Buddha himself. Buddhists with an unshakable faith in this aspect of the doctrine is sure to abstain, through the dictate of their own conscience, from doing evil. Whatever causes trouble or hurts others they are willing to avoid. This even though they know how, being unseen and unknown at the moment, they can go scot-free as far as the temporal punishment is concerned.

On the positive side, they are always ready, being "faith-full" enough, to do good, once again even though they know they will be unseen and therefore unsung in doing so. This is how belief in the Law of Karma is the necessary infra-structure for the edifice of morality in any society. Since a firm faith or confidence in this Law can serve as an effective stimulus to the virtue of sacrifice, be it the sacrifice of property or wealth, health and even one's own life, it is necessary to do so for the sake of righteousness, justice or social upliftment. If this sounds abstract in the sense of being vague and impractical, it is then advisable to refer to a concrete, personal instance in the Order of Sangha, whose virtues Buddhists are piously acquainted with in the chanting passages as follows :

Supaṭipanno bhagavato sāvakaṅgho;
Ujupaṭipanno bhagavato sāvakaṅgho;
Ñāyapaṭipanno bhagavato sāvakaṅgho;
Sāmīcipaṭipanno bhagavato sāvakaṅgho.

Well-behaved is the Blessed One's Order of Sangha disciples, strictly following the Doctrine and the Discipline.

Uprightly behaved is the Blessed One's Order of Sangha disciples, their practice being sincere, not hypocritical.

For the sake of Knowledge is the practice of the Blessed One's Order of Sangha disciples, being targeted at achievement of the Path, the Fruition and Nibbana.

Worthily behaved is the Blessed One's Order of Sangha disciples, who are worthy of worship and offerings.

It is true that Buddhists have long been acquainted with the above passages praising the virtues of the Order of Sangha as one of the Triple Gem. However, it is also true that not many of them can properly understand the meaning implied by those passages. Moreover, few will understand *why* the Order of Sangha should be praised like that, particularly the phrase *Ñāyapaṭipanno* which, literally translated, means "to practise for the sake of Knowledge". The term has such a wide scope of meaning, and it is advisable that in the meanwhile we have to be temporarily satisfied with such a translation.

Another fact worthy of note is that the Sangha mentioned in the above passages refer to those who are Noble (*Ariya*) disciples, not those who are still worldlings (*Puthujana*). This we know from the passages that follow viz. *Yadidaṃ Cattāri Purisayugāni Aṭṭhapurisapuggalā*: the four pairs of Noble Disciples, comprising firstly,

those who attain the Path, and then the Fruition, of the Stream-Winner; those who attain the Path, and then the Fruition of the Once-Returner; those who attain the Path, and then the Fruition, of the Non-Returner; and those who attain the Path, and then the Fruition, of the Arahatsip (i.e. the fully liberated Ones).

But that is not all there is in the meaning implied by the term Sangha. For most people the Noble Disciples refer only to the Bhikkhus, those who live a homeless life, whereas in point of fact it connotes anybody, lay disciples as well as Bhikkhus, and children (aged 7 at least) as well as adults. The girl *Visākhā* in the time of the Buddha, for instance, who was a Stream-Winner at the age of seven, was considered included in the term Sangha as well. The millionaire *Sudatta*, a contemporary lay disciple, was another instance of this fact.

Now, a question may arise *why* a girl at that age should be firmly established in the four bases of Noble Conduct or practices mentioned above throughout her life, be she in the secret or open place and no matter in what social status she is. For such Noble disciples no kind or amount of loss, whether of wealth or of life, can compel or force them to do evil or anything against their own conscience. This paragon of virtue can be expected to belong to them even after the dissolution of the body, following them to the hereafter, in case they are, say, the Stream-Winners, who are destined to some more rebirths.

A Stream-Winner

There are underlying reasons that account for such a courageous self-sacrifice, raising them beyond

the power of threats and temptations on the one hand and spurring them always to altruistic ideal and practices on the other. Those reasons by which a Stream-Winner is characterised are as follows :

1. To have a firm, unshakable faith in the Buddha, believing that He is, for instance, the Arahant, the Self-Enlightened One, the Blessed One, being perfect in Knowledge and Conduct and *Abhiññā* (i.e. psychic powers), together with the systematic practices for attainment of those virtues.
2. To have a firm, unconditional faith in the Dhamma, i.e. the Buddha's teachings, believing that they have been well expounded by the Buddha, that they are the Truths perfect and absolute and that they can at any time, or at all times, lead the aspirants to the Ultimate Goal, being thereby timeless in yielding the fruits of practice to the "faith-full".
3. To have a firm, irrevocable faith in the Sangha, believing that Those who have obtained the Eye of Dhamma (*Dhammacakkhu*), having realised and penetrated firsthand the Buddha's well-expounded Dhamma, are sure to establish themselves firmly i.e. irrevocably in the law of morality in all circumstances and at all times.
4. To be habitually established in Precepts (*Sīla*) or Morality. For such aspirants this virtue is deep-seated, becoming their "second nature", so to speak. Thus they can be relied upon not to violate any Precept. This is their

absolute, irrevocable quality in all circumstances and at all times. In other words, they are ready to part with everything, even their lives, for the sake of the perfection of Precepts.

5. To penetrate the meaning of the Law of Dependent Origination. This includes, for instance, the knowledge that human beings are not born through the will of any divine being. It is their own Consciousness (*V.ññān*) that is their own creator. This is in accordance with this Law, which states that there being Consciousness, there is to be what is called Name-and-Form or, in simple terms, mind-and-body. Thereafter, sentient beings are destined to fare strictly under the Law of Karma, there being no exception for this truth.

It is to be noted that all the Noble Disciples have the following belief, or rather realization, in common. They have understood how where there is Consciousness, there is *Nāma-Rūpa* or Mind-Body, how as long as there is a grain of *Kilesa* or Defilement inherent in their minds, so long will they have to be born once again. Their rebirth is then to be determined by their own Karma or Defilement-based action – mental, verbal and physical. Whether it will be refined or crude, high or low, in a realm of bliss or one of woe, is up to their own free choice of Karma as the original, intrinsic cause. Heredity, environment, family and other external factors are but instrumental causes. This may be likened to a plant or a tree, the kind and quality of which is inherent within its own seed. Such factors as temperature, soil

and water or moisture are secondary, instrumental ones. The Noble Disciples of the Buddha, having understood and penetrated these truths of the Law of Karma and Dependent Origination, are unruffled, as far as their faith in the Triple Gem is concerned, in all circumstances, be they of the tempting, discouraging or threatening kind.

Another source of Morality

There can be, however, another concept as another source of morality or conscience. This may stem from the sincere belief that there used to exist nothing that we see existing today. What could be said to be existing at all was nothingness and, as a result, darkness. However, in the midst of this nothingness and darkness there existed God in the form of Soul equipped with the omnipotent and omniscient power which (or should we say *who*) could create anything and everything. Thus the worlds of heavenly bodies viz. planets, stars, galaxies etc. and those of living beings viz. human, celestial and hellish beings were all created by that "power", who or what it be. Even the laws of nature governing and regulating all the processes of animate and inanimate things were likewise born of that creative power.

Now, since there can be nothing and nobody that can go beyond this all-knowing "power", it follows that whatever we have done, be it good or evil, openly or secretly, is ipso facto to be seen and known by this all-seeing eye. Once again by this very fact it is from this source of knowledge and power that due reward or punishment, from the good and evil done, is meted out fairly and

justly, also strictly and infallibly. Such is the all-inclusive work of the all-powerful, all-time and all-seeing Soul.

It is known that a sincere, whole-hearted acceptance of the above-mentioned statements can spur the believers to doing good and uplifting their minds to a considerable extent. Inspired by that faith and not bothering to argue anything, people can be expected to be both law-abiding and religious-minded citizens, being thereby valuable assets of any society or country they belong to. They are sure to avoid whatever is harmful to others and also to perform whatever is beneficial to society as a whole. All these through the confident belief that, having pleased their God to such an extent, they will be duly rewarded by the all-seeing and all-knowing power. In other words, whatever meritorious acts they have performed, although unseen and unsung here, cannot be lost or wasted. This is how such a belief, being sincere, whole-hearted and unshaken, is an invaluable asset both for themselves and their society.

But when the belief becomes wavering, being plagued by doubt as to its trustworthiness or reality, the edifice of faith will be shaken to the core. The courage to do good will be gradually weakened by the thought that there might be no all-seeing eye to witness or record the good deeds secretly done and as a result no all-powerful agency to mete out the justice and, most important, the due reward. Such shaken belief, allowed to continue unchecked or without a proper treatment, will certainly result in the loss of courage, of the will power to do good as a spiritual upliftment.

Karma as source of morality

Now for those who put their trust in the Law of Karma, who have intelligently studied and understood its working power from the beginning, the adverse circumstances will not dim or weaken their courage. Knowing how Karma functions justly i.e. spontaneously and infallibly they will be more convinced of its truth, with their faith, and spiritual brilliance (*pasāda*) as the corollary, gradually intensified. As confirmation of this fact the following three characteristics of a Stream-Winner, the lowest grade of Noble Disciples, should be referred to.

- (1) Abandonment of what is termed *Sakkāyaditthi* i.e. wrong, misguided concept regarding self or mind-body (*Nāma-Rūpa*). This is the capacity to stand firm, not being disheartened despite disappointing events. The Stream-Winners understand clearly the truths of life and death, of survival and evolution of life, of progress and decline, and of happiness and suffering, knowing what are the causes of those phenomena. Finally, they know how to develop themselves positively and negatively, through the processes of cultivation and abandonment, to reach the condition of perfection in the long run.
- (2) Absolute elimination of doubt as regards the Triple Gem. This implies the absolute certainty and confidence in the virtue of the Buddha, the Dhamma and the Sangha, also in the truths of birth and death, of the Law of Karma, of heaven and hell. In short, it is

the whole-hearted, unconditional trust in whatever the Buddha had taught.

- (3) Abandonment of what is called *Silabbata-prāmāsa*, the misplaced belief and trust in what has no intrinsic value in itself. These include the rites, customs, traditions, practices and others that have no essential value or merit in themselves, except the trappings which produce sheer excitement and casual enjoyment. In other words, such Noble Disciples are in a position to do away with unreasonable, superstitious belief of all kinds.

THE LAW OF KARMA AS IT IS GENERALLY KNOWN

The well-known aspect of the Law of Karma is the Buddha's summary statements such as "Whatever one sows one reaps", and "Doing good receives good and doing evil receives evil". Another one giving more details is, "We have our Karma as our own, being thereby the inheritor of our own Karma, which is our birthplace, kinsman and refuge. Whatever we have done, be it good or evil, is sure to bear fruits to us".

There are in fact several other sources such as the *Cūlakammavibhaṅgasutta*, wherein the Buddha said to the effect that that peoples are born different is because of their own Karma. Thus some have long life, whereas others have short one; some are healthy, whereas others are afflicted by many diseases; some have good complexion, whereas others have poor one; some hold high positions, whereas others have low ones; some are

wealthy, whereas others are poor; some are born to high families, whereas others to low ones; some have a high degree of wisdom, whereas others are foolish. Those peoples used to do different kinds of Karma. For instance, those who are afflicted by many diseases used to do harm to others considerably, whereas those who have only a few diseases used to harm others not so much. That some live a short life is the result of their killings in the former lives, and that others can live a long life is because in their former lives they hardly ever killed any living being.

In the *Nidhikaṇḍasutta*, the Buddha also said to the effect that whatever one achieves is due to one's own accumulation life after life of the Ten Perfections. The instances he cited were to have good complexion, to have a sweet voice, to be goodlooking, to be in an influential position with great retinue, to be a king or even a universal king, then to be born in a celestial realm, to attain the Path and Fruition, to realise *Nibbāna*, to be endowed with psychic powers or fluencies, to become an Arahant, a private Buddha or an All-Enlightened Buddha. All these are results of long periods of accumulating the Ten Perfections or *Pāramī*, throughout hundreds or thousands of lives. In case it is the attainment of Buddhahood, the time taken for the purpose must be counted in aeons.

On the contrary, evil Karmas produce the opposite results, the degree or intensity of which depends on what kind of evil it is and then on how much and how long those evils have been accumulated. Violations of Precepts, for instance, will certainly produce evil results

to the doers themselves. This is, as mentioned above, in accordance with the all-inclusive law that whatever one sows one is to reap. This shows how a Karma yields a fruit or effect of its own kind, in proportion to the quantity and intensity of its cause. Hence a short and diseased life as the inevitable effect of Karma of habitually harming other lives. Those who live a life of dire poverty, earning but a meagre income, must have been habituated to the crimes of theft, directly or indirectly, such as cheating, stealing, extorting or taking an unfair advantage of others as regards money or property. Of course, for many people this may be rather difficult to agree since it is obvious that many of those wealthy people are seen to have acquired wealth and power through acts of cheating, corruption or trickery of various kinds.

This is true, but only superficially and temporarily. For quite a number of such people have been known to be less happy than their wealth and appearances would suggest. And as many have met their nemesis within the present life-time. It should be noted, therefore, that the function of each Karma in the network of other inter-related Karmas is a very complicated picture necessitating a high degree of insight and a longer period than only one brief life-span of a human being. What takes place in the present life cannot be considered an absolute truth. *A short-sightedness due to impatience is sure to produce confusion and discouragement* to many, who have the temerity to contradict the Buddha's teaching, thereby saying that it is now not always true that one is to reap whatever one has sown, or that those who do good will receive good and those who do evil will receive evil.

As a matter of fact, the Buddha's instruction implying Karma and its effect is in the Doctrine of Dependent Origination (*Paṭiccasamuppāda*), when he said that there being *Saṅkhāra* (Will or Volition), there is Consciousness (*Viññāna*); and there being Consciousness, there is Name-and-Form (*Nāma-Rūpa*). These items or links (in the chain of Dependent Origination) have a very comprehensive and profound meaning. Suffice it to say, for the practical purpose at present, that the Law of Karma, with all its implications and connotations, is founded on, and thus expanded from, the above-mentioned formulas. It is the thorough understanding of both formulas that a person can come to a realization that the Law of Karma is a natural law much like other laws of nature, which are unchangeable and admit of no exception, with all things to function strictly in accordance therewith. Such a realization will bring in its train the understanding of the truths of Karma mentioned in other places.

It is also advisable that we should know what the Buddha was enlightened in that prompted him to summarise the Law of Karma in the sentence, "What one sows, so one reaps". This connotes the truth that a good Karma certainly produces good effects and an evil Karma inevitably yields evil effects. That peoples are born different in their characters and destinies is intrinsically because of their own Karma, not their environment or heredity, each of which is only of secondary significance. Just as the kind of a plant or a tree depends essentially upon its seed, not merely the soil, the temperature or the

moisture, so what a person essentially is depends likewise on his or her own Karma first of all. But many people nowadays tend to cherish the concept that that peoples are born different is due to the present environmental factors such as families and opportunities. Born to poor families and in miserable conditions, they are deprived of the opportunity for education and development and thus are irresistibly driven to committing crimes or at least remaining in such a hopeless condition for the rest of their lives. Given the favourable circumstances and opportunities, so they argue, these people would likewise be able to advance in life just as others. This idea neglects to take into account the truths that such environment and opportunities are determined by their Karma previously accumulated and that, according to the Buddha, sentient beings have their Karma as their own property, being thereby inheritors of their own Karma; it is their Karma that is their birthplace, kinsman and refuge.

As earlier mentioned, the essence of Karma the Buddha referred to first of all was in the Doctrine of Dependent Origination, in which he said, "There being *Saṅkhāra* (Will or Volition), there is *Viññāṇa* (Consciousness); there being Consciousness, there is *Nāma-Rūpa* (Name-and-Form or Mind-and-Body). Thus it is necessary to study in-depth the meaning implied by those formulas in order to have a sincere, unquestioning belief of the truth of Karma, independent of other external factors.

THE TRUTHS OF KARMA
FOR COMPREHENSIVE
UNDERSTANDING BY ONESELF

The subtle truth behind the Buddha's declaration of the Law of Karma is his ability to recollect the former lives, both of his own and other sentient beings, throughout an innumerable number of past lives, be they hundreds or thousands or more. Thus he was able to know, at once and at will, what kind of person an individual was born in that life-time, and where, and how he or she fared at the time, including whatever Karma, good and evil, that person used to do, how long the person lived, how much happiness and suffering the person had experienced and so forth. Moreover, he was able to see and know how the deceased of this world fare in the hereafter—where they have taken birth, in what cosmic dimension they are living, how much or how little they are suffering or enjoying there. What is worth noting here is that such knowledge of the Buddha was not merely an idea or a conception. Instead, he had seen, heard and experienced through other sense-perceptions much the same way as we are seeing and hearing a movie film recording previous happenings or as we are looking, and hearing, a drama of real life through a powerful telescope which, as its name implies, can "telescope" i.e. condense those episodes into an immediate, spontaneous knowledge. All these abilities are naturally to be expected of him, being called Recollection of former lives and of how sentient beings fare i.e. take birth, experience joy and suffering and die

(*Pubbenivāsānussatiñāṇa* and *Cutūpapātāñāṇa*). They are included in one of the Buddha's epithets: Perfect in Knowledge and Conduct. Should there be Buddhists denying these manifestations of the Buddha's Insight, their faith in, and their understanding of, the Buddha's virtues would be deplorably limited and their chanting the passages "*Vijjācaraṇasampanno*" would be of little value and benefit to themselves.

WHY MANY PEOPLE DO NOT BELIEVE IN THE LAW OF KARMA

Belief, and trust, in the truth of Karma require belief, and confidence, in the fact of survival: the fact that we used to be born innumerable times and that we are destined to take more, innumerable births in the future. This as long as there is even a grain of Defilement (*Kilesa*) left in the depth of our minds. Now, that many people cannot bring themselves to believe in the Law of Karma is because they feel they just cannot believe in survival: endless rebirths and redeaths. This shows how such a belief, and trust, are indispensable in this respect.

THE BUDDHA'S FIRST REFERENCE TO THE LAW OF KARMA

Referring once again to the two formulas of the Doctrine of Dependent Origination i.e. "there being a Will or Volition, there is Consciousness; and there being Consciousness, there is Name-and-Form", what can be extracted from both formulas is the fact that parents are *not* the original causes of the birth of their offspring. In other words, each of us is *not* the direct,

biological effect of father and mother coming together. There is behind such an obvious biological process something less obvious but more subtle and intrinsically indispensable. This is independent of the material, visible cause. It is called, in terms of Buddhism, *Vinñāṇa* or Consciousness. A comparison may be seen in the case of growing a plant, — which is, as its name implies, the process of helping it to grow, and *not* making or creating it. This involves taking care of it, giving it proper soil, water, moisture and so forth. Parents are like that. They just offer a channel of birth for Consciousness but they cannot create it, cannot always mould it the way they want to. Putting it the other way, children are *not* the “houses” that a person can freely build to respond obediently to his or her wish and money power. These show how, in the absolute sense of the term, parents are not, as generally understood, the creator or the original giver of birth to their offspring.

Such being the case, the Buddha’s saying, “There being Consciousness, there is Name-and-Form,” implies the fact that there is to be Consciousness in a fertilised egg within the mother’s womb before the egg can develop into a foetus and an embryo respectively. Other secondary factors, although present in full, would certainly be useless without the prime factor i.e. Consciousness. And as such the menstrual process would occur as usual.

However, the relative sense of the process is also to be taken into account. This means that, even with Consciousness present, there is required once again the presence of appropriate environment as secondary factors. This is like a seed that, although in good

condition, not rotten and ready for growth, yet requires other factors such as soil, water and temperature before it can grow. In like manner the Buddha's saying, "There being Consciousness, there is Name-and-Form," refers to the fact that, without the presence of Consciousness in the fertilised egg, it would be like a person, having prepared the soil well enough through giving it proper temperature and moisture, does not or cannot yet obtain a seed which he intends to grow. Thus by the term *Nāma-Rūpa* or "Name-and-Form" is meant the foetus in the mother's womb, the prime factor for conception. That it is called "Name-and-Form" (or psycho-physical unit by some scholars) is due to the fact that an individual is composed of two essential parts, one of them being the mind and the other the body. The term *Vinñāṇa* or Consciousness herein refers to what is scripturally called the *Bhavaṅga Vinñāṇa* or the mind in the subconscious (or super-conscious) level, where it functions, comparatively speaking, unconsciously or seemingly without deliberation. It is this level or strata of Consciousness that transforms, behind the scene—that is, all substances in the mother's blood into the ingredients nourishing and developing the organs of the body within the womb. It is again this level of Consciousness that regulates and controls the behaviours and functions of those various parts. That the Buddha was able to see through all these truths was due to his attainment of the two above-mentioned Insights viz. Recollection of former lives, both of his own and others, and also of the births (i.e. rebirths) and (re)deaths of sentient beings. These enabled him to realize the valuable fact that beings have

been born for countless times and are to be reborn indefinitely as long as they have not yet done away with the minutest grain of their Defilements (*Kilesa*). Now for those who have not yet achieved such Insights it is advisable to observe the fact that whatever is done by sentient beings is to be always purposeful i.e. it can be explained for what purpose it is intended to serve. Now, whatever is purposeful is to be *ipso facto* the effect of will or thought or desire or capacity, call it what you will, of that agency. This assumption can be verified through the study of whatever has been made by man and animals. All can be unmistakably traced back to the mind or the will in accordance with the capacity of their makers or builders. It is this simple but subtle fact that the Buddha referred to when he proclaimed the formula, "There being Consciousness, there is Name-and-Form or Mind-and-Body."

The body or material aspect of man and animal is not merely the coming together, or combination, of chemical substances. It is also endowed with such intangible but significant aspect as thought and emotion, behaviour and tendency, desire and aversion. All these are what are called Feeling (*Vedanā*), Perception (*Saññā*) and *Saṅkhāra* (Mental Formation). These are concomitant manifestations of Consciousness. That is why the Buddha said, "There being Consciousness, there is Mind-and-Body."

Bhava

Moreover, the term *Bhavaṅga Vinñāṇa*, literally Consciousness as basis or foundation of *Bhava*, refers to the Mind-and-Body i.e. *Nāma-Rūpa*. The word

Bhava here does not mean the planet Earth, our present home, nor any other plane in any other cosmic dimension. The passage is comparable to what is meant when we say that the seed of a mango is the *Bhava* of a mango-tree, or the seed of a jack-fruit is the *Bhava* of a jack-fruit tree. In both cases the meaning implied is that within the former lies the potentiality of the latter. Whether or not and what quality the latter may take is up to the quality of the former. In like manner whether or not Mind-and-Body will take birth, and when and where, in a realm of bliss or one of woe, is up to the nature or quality of the *Bhavāṅga Viññāna*, functioning as it does like the seed of a fruit determining the kind and quality of a future tree.

It should be observed that the potentiality of a seed is the accumulated result of the "behaviours" of its own ancestors, generation after generation. This is the immediate cause determining the quality of a future tree to grow out of it. In the same way a human being's action, be it physical, verbal or mental, and be it on the good or evil aspect, serves to embed a potentiality or "seed" on the subconscious strata of the mind called *Santāna* in scriptural term, which may also be rendered character or inclination. Such a result is in pali called *Vipāka* with its function as indicated above. While, for instance, a person is reading, the *Vipāka* is knowledge occurring to him and accumulated in the depth of his mind. How much is the knowledge gained, and what form it is, depend on the line of study and the degree of attention focussed on it. In the moral aspect, a person who frequently tells lies steadily accumulates the habit

of telling lies. These are instances of the saying, "As one sows, so one reaps," and "Those who do good receive good (i.e. good habits), and those who do evil receive evil (habits)." It is therefore the *Vipāka*, call it habit, character or tendency if you will, that is meant in the above passages.

Vipāka

Again, it is this *Vipāka* that determines the kind and quality of a person's rebirth since the term is neutral and can be used both in the good and the evil senses, depending on the case in question. This *Vipāka*, therefore, is what was meant when the Buddha said, "Where there is *Saṅkhāra* (Will or Volition), there is Consciousness and where there is Consciousness there is Mind-and-Body", thereby equating *Vipāka* with *Saṅkhāra* or Will and Volition. To repeat, each time a person does a Karma, be it physical, verbal or mental, and be it good or evil, there is the *Vipāka* or "seed" of that kind and degree embedded in the depth of Consciousness. The Karma done is past and, of course, cannot be undone, but the *Vipāka* or impression is left there as an indelible record on a person's character. A plant of a tree is dead, yet its seed remains and within the seed is the potential plant or tree of that kind. Hence the alternate cause and effect of each other in the process of rebirths of a tree. This, of course, as long as the seed does not rot and the condition is made favourable with the presence of soil, temperature and moisture suitable for its growth.

Vipāka embedded in the *Bhavaṅga* Consciousness is like that. But, unlike the seed of a plant, it does not rot and is not lost. It is always there as long as it is not overcome or replaced by a stronger *Vipāka* of another kind. It follows, potentially, the doer life after life. Comparatively speaking, Consciousness does not dissolve or disappear with the dissolution and disappearance of the body. By this way life is not lost, except the life of the visible body. Thereafter Consciousness is the creative factor of another Mind-and-Body on another plane called *Opapātika*, the plane of spontaneous birth. It is from this kind of planes that Consciousness “departs” to take birth in the world of human beings through the mother’s womb.

Opapātika

It should be remembered also that where there is Consciousness there is to be the mind and the body, the only exception being in the planes called *Arūpa* or the Formless. However, the *Rūpa* or body can exist in various dimensions, sometimes being what is called astral, which is more refined but material after all. It is through these realms, or planes, of existence that sentient beings travel ceaselessly in their odyssey of rebirths and redeaths, sometimes in a realm of bliss, and at other times in one of woe, sometimes in a crude realm as on the planet Earth, whereas at other times on a more subtle i.e. invisible one called *Opapātika*. There may come a time when the whole world will be destroyed, either by fire or by flood, unable to harbour life any

more. Yet all men and animals can live on, in the more refined, invisible planes until – it could be aeons – the world will evolve to a condition where life can exist once again. Then a number of beings in the *Opapātika* realms will be drawn towards it and as a result life starts once again. This is how sentient beings are born through creative force of “nature”, which implies the nature and quality of Consciousness itself.

Saṅkhāra

The term *Saṅkhāra* in the above formula was already explained by the Buddha as being of three kinds: *Puññābhisāṅkhāra* i.e. Will on the meritorious aspect, *Apuññābhisāṅkhāra* i.e. Will on the evil side and *Aneñjābhisāṅkhāra*, Will on the unshaken level i.e. one in the Formless realms. The first kind includes all wholesome acts such as observance of Precepts and dispensing of charity. In another place *Puñña* or merit was divided into ten kinds called *Puñnakiriyāvattu*. With each time a meritorious act is done, there is inevitably the *Vipāka* of that kind embedded and accumulated in the depth of Consciousness. It is this *Vipāka* that is the determining factor conditioning the doer's rebirth in a realm of bliss. That is why *Vipāka* can be also called a conditioner, which is the literal meaning of *Saṅkhāra*. In like manner whatever is evil and unwholesome is included in the second category. With each time an evil act is done, there is sure to occur the evil *Vipāka* functioning the same way as its meritorious counterpart and conditioning rebirth in a realm of woe for the doer.

It may be observed that only the term *Saṅkhāra* was used in the formula of the Dependent Origination, whereas in its explanation the term was used with the prefix, becoming *Abhisaṅkhāra*, literally the great conditioners. This carries with it the implicit meaning that it is greater than the creative power of any divine being outside. This is like a plant which takes on the quality, including the kind, shape, size and colour ingrained in the seed, rather on any divine order or power outside.

Another point worthy of note is that the term *Saṅkhāra* here must not be interpreted as the body since the term can be used with different meanings in different places. Thus there is one sense of *Saṅkhāra* or one of the Five Aggregates and another sense as one of Three Common Characteristics. The term used in the verse for the cremation rites is often misunderstood, being taken as referring *only* to the body,—which is not enough. In that verse “*Aniccā vata Saṅkhārā...*” the body is but a fraction of the meaning implied, since the term refers to whatever is conditioned (by other factors), immaterial as well as material. Hence the meaning of *Saṅkhāra* as *Vipāka* Will or subtle Karmic effect as the great conditioning agencies is implied for this formula of the Dependent Origination, “*Saṅkhārapaccayā Viññānam*: there being *Saṅkhāra*, there is Consciousness.

EXPLANATION OF KARMA

As belongings and heritage

The Buddha's saying “*Kammassakomhi*: Karma belongs to us” has a subtler meaning than most people

ever think of. It means that even such outside properties as wealth, family, body and life cannot really be regarded as our own since, at the moment of death, we have to take leave of them all, with nothing to follow us to the hereafter. It is our own Karma, both the merit and the evil we have done, that follow to produce the fruits of their kinds to us life after life. As such it is nothing but "our own". The second sentence is the extension of the first one. That "Karma is our heritage" means it is left to us by our own *Vipāka*, which is something like our parents. In the material world, some parents there are who just cannot leave anything for their offspring or who have left something but due to some adverse circumstances the offspring may be deprived of it. But in the case of Karma there cannot be such a failure. The Karmic heritage is infallible, being flawless in its function, both here and in the hereafter.

As birth-determiner

By the saying, "Karma is our birth" is meant the endless rebirths as long as there is a *Vipāka* to create another Mind-and-Body as its corollary. It is possible, in this world, that some parents cannot give birth to an offspring due to, say, their being sterile. Even if they can it is again impossible that the offspring produced should entirely conform to their wishes. Parents, it must be remembered, are the grower of plants so to speak. They cannot *create* those plants. Thus it is the Karma, or Karmic *Vipāka*, that determines when, where and how an individual is to take birth. The popular belief that one just cannot choose where, when and how

to be born is partly true, or rather true to a certain extent. It signifies the fact that for most people their *Vipāka* for a free choice is not enough, so they are irresistibly and unconsciously drawn to a rebirth most suitable to them at the given moment. If, on the contrary, a person's understanding is profound enough, with the consequent free-choice *Vipāka* being strong enough, rebirth can be self-determined to a certain degree. How much or how little is the degree of the "free choice" is up to the strength and development of the *Vipāka* in each case.

As kinsmen

The passage "Karma is a person's kinsmen" points to the fact that where an individual is born, in what circumstances or environment, to which family, with what kind of relatives and retinue, is once again ordained by his or her own Karma i.e. Karmic *Vipāka*, which chooses what is most appropriate for that person at that given moment.

As refuge

With regard to the saying, "Karma is a person's refuge", the term "refuge" refers to the storehouse of merit previously accumulated by himself or herself. That some people are blessed with progress and prosperity in their lives, being always helped through difficulties and disasters to security, is certainly the result of their own meritorious Karma some time before they were born. From the outside, material point of

view, it may be argued that those who are born to a wealthy and virtuous family obviously have their parents, not anything of their Karmic *Vipāka*, as their own refuge. But, looking a little further or deeper, we shall see that it is nothing but their own Karmic *Vipāka* that has drawn, or moved, them to such parents. On the other side of the coin, a number of orphans or children in poor families, who were born and forced to live in the midst of squalid conditions and sordid poverty, have been known to rise triumphantly above their parents and relatives. This certainly is nothing but the power of their own *Vipāka* on the meritorious aspect serving as their refuge in time of need.

It is true that there are also a number of evil people who have prospered through their performing such evil acts as cheating and taking an unfair advantage of other people. These people, of course, seem to have their evil as their refuges or pathways leading to such "successes". But such paths, however luring, will eventually lead them to a quagmire of untold suffering in the long run. On the less obvious, more subtle dimension, the *petas* or hungry ghosts and other hellish beings also have their evils as their own refuges i.e. sustaining factors until those evils expire. All these point to the profound truth that our parents, relatives, retinue or even our wealth can offer only a temporary, superficial refuge. It is our own Karmic *Vipāka* embedded within our minds that can provide a reliable and permanent support for us at all times, life after life.

The truths about the Law of Karma discussed so far are immutably based on one significant point:

acceptance of survival of Karmic effects, at least on the logical, intellectual level. This endless cycle of rebirths and redeaths is the matter-of-fact explanation of the formula, "There being Consciousness, there is Name-and-Form or Mind-and-Body." That it is a matter-of-fact explanation is due to the fact that the Buddha had realized firsthand, through his Insights earlier described, why sentient beings are born vastly different. This is coupled with his realization of how all links in the chain of Dependent Origination are inter-woven with one another. In addition, that a Stream-Winner can be absolutely relied upon to remain stable and secure in treading the Path and thus to avoid all evils in all circumstances is also up to the realization of the truths of Karmic survival, of the endless cycle of rebirths and redeaths, of the Dependent Origination and of the Four Noble Truths.

Face-powder morality

Such being the case, the way by which to imbue a sense of morality for society, making it grow out i.e. *from inside* the individuals themselves, is to inculcate in the people a confident belief in the Law of Karma, in the truth of rebirths and redeaths and in how "where there is Consciousness there is to be a body-and-mind." Only through such an inspired confidence can selfish and violent acts be considerably reduced, if not removed, and an individual, a society included, be blessed with security and prosperity in the real sense of the term. Other methods not making use of this realization will offer only a "face-powder morality", so to speak, dealing

with the symptoms and covering the pock-marks and wrinkles temporarily. There have been several instances in the history of Buddhism, where a number of people who used to be egoistic, selfish and beastly had completely changed their ways, becoming reliably virtuous to such an extent that they could be assured never to take to such evil acts for the rest of their lives, including the lives to come.

For such individuals, who had been convinced of the truths of survival, Karma, cycle of rebirths and redeaths, it is assured that whatever evils they had abandoned would be abandoned for ever, and whatever deficiencies have not yet been removed would be steadily reduced and finally eradicated. With all things originating from the mind as fountainhead, when the mind is effectively dealt with and thus moved to security and purity, the rest is sure to follow as a result.

A PAINFUL PARADOX

Vicious people enjoying virtuous results

It cannot be denied that in real-life drama quite a number of virtuous people there are who deplorably live a miserable life, being thrown into abject poverty, and deprived of promotion or of deserved prosperity. This despite the fact that they have been earnest in doing good for quite a long time. On the other hand, there can be seen far more people who are unmistakably vicious but who are ironically blessed with wealth, name and fame. This paradox is painful to many who are therefore moved to concluding that the Buddha's words are not always reliable now, at least not as they

used to be. However, this saying of the Buddha, like all other laws of nature, cannot be limited by time. That there seem to be instances of injustices contradictory to the Buddha's words is due to two main factors called *Sampatti* (favourable or supportive conditions) and *Vipatti* (repressive or inhibitive conditions), each of which can be divided into four kinds as follows:

1. GATI, herein meaning environment or place of birth. For a seed of a plant, the *Gati* is supportive or favourable when it takes birth and grows in an environment that is appropriate to its requirement. If it happens to be in a place with the kind of soil and temperature or moisture that is not conducive to it, *Gati* is repressive or inhibitive.

Now for the doer of a Karma. Those who do good are sure to have implanted the seed of good on their minds each time they have done so, in proportion to the strength of good and in accordance with the kind of good being done. To accumulate merit means to do good often, with results of good steadily increased. This is the law without exception as far as the Karmic effects embedded in the character are concerned. These effects survive the physical death following the doers life after life, waiting for an opening to bear fruits to the doers. This "opening" is nothing but the opportunity to have or to be in a favourable environment such as a realm of bliss, wherein the potential effects will work themselves out to the full. This is, as earlier mentioned, like a seed in an environment conducive to its requirements for growth.

To come back to those who despite their earnest efforts in doing good have been deprived of the good effects they deserve. One reason is that all of us, those doers of good included, have not been the all-time doers of good. At one time or another in the past we must have done something evil, great or small. We may be at present earnest in doing good, but the previous evil Karmic effects have worked themselves out, sending us to a repressive environment as at present. Whatever virtuous Karmic effects there are are not lost, it is true, yet they have yet to find an opening. There is a pali term "*ābhabba*" referring to this fact of being repressed but not lost. This is like a fullmoon, the light of which cannot penetrate the thick layer of clouds although it is there at all times. This is one reason as an encouragement for those who have done much good yet who are at present deplorably deprived of all good effects. In this case it is due to the influence of environment.

Another fact worthy of note is that it is still possible that some "virtuous" people might enter a realm of woe, whereas a "vicious" one could enter one of bliss. The underlying reason is what was mentioned above: everybody used to do both good and evil. This was to be expected of worldlings in general. Thus the present life can be either the scene when merit is provided the opening to dominate the evil or vice versa. After all it is but a scene in a long drama with no end in sight and thus a bird's-eye view of the whole picture is necessary for the right perspective. A fish-eye lens, so to speak, would give but a distorted picture and consequently a harmful attitude of mind.

There is one significant difference between the seed of a plant and the "seed" of Karma. The former kept too long will rot and go bad, being rid of the power to grow into a tree. The latter, be it on the evil or meritorious aspect, is not like that. It is possible, therefore, that a person having done some evil hundreds of lives ago just suffers its effects in this life-time. On the other hand, other persons may be enjoying the fruits of merit they had done as many hundreds of lives back. Hence the Buddha's saying to the effect that an evil-doer being in the air, in the midst of an ocean or in a valley just cannot escape from evil effects he deserves, there being no place where, dwelling therein, he would be able to escape from his Karmic effects. (from *Dhammapada* section 5).

It is true that there was no mention by the Buddha of the doers of good, but the truth can be regarded as being the same in principle. The underlying truth in these cases is that there have already existed in those minds both the seeds of good and those of evil. What a tree will grow up to be like is similarly up to the kind and quality of its seed.

When a Karma, whether of the good or the evil kind, is done, it cannot, in this sense, be undone. Nevertheless, its *Vipāka* or "seed" or "Karmic effect" remains embedded in the mind as character. Unlike the seed of a plant, it does not rot, but, given an opportunity, will immediately bear fruits. This opportunity is what was earlier described as *Gatisampatti* i.e. favourable conditions. This is true both in the virtuous and vicious aspects. Thus a vicious person, given the equally vicious

circumstances, is sure to prosper doing evil unknown or, even sometimes known, to go scot-free as long as such favourable circumstances exist. On the other hand, a virtuous person in the midst of vicious situations (i.e. repressive conditions) cannot be expected to enjoy whatever he deserves. This is like a quality seed of a plant in the midst of unfavourable environment. It could have only a stunted growth i.e. if it should grow at all.

2. UPADHI, herein meaning the body or, to be more precise, the quality of the body (including the brains), as another factor which may be supportive or repressive, as the case may be. Some people there are who are sincere and earnest in doing good. But their body or personality is not attractive, even repulsive in some cases. We may cite instances of some women who are not good-looking or even ugly, but who are intelligent, well-behaved and resourceful. It is possible that they should find it difficult to marry or to live a happy family life. This despite the fact that many of them secretly yearn for a happy home and family. The same is also true of some men who are an eyesore or have a diseased body with frail health as a result. Despite their abilities or qualities in other aspects, they may be rid of many opportunities they deserve should they be more handsome or endowed with better health. In all such cases it must be noted that such repressive elements can only temporarily arrest the developments of the opposite aspects, be they those of the meritorious or the evil one. *Whatever is repressed is still there and cannot be lost.*

On the other hand, an evil person who is good-looking, has an attractive personality, blessed with, for instance, charisma and eloquence, is able to repress his or her evil effects for the time being. Such an *Upadhi* is favourable or supportive for evil-doing and repressive for evil effects. This again is temporary, for there will come a time, be it here or in the hereafter, when the supportive elements for evil will lose their power and the *Upadhi* i.e. the quality of the body can no longer be of any help. There were mentioned in the Scriptures parallel cases concerning dogs as follows. One belongs to a millionaire or a king, whereas another to a poor man or a beggar. Of course, each would be treated far differently. Even in the case of an equally lovely and beautiful dog, equally loved by both men, the one belonging to a poor man cannot be expected to be as comfortably fed and sheltered as the other belonging to a king. In case it is an ugly dog, the latter is sure to be treated far worse than the former. These are the results of *Gati* i.e. environment and *Upadhi* i.e. body combined.

Such is how *Upadhi* or the quality of the body (brains included) plays another role in the supportive and repressive conditions of Karmic effects. It is to be expected of most worldlings that they must have done both good and evil Karmas, the difference being only in degree, which will decide which one, at a given moment, should outweigh the other. Now the most significant moment to be the watershed for them is when they are going to undergo the transition called death. The dominant kind of Karma will lead to rebirth

on another plane in accordance with the nature of that dominating power. If it is of the meritorious kind, the being is sure to enter a realm of bliss; if, on the contrary, a vicious Karma happens to take power at the critical moment, then a realm of woe will certainly be the result.

3. KĀLA i.e. the time involved. Different kinds of trees mature and bear fruits at different times, some sooner than the other, whereas others much later. But there will come a time when they will certainly bear fruits. This is true also of various kinds of Karma or Karmic effects. However, in the case of trees, an expert gardener or agriculturist can predict when such and such kinds should mature and their fruits should ripen. But for Karmic efforts of each individual, no worldlings are able to give an accurate prediction as to the ripening time. Only those highly developed beings with both Insights are empowered to do so. Those Insights are Recollection of former lives, of oneself and other beings, and the Supra-mundane eye seeing firsthand in surveying the planes of rebirths of sentient beings. The former is called *Pubbenivāsānussati Nāṇa* whereas the latter *Cutūpapāta Nāṇa*. Only with these two Insights can one accurately predict *when, where and how* a Karma of an individual, both of the virtuous and vicious kinds, will mature and bear fruits to their doers. All these are due to what each has done, or accumulated. They could be the recently previous life or hundreds, or more, of lives before that. What is called good luck is simply the time when a Karma of the meritorious kind finds a

favourable opening to take place, with the evil Karma losing its repressive or inhibitive power. In like manner a "bad luck", as it is called, is nothing but the occasion when there is a favourable condition for an evil Karma, which relegates the power of good Karma to the background. All these, to be sure, are not the omnipotent power of any omniscience being. The Buddha, equipped with these two Insights, was able to predict, with accuracy, what Karma will at a given moment bear fruit to any individual, and where and how. This shows how *Kāla*, the time involved in each case, plays another role that cannot be overlooked as far as the maturity of Karma is concerned. In the long run, it is an absolute certainty that there is no "bad debt", whether of an evil or a good Karma of every individual.

A sincere confidence in this Karmic truth will dispel the misunderstanding predominant nowadays that evil people, if they are wise or crafty enough, can effectively evade their evil Karmic results, like tax evasion, and go scot-free thereby. The point not to be overlooked is the time involved for each Karma of each person. This may be compared to viewing a TV movie that is a long story, consisting of so many episodes and thus taking so many days or even months to complete. It would be unreasonable should we, seeing only one or a few episodes in the long drama, start to complain of the injustice the hero or heroine has to suffer and the unfair advantages the villains are seen to enjoy. In like manner, when it comes to the Karmic episodes in the series of long dramas of both the villains and the hero

or heroine, it is of paramount importance to look back and forth, using retrospective and progressive reasoning, for both others and ourselves, tracing back to former lives in the remote past and looking into lives in the distant future. It is this ability that will help strengthen our belief in the truth of Karma.

4. PAYOGA or efforts. The term refers particularly to the efforts expended in the present life-time in addition to what has been done in the past, which may be in the past lives or the past time of this life. Such former efforts, however earnest and intensified, still lack something essential to produce the effects required. Some people, for instance, are intelligent and brilliant, but they are either lazy or ignorant of what is the proper time and place to do or say something. These serve to suppress whatever benefits to be expected of their existing virtues. This is called the *Vipatti* of *Payoga*, lack of efforts to the degree which is desired. Referring to this, it should be noted that observance of the Precepts should be fulfilled for all the Five before the full benefits can be expected. Failure in observing one or some of them will as a result produce deficient results. Likewise, practice of the *Brahmavihāra* or Divine States of Mind should be completed for all the four. In case, for instance, there are only Loving-kindness and Compassion and Sympathetic joy, without Equanimity, such a lack can produce a troubled state of mind, instead of the divine one, as their names imply. As far as the Eightfold Path is concerned, its practice must cover all the eight noble elements in a proper

balance, otherwise the full and supreme benefits cannot be expected. With regard to the three steps of practice, an aspirant strictly observing Precepts but neglecting Meditation and Wisdom will not be able to go far on the Path, since Precepts *alone* (or in fact any other step alone) cannot result in deliverance from suffering.

In like manner, those who used to do much good in the former lives but who are making little effort to strengthen the existing assets cannot expect to enjoy the full benefits therefrom. Instance can be seen in the case of the Buddha who, despite his enormous store of merit in the background, would not have become an All-Enlightened Buddha had he not exerted his utmost efforts once again such as renunciation of the world and undergoing severe tests of self-mortification and spiritual exertion later on. A seed of the highest quality left alone on a solid rock, being thereby given no soil, moisture, temperature and other kinds of nurturing efforts, will not grow to become a plant or a tree. This is the implication of *Payogavipatti*, lack of supportive conditions.

Many a virtuous person who cannot enjoy the fruits they deserve are like that. One of the repressive causes may be the incompleteness somewhere of their meritorious assets. However, most of them being too proud of whatever merits they really have are too often moved to neglecting whatever virtues they still lack which are also indispensable for the results they look forward to. This eventually results in the deficiencies in a variety of the benefits they would otherwise deserve. The life-story of the Buddha, describing how he had

exerted his efforts devotedly and most strenuously before Enlightenment, should serve as a valuable reminder for those who are being disappointed and discouraged by present unfavourable circumstances.

What has been discussed so far many serve to bring home to the readers the truth of the Buddha's sayings to the effect that as we sow, so we reap, both good and evil being destined to produce, sooner or later, be it within the present life-time or the lives to come, the fruits of its own kind in proportion to the degree it has been accumulated. Like a seed that does not rot, whenever or wherever an occasion arises that is favourable, those Karmas, however long delayed through being repressed, will readily bear their respective fruits to the doers although in some cases it could be hundreds or thousands of lives to come. This as long as the individuals have not yet attained the Noble Path and Fruition. This world may be destroyed by a holocaust of some kind or another, yet human beings who are wiped off from it can still remain in the form of *Opapātika* beings, in another dimension of the cosmos, with the Karmic assets and liabilities still belonging to them as before. It is to be noted here that the Karmic results, both good and evil, can affect the *minds* of worldlings only when they have not yet attained the full-final liberation stage of the Arahatsip. After that whatever remnants occur can affect only their bodies, but never their minds, which can no longer be moved to the feeling of joy or grief as in

the cases of worldlings. Instances may be seen in the cases of Ven. Sivali and Ven. Moggallana, the former being showered all the time with material gains of all forms whereas the latter being brutally murdered by a gang of thugs. Both were the results of their own merit and evil respectively, but such remnants could produce no effect upon their minds, which had risen absolutely beyond the impact of all such happenings.

Another theme that considerably helps promote the understanding of the truth of Karma is the Law of Dependent Origination or *Paṭiccasamuppāda*. Herein lie the Buddha's formulas that deserve a detailed study. Instances are the formulas, "There being *Saṅkhāra* (Will or Volition), there is *Viññāṇa* (Consciousness)" and "There being Consciousness, there is Name-and-form (*Nāma-Rūpa*). Understanding of this theme will confirm the indestructibility of Karmic effects that due to some repressive conditions earlier described have yet to bear fruits to the doers whenever conditions are favourable. This gives a confident hope and consequently a firm and unshakable faith in the Buddha's sayings, which are the universal, all-inclusive and timeless truths. It is to be noted that a good Karma sincerely done cannot fail to produce mental brilliance and bliss both at the moment it is done and later moments when it is recalled. On the contrary, an evil Karma infallibly results in a guilty conscience both at once and later on. That it has produced such result without being seen or known

cannot be argued to nullify the Buddha's words although it will as a rule make the evil-doers more triumphantly elated. This is like the absence of an alarm system to warn them of the imminent danger. Such evil-doers suffer long and most when they meet their "Nemesis", either here or in the hereafter.

In a business or commercial investment there is no absolute guarantee that it will yield substantial profit or at least any profit after all. There is always a risk involved and that is why it is called a venture. But in doing a good Karma or accumulating merit there is, in the absolute sense, no such risk for a Buddhist to undergo. The moment a good deed is done, a good *Vipāka* or Karmic effect occurs in the doer's *mind*. With such good deeds more often accumulated, the "seed" (i.e. *Vipāka*) of good Karma serves equally often to strengthen the character, intensify the will power and enlarge the treasure-house of virtues. All these, no matter how long delayed or repressed by outside forces, can never be lost or destroyed. About this Buddhists can set their minds at ease.

If it takes a long time before a good Karma can yield a visible, tangible effect (apart from the immediate effect called *Vipāka*), then it means something like the monthly or yearly interest being not withdrawn but instead added to the capital already invested. When the "compound interest" is finally received the amount is sure to compensate for the waiting time and the patience involved. If

this is true on the meritorious aspect, it is no less true, although on the opposite aspect, of the “*compound interest*” that evil-doers are bound to **pay** and thus to suffer, long and most, when the scales of retributive justice swing back at their expense.

DHAMMA MILLIONAIRE

Timeless is this Law of Karma
Expounded by our Lord Buddha.
It is the doctrine without flaw,
Being absolute, cosmic Law.

Never is there within cosmos
Any Karma that can be lost.
Always dogging evil-doer,
Is one's evil Karma, as 'twere.

For those who have done good unseen
They should always remain serene.
There should not be any regret
For there can't be any 'bad debt'.

The business that's profitable
With prospect for high potential
Is to rid mind of its own scum
By doing what'ver is wholesome.

Merit is what brightens the mind
After the scum's been left behind.
It's sure to work spontaneously;
There is no loss : this a guarantee.

Karma is compared to learning,
Vipāka is knowledge occurring,

Phala is something like degree
For all other people to see.

Vipaka's embedded within
One's own mind,—both merit and sin.
Phala can't always be certain
Since on others it must depend.

Such is called Karmic *Vipāka*.
Unlike *outside, mundane Phala*
There is no need for one to wait
For others to appreciate.

Merit produces high reward
Indelible on tape record
In one's mind as Noble Treasure
For both the here and hereafter.

Although unseen, unsung, unknown,
The seeds of merit have been sown.
Its fruits are indestructible.
No loss is there for Wealth Noble.

The least one gets them here, the best
For one can reap 'compound interest,'
From 'capital' one deposits
Later with substantial profits.

The seeds of trees go bad and rot
But those of Karma just cannot.
They can wait, no matter how long.
Their potential is always strong.

Let us, therefore, put our 'savings'
In this Dhamma bank outstanding
With such a prudent *savoir-faire*
We're sure to be Dhamma millionaire.

DOCTRINE
OF
THE BIRTH AND
EVOLUTION OF LIFE

by

Phorn Ratanasuwan

The general belief that man is born through the coming together of parents may not be wrong unless it is taken as a complete or absolute truth, (thus leading to the concept that) there is no other existence before the womb and after the tomb.

(*page 52*)

Even with Consciousness present, there are other supplementary factors to be taken into account. This as far as birth in this visible world is concerned.

(*page 62*)

The law of nature cannot create anything out of nothing. . . . It is man who builds the machine (in accordance with the law of nature). The law cannot build it.

(*page 60*)

DOCTRINE OF THE BIRTH AND EVOLUTION OF LIFE

The term PAṬICCASAMUPPĀDA is the combined form of PAṬICCA and SAMUPPĀDA, the former meaning inter-dependent or inter-related, whereas the latter referring to the simultaneous or synchronised occurrence. Thus the combined form means the Buddha's doctrine of life, explaining its birth, continuity and evolution, describing *what* inter-dependent factors there are and *how* they are all inter-related. This is therefore the law of nature, existing by itself even before the birth of the Buddha and then to exist like that eternally. Hence the Buddha's sayings, first of all concerning the Three Common Characteristics, as follows :

“Whether the *Tathāgata* is born or not, O Bhikkhus, that the *Saṅkhāras* are impermanent, that *Saṅkhāras* are all in a state of flux (i.e. destructible); and that all the Dhammas are *Anattā*, are what exist eternally like that, never becoming otherwise.

“Now the *Tathāgata* has realised it in all respects and has consequently told the world and taught the world about it, has formulated the rules concerning it, opened it to the world, elucidated it and made it easy to understand.”

— from the *Dhammaniyāmasutta*
of the *Ānguttaranikāya*.

Secondly, referring to the doctrine of Dependent Origination or the Chain of Causation, as some scholars put it, the Buddha said,

“Whether the *Tathāgata* is born or not, the truths that where there is Ignorance, there is *Saṅkhāra* (Volition), where there is *Saṅkhāra* there is Consciousness (including *Name-and-Form*, *Six sense-doors*, *Contact*, *Feeling*, *Desire*, *Attachment*, *properties of Name-and-Form*, *Birth*, *Old age*, *Death*, *Grief*, *Lamentation*, *Physical sufferings*, *Sorrow*, *Distress*) are always like that, being constant, changeless. The *Tathāgata* has realised these truths in all respects and taught the world about them, has formulated the rules concerning them, opened them to the world, elucidated them and made them easy to understand.”

— from the *Nidānavagga* of the *Saṃyuttanikāya*.

THE DOCTRINE OF DEPENDENT ORIGINATION

Is the Law of (the nature of) life

ITS REALIZATION RESULTS IN

THE ABSENCE OF GOD THE CREATOR

The above-mentioned sayings of the Buddha himself are evidence of how the Three Common Characteristics and the Doctrine of Dependent Origination are the laws of nature existing by themselves, being thereby built or established by nobody. They have been existing

like that from time immemorial and will be existing like that for nobody knows how long in the future. The Buddha is not their creator; he is only their discoverer and, having discovered them, took pains to teach them to sentient beings.

The twelve links in the chain of inter-dependent factors may be interpreted as the links in the chain of the law of nature or the cycle of life or even the law of *Saṃsāra* i.e. of rebirths and redeaths. Dr. Rhys Davids, a Buddhist well versed in the Scriptures as well as in science, has aptly given the doctrine another term i.e. the Cosmic Law. This indicates the fact that all lives in the cosmos are bound to function in accordance with this Law. Moreover, it is considered applicable as well to the lifeless things, all of which are intricately interwoven with the rest in an endless cycle. This in such a way as it is impossible to determine *what* is the beginning, and *where* or *when* it should be. The cycle is therefore beginningless and endless, since none of them can take birth or exist absolutely without other factors in this process. This is unlike the doctrine of God or Divine Being, who is held to have the absolute i.e. beginningless and endless existence. However, he is able to create the world and everything in it, including the laws governing everything and all things.

For those who believe in the Law of Dependent Origination, they are convinced of the truth that life, based on the Buddha's proclamation "there being

Consciousness, there is mind-and-body", originates from Consciousness, not from any Divine Being, who was able to create the first man and woman. This is something like a scientist who, having obtained the same results through repeated experiments under similar conditions, has come to the conclusion that things occur and change through the laws and circumstances governing them, which may be called the law of nature. This is without any interfering power of any outside being anywhere.

Understanding of This Law

LEADS TO UNDERSTANDING OF THE TRUTHS CONCERNING HEAVEN AND HELL

With the correct understanding of the Law of Dependent Origination as earlier explained, a person is endowed with complete confidence in Consciousness,—together with other concomitant links, — as the creators of life, which means life after life in the evolutionary process. This includes, not the life of human beings only, but also that of animals and plants. It is the understanding through one's own conviction and confidence, not merely through scriptures. This is because the whole laboratory of data and facts can be obtained within one's own mind-and-body, which can be applied as a stepping-stone for grasping other corollary truths such as those of other people and animals, including rebirths and redeaths *after* the dissolution of this conscious mind-and-body. The Buddha's saying in this respect may be referred to as follows :

“The Noble Disciples (from the Stream-winner upwards) are in the position to understand this earth (i.e. their mind-and-body), the worlds of Yama (realms of woe), this world (of human beings) and the worlds of celestial beings.”

— *from the Dhammapada*

As far as the characteristics of a Stream-winner are concerned, there are, first of all, the three abandonments required of him as follows : a) Wrong concepts regarding self ; b) doubts (of which there are 8 kinds) and c) unreasonable, superstitious clinging to outward trappings.

Second comes the group of positive, cultivated virtues viz. a,b,c) to have an established, unshaken belief in the Buddha, the Dhamma and the Sangha ; 4) to be firmly established in *Sīla* or Precepts ; and 5) to understand the doctrine of Dependent Origination.

It is obvious from the above-mentioned saying of the Buddha himself how a Noble Disciple clearly understands *from what* life is born, *how* it is born and *what* are the contributing factors of man's life. That a Noble Disciple is said once again to be able to know this world, together with the worlds or realms of bliss and those of woe, points to the fact that such a disciple has an unswerving belief how Karma and Karmic results survive the body's death and follow their doers life after life in various planes or dimensions of life.

Correct understanding of this Law
INDISPENSABLE FOR CORRECT
UNDERSTANDING OF LIFE

The general belief concerning a human birth that man is born through the coming together of parents may not be wrong unless it is taken as a complete or an absolute truth. Such an absolute conception is sure to give rise to the idea that man's life begins just in the mother's womb and consequently it is bound to end with the dissolution of the body created by the parents, there being no other existence *before the womb and after the tomb*, so to speak. This is in Buddhism called *Uccheda-diṭṭhi* or *Natthikadiṭṭhi*, the concept of Annihilationism or Nothingness. It is destructively harmful to both oneself and mankind as a whole. A person overwhelmed by such a concept is as a rule never afraid or ashamed of evil, lacking faith in Karmic results, be they the good or the evil ones, and thus being in a position to condescend to doing any evil of any magnitude, caring nothing of the virtue of gratitude or the whisper of conscience. The Buddha's words in the *Apaññakasutta* of the Middle section, in the Middle Sayings, may serve to confirm this fact.

On the other hand, those who know the principle of Dependent Origination, understanding how 'there being Consciousness, there is Mind-and-body,' are encouraged by the fact that everybody of us used to be born before and as such is destined to be born again as

long as there is a grain of Kilesa or Defilement in their minds. This is inevitable coupled with the understanding that whatever they have done, be it good or evil, is sure to belong to them and to follow them to bear fruits either in this life or any of the lives to come. To them the Buddha's saying 'As one sows, so one reaps' has a deeper meaning and a long-range effect on their minds than many other people can imagine. The shame of evil is such that they cannot do evil even if they know they will be unseen and unknown at the moment. On the other hand, to do good unseen and unsung does not discourage them, either. These are instances of the benefits to be obtained from a sincere belief in the doctrine of Dependent Origination.

Summary of the Doctrine of Dependent Origination

This doctrine consists of twelve items or links of a chain, a thorough understanding of all of which inevitably takes a long discussion and a lot of time and effort. Following, therefore, will be explained the item "There being Consciousness, there is Mind-and-body", which is indispensable first of all to its application for solving the problems of life, at least reducing the miseries encountered in the drama of daily living. It has been observed that a person, however wealthy and prominent in social status, cannot be expected to enjoy those temporal blessings as much as they should be. Their

gains appear to produce more, instead of less, pains and problems. Their causes may be traced, back and forth, to the preceding and the following links of the chain which say “There being Ignorance, there is Will : there being Will, there is Consciousness” and then “There being birth, there are old age, death, sorrow, lamentation, physical diseases, grief and restlessness. Such is how the mass of sufferings occurs in an inter-related manner.”

What is worth noting from the above links is the fact of *Avijjā* or Ignorance. This is Ignorance of how ‘there being Consciousness, there is to be Mind-and-body.’ Now a person ignorant of this truth, no matter how wealthy or prominent they are socially, just cannot help being plagued by suffering of some kind or degree. As such that person is never in a position to go beyond the realm of sufferings and problems. Those in such a position are most likely to fall into an evil way of some kind or another, with evil results so befall them either in this life or in the hereafter or both. This as long as they have not done away with their own Ignorance. Hence the Buddha’s saying to Venerable *Ananda*,

“It is through not realising the Law of Dependent Origination, O *Ananda*, that sentient beings cannot transcend the realms of woe and the cycle of rebirths and redeaths. They become frustrated, being like a knot of inextricably entangled thread or a lump of *Muñjapabbajja* grass that is intricately interwoven. Sentient beings trapped in this entangle-

ment cannot go beyond the realms of woe and the cycle of rebirths and redeaths”

(from the *Mahānidānasutta* in the Long Sayings)

There is what can be called a summary of the Law of Dependent Origination in the Buddha’s own words as follows :

“Should Consciousness, O *Ananda*, not descend into the mother’s womb, would Mind-and-body take birth therein ?” To which Venerable *Ananda* replied, “No, Lord.”

“It is because of this fact, O *Ananda*, that I say, ‘there being Consciousness, there is Mind-and-body.’ ”

— *Mahānidānasutta*, of the *Mahāvagga*, in the Long Sayings.

Such is evidence of the Buddhist attitude or concept confirming how merely the coming together of mother and father cannot produce a being within the womb. There is to be an additional factor i.e. a Mind-and-body in the fertilised egg so that the egg can develop to harbour a new life. There are the following points to consider to facilitate the understanding of the Buddha’s words.

1) What is the agent transforming the various ingredients in the mother’s blood into substances required to nurture the life of the foetus and later the embryo ?

What, for instance, is the force behind the transformation of calcium into the bones of the baby ?

2) Why is it that the body's organs and their functions are all purposeful ? Why, in other words, does each of them obviously serve some purpose ? This may be seen in the fact that we can explain for what purpose each of them exists as it does.

It is advisable that the above two points should be thoughtfully, and impartially, considered as often as possible. In fact, as regards the first point, there are sure to be many people concluding that it is just its nature like that : that calcium in the mother's blood should be transformed into the baby's bones. This has been seen to be so from time immemorial, so they argue, and it is just pointless to raise the question 'why'. This may be compared with the falling of an apple, which before Newton stopped to think, had been taken for granted, with all further reasoning and thought bound to stop at that. Now, it has been accepted as being result of the law of gravity. But it is a paradoxical fact that there is little further thought concerning our own life or body and mind. Few, if any, people would care to think about the two items mentioned above. We prefer to conclude naively that it is natural and then stop there.

Creative Power of Consciousness

Another instance may be seen in the case of the Buddha at the time when he was prince Siddhattha.

Seeing an old man, a sick man and a corpse, he asked his charioteer Channa why a person should be like that. The answer he received to the effect that it is man's nature to be so did not satisfy him. Like Newton, who wondered why the apple should not fall, i.e. float, upwards, the Buddha started wondering why man should be in such a miserable situation and whether or not there should be a way out of those 'natural' miseries. His research and the resultant discovery he had made known to the world consists in the doctrine of Dependent Origination, which said to the effect that that the mother's blood, for instance, can be transformed into the baby's bones or that all the organs and their functions of the body are intended to serve some purpose are due to the creative power of Consciousness. This is independent of the will or interference of any divine being anywhere. It is the all-inclusive law and as such it means that every form of life is under the province of this 'cosmic' law. The creative power of Consciousness is therefore supreme in the cosmos. It is the purposeful energy or force, not a blind one. That its 'will' power is all-embracing may be seen and confirmed by the following facts.

1. The Buddha possessed a kind of Insight by which he was able to see life after death. He repeatedly saw, through his Insight-eye, the fact common to all life that immediately after the death of the body there is to be another body complete with life, also with limbs and organs, including sense-doors viz. eyes, ears, nose,

tongue parallel to those of the dissolved body. Such a body can move, with its limbs and organs functioning the way they used to do on the crude physical body left behind. This means such a body is *not* the product of any parents coming together. It may be called the astral body, being born through the creative power of one's own Consciousness.

2. The Buddha also possessed the Insight by which he was able to recollect former lives, both those of his own and others of anybody he wanted to know. This is the additional evidence proving how each life, on a wider perspective, does not begin within the mother's womb. On the contrary, each of us used to be born and to die uncountable times before coming here this time.

3. Besides the twofold Insight mentioned above, the Buddha was equipped with what was called *Mano-mayiddhi*, one aspect of which is that he was able to withdraw, or to project, his astral body whenever he wanted to. This is the third proof showing how the body is really created by the inherent power of Consciousness since the astral body so created is generally similar to the crude, physical body. It is active, supple and workable, not rigid or stiff, but in several aspects more active and manoeuvrable. It is less crude i.e. more refined and thus, unlike the crude body which has to undergo a long period of systematic and gradual growth, spontaneously, or simultaneously, takes the shape appropriate to itself at a given moment. It takes just one

moment of the mind for its fully-fledged growth and is no less real than its physical counterpart although it is invisible to the untrained eyes.

These aspects of Insight enabled the Buddha to realise beyond doubt the truth how it is one's own force of Consciousness that creates one's mind-and-body. This force, or we may call it an energy, is 'divine' in the sense that it survives the death of the body, no matter whether the body is killed in a global flood, a conflagration or a nuclear holocaust. Although the spaceship our home were to become the late planet Earth, yet sentient beings cannot be destroyed by that means. They will certainly live on in some other cosmic frequencies or dimensions of life. Their Consciousness still remains and as such their life cannot be lost. Where there is Consciousness, there is sure to be life, in one or another form or frequency. This is the general law concerning Consciousness, the only exception being those in the formless realms, who possess only Consciousness without form or body. Of course, this is a subtle truth most difficult for the minds without Insight to realise firsthand. However, there are still some evidence or data that can be applied as stepping-stones leading to the understanding of, and thus the confidence in, the Buddha's depth of knowledge as follows :

Stepping-stones to Understanding

Substances like wood or paper will be transformed into ashes if they are burned off by fire, which acts as the agent of transformation and which is in

Buddhism called *Tejodhātu*, literally the element of fire. Now, food swallowed that can be transformed into the energy nurturing the functions of the system must first of all be transformed into energy. Just imagine what is the agent that changes the substances in the blood into the various organs of the body. Some may prefer to call it 'nature' or, more precisely, the nature of the body, and stop at that. But it is worth noting that what is called nature and the laws of nature cannot exist *just by itself* or *out of nothing*. It must depend also on other laws and, more important, it *cannot create anything out of nothing*. An engineer building a machine is required first of all to know the laws governing that machine and is then to build it in accordance with such laws. In other words, *it is man who builds a machine; not the laws that can build it*. Besides, whatever machine is built must again conform to the builder's wishes, which are, strictly speaking, the builder's will or purpose. Thus every part or piece of the machine can be found to serve a specific purpose. It is not built or created at random i.e. not by chance.

An instance may be seen in the movement of the air we call wind. Whatever sound is caused by it is meaningless compared with the flow of air from a person's mouth in the form of words spoken. In the latter case it becomes voice and gives a definite meaning implied by the speaker. This obviously is because it is pronounced by the will. This may be referred to the

Buddha's saying, "There being Consciousness (*characterised by Will*), there is mind-and-body." The term *Viññāna* or Consciousness here implies the *Bhavaṅga* or unconscious level; which may be rendered sub-conscious or super-conscious. Sometimes it is translated life-continuum, implying the uninterrupted stream of life. It is from this level or strata that there arise the senses of seeing, hearing, smelling, tasting, touching and thinking. All these through the sense-doors of eyes, ears, nose, tongue, body and brain, the latter involving sensation, emotion, thought and others. These are tangible and circumstantial evidence of how Consciousness is the creator of the body, in contrast to the concept that it is created just by nature or by a divine being. The Buddha was able to study life, both before the womb and after the tomb, both of his own and of others, and also to create or project at will an astral body out of the physical counterpart. He based his doctrine on such Insights, saying, for instance, "There being Consciousness, there is mind-and-body."

Three Answers

So there are three answers to the question as to by whom, or by what, our life was created. The first is nature; the second a Divine Being; and the third one our own Consciousness. An individual is free to decide and select whichever answer is most agreeable to his or her own inclination.

It should again be noted that, referring to the formula "There being Consciousness, there is Name-and-Form," although it connotes the fact that without Consciousness there would not be Name-and-Form, yet the meaning should not be taken as absolute. For even with Consciousness present, there are other supplementary factors to be taken into account. *This as far as birth in this visible world is concerned.* A parallel may be seen in the case of the seed, which is to grow into a plant or a tree. Without the seed, there would be no plant or tree, this is true, but the seed alone, without other supplementary factors such as soil, moisture and temperature that are appropriate to the growth of that kind of seed, it cannot be expected to grow into a tree.

But in the case of birth as an Opapātika being, the presence of Consciousness alone is enough to produce the Name-and-Form corresponding to the quality of that Consciousness. Thus, referring to the birth in the world of human beings, the presence of parents, together with their coming together, is not enough for the birth of a being. This is the connotation of the term *Paccaya* in Pali referring to the indispensable factors. Whether other supplementary factors will have to be taken into account or not depends on the case in question as earlier mentioned. This, therefore, is contrary to what most people take for granted that birth in the world of human beings depends on parents as the indispensable factors and then on the physical environment such as temperature

and moisture *and no more*. Few, if any, have stopped to consider how significant is the role played by Consciousness. This is because most people are satisfied with the concept that it is 'natural' that a human being should be born that way. This concept has therefore blocked all further thought and research, thereby preventing them from being aware of the inherent flaw as a result thereof. It is through this ignorance that all efforts have been directed solely towards technological development for the sake of economic and social wellbeing. This is the target of material development at the expense of the spiritual counterpart. What results from this gross negligence is plain to see.

On the other hand, a sincere and whole-hearted belief in a divine being supposed to be the creator of the universe and all things in it can also produce results no less beneficial. Those people, knowing how they are at all times under the all-seeing eye of that divine being, who is omnipotent and omniscient, are courageous enough to avoid doing evil and to do good unseen and unsung by human beings. In his concept, that divine being can mete out justice to all, in proportion to their merit or deservedness, be it a reward or a punishment. His justice is therefore perfect and unlike man-made laws, admits of no failure nor favouritism whatever. These good points cannot be denied.

But there is no such benefit to be expected of those who sincerely and whole-heartedly believe in the "law of nature" and rest satisfied at that. To them it is just natural that big fishes should eat small fishes and

the strong should bully the weak. Thus it is inevitable, being by no means an evil, if those who are stronger or more influential should take advantage of those less fortunate. That people are born with desire, lust and greed is again 'natural' and not immoral; it is the stupid attempt to do away with those defilements since it is to them going pitifully and uselessly against 'nature.' It is the "mission impossible", so they argue.

Such is how the whole-hearted and self-complacent trust in 'nature' is a blind alley, propelling no more thought or research and leading the believers into the mire of what the Buddha referred to in the *Apannakasutta* as *Ucchedadiṭṭhi* or *Natthikadiṭṭhi*; the doctrine of Annihilationism and Nothingness. For them there is no brake nor acceleration helping them to avoid evil and do good at all, not to mention any attempt for purifying the mind. The laws of morality are to them meaningless and worthless.

Now for those who have correctly understood the meaning and purpose of the Buddha's formulas in the doctrine of Dependent Origination, it is obvious how the wellspring of morality, the sincere and devoted attempt to do good and avoid evil, will take its birth *from within* their own minds. They are convinced of the truth that it is through morality first of all that they will be delivered from suffering. In the same manner, how much they will be happy and prosperous depends on how much merit or wholesome actions they have accumulated. These truths become clear and obvious to them like the manner of

which most people will readily obey what the physicians advise them to avoid and to consume. Such people are willing to follow the rules of health and sanitation although in some cases it means having to abstain from what they would otherwise take delight in doing or eating.

That the Noble Disciples are absolutely reliable in matter of morality is due to the fact that they have realised how 'there being Consciousness, there is Name-and-Form' or, in simple terms, how they, or rather their life-- suffering and happiness, decline and prosperity, are the outcome of their minds or, to be more precise, their attitude of mind. These include also all outward results such as wealth, fame, power, retinue, wholesome environments or realms to which they are born,-- all being undeniably born of the inward source i.e. their attitudes of mind, which have spurred them to such and such avoidance and cultivation. In short, all are consequences of their own merit and evil they have *themselves* accumulated.

By way of comparison, of the three kinds of beliefs concerning the wellspring of morality viz. from nature, from God and from one's own accumulation, the first i.e. one based on nature is most unreliable and insecure. The second one i.e. from a divine being or an all-powerful God can be relied upon as producing the fear of being detected and punished in case of a disobedience or violation. Yet it is an absence of freedom, making a humble and submissive servant of one who believes so. The third, which stimulates a person's self-conviction and self-control, is one by which the believers are given full freedom of decision after they have been

made known what would be waiting for them should they choose to do and not to do so and so.

One significant fact regarding the doctrine of Dependent Origination is the fact that its coverage is both extensive and refined. In simple terms, it is both wide and deep in meaning. For its understanding to be comprehensive a devoted study coupled with equally devoted practice is required. This takes time and, as a matter of course, efforts. What has been dealt with so far concerns only one of the twelve formulas or links i.e. there being consciousness, there is Name-and-Form, which can be regarded as the synopsis of the rest. One essential truth remains to be studied and understood as far as the above-mentioned formula is concerned. This is its reverse aspect or another side of the coin saying 'there being Name-and-Form, there is Consciousness.' With both aspects understood, the knowledge as a result can be said to be reliable and secure.

Benefits Acquired

In conclusion, the benefits to be acquired from understanding this doctrine may be quoted from one of the sayings of the Buddha himself as follows:

"It has been a tradition for the Buddhas in the past, present and future that they must realise how 'There being Consciousness, there is Name-and-Form' and also how 'There being Name-and-Form, there is Consciousness.' This is what is required of them all,—without realisation in all aspects of which they could not have declared themselves Buddhas. (from the *Mahāpadānasutta*, and *Mahānidānasutta*, both in the *Mahāvagga* of the Long Sayings 37, 39 and 70/74)

MOUNT EVEREST OF TRUTH

The birth and ev'lution of life
Where this planet Earth is concerned
Is a series of endless strifes
This is what we so far have learned.

Life is composed of Name-and-Form,
Both being called *Nāma-Rūpa*.
This is the Buddhist Law-and-Norm
Expounded by our Lord *Buddha*.

The formulas for this are called
Dependent Origination,
Cov'ring the Name-and-Form in all
Levels of various dimensions.

One is 'There being Consciousness,
There is *Saṅkhāra*'—what's called Will
Henceforth begins the chain endless
Like momentum running downhill.

Within this endless chain-cycle
Dragged on by self-created 'wire'
Are sentient beings bemuddled
Drugged and doped through their own Desire.

This also true the other way round
"Where there is Will, there's Consciousness."
It too by our Lord Buddha found,
Being just like the lofty crest.

Transcending all planes in cosmos
Including all levels of life,
Detecting tricks of Trojan horse,
Abandoning Aggregates Five.

Thus this supports the survival
 Of what is called Karmic effects
 In realms that are invisible.
 This truth we can't flatly reject.

Intangible as they appear,
 There are more things than meet the eyes
 This as long as we are sincere
 Their existence we can't deny.

The Lord Buddha had seen and known
 These truths through his Insight supreme
 How fruits of Karma being sown
 Cannot be lost in cosmic scheme.

Such is the pinnacle of truth,
 Being thereby the peak highest.
 Not relative, it's absolute.
 In Buddhism it's '**Mount Everest.**'

(Those who would like to study and research more extensively are advised to refer to the book in Thai entitled *Buddhavidyā* and the one translated in English entitled *Buddhology*. The one in Thai is the result of my research for a decade. The Thai version was first published in B.E. 2499. Both works are available at the Home of Psychological Research 47/2 Samsen Road, Banglamphoo, Bangkok tel. 2822025, 2825163.)

HIRI AND OTTAPPA

The World-Protector

by

by

Phorn Ratanasuwon

Different people have different backgrounds and also different degrees of maturity.

(page 76)

A living thing naturally grows and develops from inside i.e. from the potential power within....

(page 89)

Most people now are money-worshippers, making a religion of money and caring nothing how it is obtained, whatever crime they have condescended to committing.

(page 93)

HIRI AND OTTAPPA

THE WORLD-PROTECTOR

The term HIRI means to be ashamed of i.e. of evil, whereas OTTAPPA means to be afraid of evil. These two qualities, according to the Buddha, are world protectors. This is quoted from the *Dukanipāta* of the *Ānguttaranikāya* (56/255). The story and event referring to them are as follows :

“Two white Dhammas, O Bhikkhus, there are that protect the world. What are they ? They are HIRI and OTTAPPA. Without these two, O Bhikkhus, there would not be those being regarded as mothers, aunts, teachers wives.... The world would then be steeped in promiscuity with the behaviour of peoples like those of the goats, sheep, hens, pigs, dogs and foxes.”

From the above-quoted Sutta, it will be seen that emphasis of the meaning of the terms *Hiri* and *Ottappa* was laid here on preventing the sexual behaviour of promiscuity i.e. preventing men (and, of course, women) from such unbridled, animal-like behaviour. That people cannot do like that is because they are moved to be ashamed of being condemned or treated with contempt and derision. With these two qualities in mind, worldlings are prevented from condescending to the level of animals as far as their sexual urge is concerned. This despite a better opportunity for them to do so due to the

close relationship as members of the same family living within the same house. It was their *Hiri* and *Ottappa* that had protected them, preventing them from gratifying their bestial impulse.

The lessons to be learnt from the above instance are twofold. First of all, should there exist in the society of mankind the animal-like promiscuity there would be no respect whatever for the seniority of older generations such as father, mother, uncle or aunt; nor would there be any restraint towards the younger generations such as daughters, nieces and so forth. As such, the world would surely be plagued with miseries of various kinds such as starvation, diseases and other sufferings as a result thereof. Secondly, men are obviously far more intelligent than animals, but if they stoop to abusing their intelligence power, how much more sufferings would they be in a position to produce, to the detriment of both themselves and others? Of course, competition, taking an unfair advantage of others, corruption, extortion and murders would be intensified to the nth degree. Reference to this used to be made in the story concerning a Bhikkhu by name of Malai or in one about a future Buddha named Sri Aryametreya. The description was made to the effect that at the approach of the world's destruction, when there will be a holocaust in the form of global conflagration, worldlings will plunge deep into the mire of sexual satisfaction, gratifying their erotic urge to the fullest degree and without compunction. People's life-span will be much shortened, with the marriageable age of only ten. These are, according to the

legend, the signal for the approach of the world's destruction.

Frankly speaking, the trend of such a disaster is manifest to a certain degree nowadays. In case it cannot be reversed, people will become more immersed in sexual gratification, with more miseries and disasters of increasing intensity occurring as a result. Thus the protective power of *Hiri* and *Ottappa* should be understood to cover other aspects of human social behaviour, which should include preventing men from doing anything against the law of morality as well as that of the country. Should they be deeply ingrained in the peoples' minds, so many of miseries and disasters, both man-made such as pollution problems and infectious diseases, and natural ones such as floods and fires, would be more effectively prevented or at least considerably reduced. It can therefore be said that, should most people, including the most influential ones, be firmly established in the virtues of *Hiri* and *Ottappa*, even such a problem as traffic holdup would not be so difficult to tackle with as it is at present. Such is how the twin virtue of *Hiri*, shame of evil, and *Ottappa*, fear of its result, can contribute essentially to solving several human problems other than sexual misbehaviour and indulgence; how, in other words, they can act as world-protectors.

Birth of Hiri, to be ashamed of evil

It is important, however, that before a person can be ashamed of evil he must be ashamed of others in doing evil. For instance, generally we dare not undress

ourselves in public for fear of being seen doing so. But in a private bath-room we can freely do that. Of course, to undress ourselves while having a bath is not yet an obvious moral evil. But it is still considered inappropriate and therefore to be ashamed for a sane person under normal circumstances (i.e. not within a nude society). But for infants or babies or in the case of an insane person, there would be no feeling of shame to do so. Moreover, they would also be able to pass urine or empty their bowels in public without compunction. This means that for a person to have the virtue of *Hiri* or to be ashamed of doing evil he, or she, must be sane and sufficiently grown up, not being still an innocent child. Such a person can be moved to being ashamed, considering his or her status or condition, of doing so. In other words, the person must be mature enough to be ashamed of doing evil unseen and unknown.

Why most people do not have HIRI

It is worth noting that for those who are used to doing evil, being thereby deaf, or rather immune, to the protesting call of their own conscience, there is sure to be no feeling of shame left. Thus a person who has been drinking liquor or killing animals for a long time until it has become his second nature will not be troubled by a feeling of shame, be it a shame of being known by others or one of a moral nature out of his own compunction. This is like those being used to living in a filthy environment for so long that they have

developed an immunity to it and as a result are not troubled by such a smell or a situation any more. For those who used to live in an unpolluted place and thus care much for hygiene, it would certainly be unbearable even for brief moments. In case they happen to touch something in such a place, they would hurry to wash their hands time and again.

In like manner those who are securely blessed with *Hiri* must have abstained from doing evil for a long time until such virtue has been deeply ingrained in their minds. They may have been taught, and trained, by their parents or teachers or anybody else and this has become their background or foundation of their behaviour. Some there are who ever since they were born have never used abusive or insulting language or have never told any falsehood or cheated anybody. Such an abstention has become their second nature. On the other hand, there are also others who were born in the midst of a society habituated to using rude words and insults and to telling lies, cheating or other vices. They have thus absorbed the influences of such circumstances, thereby feeling no shame in such a behaviour.

How to inculcate the virtue of Hiri

It is necessary, before the attempt to inculcate *Hiri* into anybody's mind, to know first of all what type of persons will be most likely to take to this virtue. This is like a gardener who has to know what type of soil, how much moisture and what level of temperature

should be most appropriate for a seedling he is going to grow in his garden. The task of 'growing' and 'developing' the virtue of *Hiri* into the mind of a person is not as easy as the one of teaching an academic subject to a student. For those with a sense of morality underdeveloped it is far more difficult than teaching an art or a kind of knowledge. It is only those who are spiritually mature that will readily accept the teaching. One instance of this was the case of a man who was fishing by the side of a river. The Buddha went to see him there and tactfully asked what his name was. When he answered that his name was *Ariya* (meaning Noble) the Buddha retorted, saying that an *Ariya* person should not have been fishing like that, since it is obviously an evil to do so, which means killing i.e. to deprive others of life. With this short but direct, right-to-the-point instruction, the man was struck by a feeling of shame. He was suddenly moved to understand how fishing was really an evil for an *Ariya* person and was convinced that he should at all cost live up to his name. He vowed to give up the act of killing for the rest of his life. This story comes from the Dhammapada.

The above instance gives us a valuable lesson. Such a method of teaching is sure to be fruitless in case it was applied *to* other persons and *by* teachers other than the Buddha himself. *Different people have different backgrounds and also different degrees of maturity.* For this man the Buddha had clairvoyantly known how, being not yet habituated to the act of killing, he had

not yet sunk spiritually low and was thereby in a position to be receptive to his diplomatic admonition. To apply the same method to other persons less mature would certainly be fruitless. It was the special case to be applied only *to him and by* the Buddha himself.

**Hiri (shame) must be preceded
by Ottappa (Fear)**

As earlier mentioned, a person with an established *Hiri* or shame of evil in his or her mind must be one who has long been habituated to doing good and at the same time is proud of the dignity of a human being. Such persons are like those who prefer cleanliness and hygienic circumstances, loathing the filthy, unhygienic places, which others accustomed to it will find commonplace and acceptable. That the former kind of people are loathful of the filth is because they know well how the squalid and filthy conditions are detrimental to their health, being thereby the cause of many virulent diseases. In like manner those with the virtue of *Hiri* or shame of evil are first of all afraid of its shameful results in a variety of ways. They may be afraid of others who will make a laughing stock of them, looking down upon them with contempt and derision, which they find unbearable. This can be their first brake based upon the fear of results of evil.

**The real cause is the belief
In karmic results of evil**

However, the real cause of *Hiri* is to be the shame of evil as a result of what is exactly the meaning

of evil and its results acting upon one's own life and mind, both within this life-time and in the hereafter. This despite the fact that the evil-doer may be unseen and unknown at the time. Nevertheless, results of evil are sure to affect the doers' mind every time such an evil is done. Whatever kind of evil is accumulated will automatically and infallibly produce the fruits of that kind on its doer. A person who tells lies or cheats inevitably sows the seed of lying and cheating on the field of his or her mind, making the 'field' more abundant with such pestilential weeds and more worthless thereby. A sincere belief in this subtle fact coupled with the fear of such dangerous results is the sure foundation for the birth and growth of *Hiri* or shame of evil. It is this fear, as a result of this belief, that can spur a person to doing good and avoiding evil. It is the real, intrinsic and permanent foundation for this virtue.

Such is how the shame of evil comes first of all from outside factors viz. fear of contempt and derision on the part of others. Secondly,—and this is the real, intrinsic and permanent one, is the knowledge of the consequent belief in the infallible working on a refined level of the Karmic effects acting upon the 'field' of one's own mind, making it more dirty, ugly and cloudy each time an evil is done. That is why *Hiri* and *Ottappa* are referred to as a twin, with the shame and the fear coming together to form a complete whole.

Why honesty is merit and cheating is evil

It is indeed difficult to know, and then to believe, why and how all kinds of cheating and violation of Precepts are evil and to do good is meritorious. Of course, it will not be so difficult to just know what kinds of action are evil and what other kinds are meritorious. It is the next step—to be convinced of the undesirable, unpleasant results of evil and the opposite results of merit that is the crux of the problem. By the term ‘to be convinced’ here is meant to feel certain and as a result to have a firm faith or an immovable confidence in the above-mentioned fact. Only through such a faith or confidence can a person be courageous enough to avoid doing evil and then to steadily accumulate merit. It is therefore of little use or value merely to know but to have little or shaken faith in the workings of results of both good and evil.

There is an attitude of mind pre-requisite to such a level of faith or confidence. This is the knowledge of, and of course the consequent belief in, the truth of the hereafter, including as its corollary the ‘herebefore’. Those equipped with this pre-requisite condition are convinced of the survival of Karmic results, being thereby confident, first of all, that there is no ‘bad debt’ as far as Karmic results are concerned, since the balance, whether on the credit or the debit side, is sure to be worked out in the hereafter, which could mean both in the ‘invisible’ realms and, after that, in this realm of human beings once again. Secondly, that people are born different in an endless variety here

because of the workings of their own Karmic effects in the 'herebefore'. Such manifestations can be seen in our everyday life, where some are born, for instance, rich, beauty and whole but others are forced to arrive in a miserable, squalid and crippled condition. After birth some are blessed with success and progress, where others are often plagued with miseries and decline. Even the same person cannot always hope to experience only one aspect throughout his or her life-span. At one time or another a turning point is sure to occur, be it a change for the better or for the worse. All these are nothing but various kinds of Karma alternately working out their results whenever there is an opening favourable to their insertions.

Without this belief, — call it faith or confidence if you will, it would be next to impossible for a person to be genuinely shameful, and afraid, of results of evil. As such, whatever evil he takes delight in doing, he will go on doing it without any compunction. After some time he is sure to be totally deaf to the whisper, or the warning, of conscience. Even admitting the truth of the law of change, it is certain that, unless there comes a person or an event to give him a jolt or a shock, he is sure to plunge deeper and deeper into the abyss of evil for nobody knows how long.

The twofold Insights

Now, what had enlightened the Buddha into realizing how honesty and sincerity is meritorious, whereas cheating or hypocrisy is evil was his achievement

of the two *Ñāṇa* or Insight viz. Recollection of Former Lives, both of himself and other sentient beings (*Pubbenivāsānussatiñāṇa*), and the ability to see, both for himself and other beings as well, where beings are born during their odyssey of endless rebirths and redeaths, and also why. This was called *Cutūpapātañāṇa*. The following sayings of the Buddha himself quoted (summarily) are worth a careful study.

“Whenever, O Vaccha, a person argues that the recluse Gotama is blessed with the Three Insights, he is said to follow what I have said, not to accuse me falsely.

“Just when I want to, O Vaccha, (*i.e. whenever he wanted to recollect the former lives, be they of his own or other sentient beings*), I am able to recollect innumerable former lives viz. one life, two lives, three, four, five, ten, thirty, forty, fifty, one hundred, one thousand, one hundred thousand, throughout (*various kinds of*) aeons, knowing thereby what used to be my names, families, complexion, food, together with the experiences of such happiness and suffering and the length of life-spans in those planes. Having moved from such planes, I again took birth in another plane, with a new name, family, complexion and food, along with other more experiences of happiness and suffering during the length of that life-span. This before I moved once again to be born in other planes.

“Just when I want to, O Vaccha, (*immediately*) I am able to see sentient beings that are moving (*i.e. dying*) as well as that are being born. Some are crude, others

refined; some with good complexion, others poor one; some progressive, others miserable; all these through my Eye which is purified beyond the vision of ordinary human beings. By virtue of this Insight I came to realize how sentient beings are destined to experience their Karmic results. Thus these beings, having committed evil Karmas physically, verbally and mentally, having spoken ill of the Noble Ones, holding on to wrong views and to acts as a result thereof, will after the dissolution of the body enter various planes of the realms of woe. Other sentient beings, however, that accumulate meritorious acts physically, verbally and mentally, not having spoken ill of the Noble Ones, holding on to right views and to acts as a result thereof will after the dissolution of the body enter various planes of realms of bliss.

“I have realized, O Vaccha, Deliverance through the Mental power (*Cetavimutti*) and through the Wisdom power (*Paññāvimutti*), both aspects being absolutely freed from Defilements. This through the extinction of Defilements by means of Wisdom. This again, by myself within this life-time.

“Whenever, O Vaccha, a person argues that the recluse Gotama is blessed with the Three Insights, he is said to follow what I have said, not to accuse me falsely.”

The above sayings by the Buddha himself showed *why*, and *how* he was able to know that all honesty and sincerity is meritorious and all cheating and hypocrisy

is evil. However, that the Buddha was able to do so fluently and infallibly was not the product only of the three above-mentioned Insights, but also of his achievement of other *Abhiññā* or psychic powers. His description to Venerable *Sārīputta* serves to clarify this fact.

“Due to his being an ‘empty’ (i.e. foolish) person, O *Sārīputta*, the mendicant *Sunakkhatta* does not know, that the *Tathāgata* is able to perform various kinds of psychic feats such as”

- a. to create many persons out of one and vice versa.
- b. to make a light room or place out of a dark one, to uncover what is hidden, to open what is hidden, to open what is closed or kept secret.
- c. to darken a light room or place, making it a screen hiding what is to be hidden.
- d. to walk through the walls or mountains like walking through an open space.
- e. to dive under the earth and emerge from it like diving into the water and emerge therefrom.
- f. to walk on the water like walking on the ground.
- g. to fly in the air like birds
- h. to touch with the hands both the powerful moon and sun
- i. to travel to the realm of Brahma, whether by the physical or by the astral body.

“Due to his being a *Mogha* (foolish) person, O *Sārīputta*, the mendicant *Sunakkhatta* cannot know how the *Tathāgata* is able to listen to the voices, both that is divine (astral) and that is human, that is far and that is near. This by means of the power of clairaudience that is purified, being beyond the capacity of ordinary human ears.

“Due to his being a *Mogha* (foolish) person, O *Sārīputta*, the mendicant *Sunakkhatta* cannot know how the *Tathāgata*, having determined the minds of another animal and person with his own mind, is able to know whether or not this animal’s or this person’s mind is overwhelmed by lust, hatred or illusion, is listless, distracted, powerful, supreme or delivered (from Defilements).”

The above is quoted summarily from the *Mūlapaṇṇāsaka* of the Middle Length Sayings (12/137) and points to the fact that, besides the Three Insights, the Buddha also had three more supra-mundane abilities viz. psychic feats, clairaudience and mind-reading. And these six respond immediately and infallibly to the Buddha’s will to make use of them.

HOW ORDINARY PEOPLE

Without Psychic Powers Realise Karmic Results OF MERIT AND EVIL

What has been described so far points to the fact that the Buddha and his Arahant disciples who achieved the six kinds of *Abhīññā* or Supra-mundane

Psychic Powers realized in all respects the truth how merit and evil really produce beneficial and disastrous results respectively. This means they have come to know how powerful are the seeds of Karma—both merit and evil—embedded on a person's mind. They possess a supreme creative and destructive power, as the case may be, on a person's destiny. Their potentialities are superior to all other influences outside. This truth can be referred to two of the Buddha's formuluses in the Doctrine of *Paṭiccasamuppāda*, the Dependent Origination or Chain Causation, one of which is 'There being *Saṅkhāra* (Will or the Conditioners), there is *Viññāṇa* (Consciousness) and 'There being Consciousness, there is Name-and-Form (i.e. body-and-mind). Both formulas, not to mention the rest, point further to the fact that *Saṅkhāra*, implying the store-houses of both merit and evil embedded on the mind, was described by the Buddha himself in other places as the *Abhisāṅkhāra*, literally the great *Saṅkhāra* or Conditioner, the agent determining the destiny or destination, fixing the realms of existence for their doers. It follows, therefore, that both merit and evil a person has accumulated are the greatest conditioning or determining power, which could be compared with the Brahma or God of other religious teachings.

One of the by-products of psychic powers, especially of the *Manomayiddhi* (mental feats), is the ability to 'create' an inner or astral body all at once and project it to whenever its creator wants to, with the speed comparable to that of light. The astral body

so reproduced is the facsimile of the physical counterpart, complete with limbs, organs, nerves, vitality and senses functioning as well as, or in fact far better than, those of the crude, physical origin. Its range of vision, for instance, is far more keen and powerful than that of the physical eyes. An aspirant achieving astral projection can wander through realms of bliss and those of woe and know *why* or *by what Karma* beings are sent by their Karmic results to take birth there.

From the *āsavakkhayañāna* (Insight by which to eliminate all Defilements) the aspirant is enabled to realize what exactly are the results of merit and evil. This is a blessing for even a Stream-winner or *Sotāpanna*, who is securely destined to attainment of such Insight and who has vividly realized how doing evil is actually poisoning the mind, with its poisonous effect acting thereon without exception. This effect is accumulative each time an evil is committed until the poison spills over, to become manifest through words and deeds affecting events in a person's daily life.

Such being the case, it is obvious how a person overwhelmed by evil thoughts just cannot pacify nor purify his mind, which is for most of the time burnt by the fire of Defilements. It is impossible for such a person to practise or develop meditation since he is always at the mercy of environment and circumstances. He is not in a position to understand the truth of Karmic effects, thus not caring to believe in the fruits of merit and evil. His daily life is plagued with unnecessary problems and unprofitable sufferings since

he is like an incurable patient or invalid. Instances of this can be seen in the cases of a drug addict or a gambling addict, or one who regularly violates any Precept. This can be clearly seen by those who are not so addicted or not a confirmed evil-doer.

Characteristics of a Noble Disciple

That a Noble Disciple has penetrated the truth of Karmic effects both here and in the hereafter can be seen in the followings sayings of the Buddha :

- a) "A *sekha* (lower grades of Noble Disciples) is able to realise this earth (i.e. this body-and-mind), the realms of Yama (i.e. realms of woe), this world (of human beings) and the celestial world (viz. 6 celestial realms and 16 realms of Brahma)."
- b) "A habitual evil-doer is always troubled both here and in the hereafter. Recollecting how he used to do such evils, he is troubled. After his death, being now in a realm of woe, he is sure to be far more troubled."
- c) "Dhamma and Adhamma produce different results, the former leading to realms of bliss, whereas the latter to those of woe."

All these indicate how difficult it is for some persons to accept the Karmic truth concerning results of merit and evil. This is particularly true for the confirmed evil-doers, who are totally blind to this valuable but refined truth. If they should suffer such Karmic effects

at all, they would naturally put the blame on other people and things such as environment or circumstances. They just cannot see how such pains and sufferings are the harvest of their own evil Karma some time in the past. In this respect they are like people who are born blind, being thereby unable to distinguish colours. Just as no amount of explanation can give him an idea of how one colour is different from another, so whatever reason and argument there are cannot convince a person whose mind is closed to the moral, Karmic truth, who sees only the material aspect of life and other things.

It should be noted, therefore, that those who can bring themselves to accept the truth and the teaching concerning Precepts and other aspects of a religious doctrine must have a sufficient background of wholesome qualities accumulated in their previous lives. Those having little store of merit in their minds will find it difficult to accept the same teaching. For others whose minds are wrapped up in evil influences it will be practically impossible to convince them of the truth of Karma, but they will respond eagerly to whatever is appealing to their nature, taking to it like ducks taking to water.

For this reason, it is advisable that, before teaching the people to understand this aspect of the Buddha's doctrine, a teacher should convince them of the truth about Consciousness—its potential powers, how it is related to the Law of Karma, what must be particularly stressed is the truth that each time a merit or

an evil is done, its *Vipāka* or ingrained effect is sure to be embedded on the deepest recess of the mind. This is *Saṅkhāra*, the potential conditioner of the doer's own fate or destiny, call it what you will. This is in fact in accordance with the Buddha's formulas earlier mentioned viz. "There being the Conditioner, there is Consciousness," and "There being Consciousness, there is Name-and-Form or Mind-and-Body." Without an understanding of these formulas, it will be difficult to make the people understand how merit and evil they have done, or are going to do, play the most significant role in shaping their own destiny.

Growth from inside

It can be observed that a living thing naturally grows and develops from *inside* i.e. from the potential power *within* the seed itself. The same is true of men, who take birth and grows from the potentials of merit and evil ingrained in their own minds. What should also be noted is the fact that many there are who are capable of understanding and accepting this truth. This is in the same manner as there are as many children able to learn how to read and write. If these people are still ignorant of this significant truth, it is because they have not been informed of it through the lack of media accessible to them. This is a word of encouragement for the teachers of morality so that they may not lose all hope in teaching people to be endowed with the meritorious qualities of shame, and fear, of evil, the mainstays by which to enable men to live in peace and in harmony with one another.

Example is better than precept

Being gregarious in nature, most people have the tendency to follow others' examples, particularly of those who they believe are the cream of society, be they intellectuals or influential ones of any area. In case such people who are highly looked up to behave themselves decently and righteously, they will be all the more respected and admired, even by those who are addicted to evil ways such as gambling and drinking who are not yet incurable. Should these people be kindly instructed and advised by those whom they already hold in high esteem, they will readily, out of respect and admiration, abstain from what they are convinced are the evil ways. But, as matters stand today, when the former kind of people is still absorbed in wrong, corrupt practices, there is the fact that the latter kind, instead of looking up to them, will look down upon them in disbelief and will retort that it is the "pot calling the kettle black." This is why, and how, many people nowadays are unmoved by the shame of evil nor the fear of its results. Simply put, they see no reason why they should be so ashamed and afraid. Thus, in our attempt to inculcate in them such wholesome qualities, it is necessary to follow the above-mentioned manner with persistent efforts.

One more fact to note is that, in order to achieve better, more permanent results it is advisable that people should be taught these truths and be convinced of them while they are still young, when their minds are more suggestible and flexible. At least they should be taught

how to live a moral, religious life based partly on obedience towards their parents and teachers and partly on following the examples set by those elders. Equipped with these wholesome qualities they will most likely grow up to be better convinced of the truths about shame of evil and fear of its results, thus being permanently blessed with those desirable, world-protecting virtues.

CONCLUSION

These two qualities HIRI and OTTAPPA, shame of evil and fear of its results, are indispensable for those in high offices whose commitments are to oversee projects or plans and to have them implemented as best they can. Such preventive measures against corrupt practices as complicated rules of red tape and bureaucracy and the establishment of the Counter-Corruption Commission can do little to help prevent or contain such evil. For those who are experts in the use of casuistry are often eloquent speakers (or writers) who can sway the crowd or the audience through their cunning logic. Such talented people are able to find loopholes in the rules and laws and thus to go scot-free, leaving no evidence or witness that will bring them to justice. Moreover, when such people form themselves into a teamwork and become an organised crime syndicate, it will become more influential and consequently more difficult for authorities to deal with.

The essential cause of irregularities and corrupt practices is the over-abundance of temptations in endless forms. They have been fuelling the fires of greed and

Iust, which can never be satiated. The more they are fed, the stronger they burn, — in the minds of people, from the highest level of the social spectrum to the lowest one. This is the trend facing society of man at present. Unless checked or reversed in time, the situation would be escalating steadily to the point of irreversibility.

Take, for instance, the problem of traffic. As long as the number of cars has not been restricted to be proportionate to the availability of roads at present, so long can there never be any satisfactory solution, not even with the most carefully planned one. The environmental problem is another crisis that is threatening to become uncontrollable, considering the increasing volume and intensity of pollutions in various forms produced by the construction of factories, high-rise buildings and the increasing and unchecked emission of carbon dioxide and chlorofluorocarbon. The afforestation plan has been always offset, to say the least, by deforestation attempts in the form of encroachment and illegal logging. It appears we have been fighting a losing battle against these challenging problems, without any hope of recovering our lost grounds. Scholars and planners have also been conducting researches in order to know what exactly are their causes and how precisely to deal with them, so far without satisfactory result.

Let us now turn to the Buddha and see what he had to say about these situations and problems. From the scriptures, we learn how Greed (*Lobha*), Hatred (*Dosa*) and Delusion (*Moha*) are roots of evil, the

originating causes of all troubles and ills. When these are uncontrolled, becoming thereby uncontrollable, their sinister effects are correspondingly unimaginable. A person overcome by greedy or lustful desire has become its slave and stops at nothing to gratify that passion. One burned by the fire of anger and hatred will be ready to risk or lose anything to have that anger expressed to his heart's content, caring nothing of the heinous crime he will have to commit. Finally, delusion or *Moha*, the last of the trio, is by no means the least significant. It is seen to be all-inclusive, with few being exempt from its omnipotent power. Most people now are money-worshippers, making a religion of money and caring nothing *how* it is obtained, whatever crime they have condescended to committing. Having acquired money, they spend it just for self-indulgence such as in gambling, drinking and sexual affairs. Their motto seems to be, "Eat, drink and enjoy whatever you can when you still can." These are the manifestations to be seen in everyday life at present, all betraying how peoples are being helplessly overwhelmed by those roots of evil.

The ways to counteract this deplorable situation is to follow the processes outlined by the Buddha. For practical purposes here, I would like to offer my opinions that it is necessary, first of all, to implant into the people's minds the twin virtue of evil and fear of its results. This, however, is sure to take some time. Rome was not built in one day; nor can this uphill task, going against the current of Defilements, be accomplished

overnight. Priority must be given to those who are mature enough, particularly to those who are at the helm of various influential aspects of society. This is to save time and efforts, for if such people have become concrete examples for others to look up to, it will be far easier for the rest to follow suit. This will be far more effective in preventing corruption than issuing so many complicated rules and regulations, which produce merely superficial and unreliable effects.

Another way supplementing the above-mentioned one is to reduce, to say the least, the three roots of evil, making them weaker in degree and intensity. Of those three, the last one i.e. Delusion or *Moha* should be tackled first of all. This can be done through informing people the truths of Karmic effects surviving the body's dissolution, of the reality of realms of bliss and those of woe awaiting the disembodied persons and also of the Dependent Origination, all in the terms and manner they can understand and thereby be convinced with an established faith. There must be enough places for them to go to study and practise the Dhamma whenever they want to. The three-month leave of absence for Government officials to be ordained as Bhikkhus will not be as productive of desirable results as to instruct them to know *how* to live a life of renunciation even while they remain lay disciples and have to go about in the world, with responsibilities that they are morally and dutifully bound to shoulder. However, the places should be appropriate to them, blessed with health environment

and competent teachers, whereas the time spent therein could be something like one month. This may be likened to the introduction in Thailand of the elementary education about one hundred years ago. It was very difficult then to convince the people of how the system of education introduced by His Majesty the King would be of great benefit to the people themselves. Nowadays most people are willing and eager to have as much education as possible, both for themselves and their offspring. To educate people in this Buddhist aspect, which is to uproot the causes of irregularities and corrupt practices in our country, should be like that. There being no time for delay and procrastination, it is imperative to start now. It is difficult to expect the results of Dhamma teaching just through reading and listening. It must be accompanied, and supplemented, by actual practice, the knowledge *how* to apply the Buddha's teachings to tackling and solving what is to be encountered in daily life. It is through this combined, practical method that the tangible, desirable results of the Buddha's teachings can be reasonably looked forward to.

Swimming in this ocean
Of re-births and re-deaths
Worldlings see no horizon
Having no raft of Faith.

Led to doing evil
By their instinctive fear
They are all bemuddled
By their nagging phobia,

Thus pulling themselves down
They just can't reach the shore,
While others who have found
The 'Raft' will sink no more.

They know how doing good
Brightens body and mind.
It is a tonic food,—
The most strengthening kind.

They are afraid and ashamed
Of fruits of evil sown
Though they are not to blame
Since they will be unknown.

Evil makes mind darkened.
It is a baleful light
Leaving all things worsened,
Pitch-black like starless night.

Let's be ashamed of it
Afraid of its result
So we steer clear of the 'Pit'
From which it's most difficult

To struggle up and out
Once we are sunk into.
Despite our rushing about
There's little we can do.

So said the Lord **Buddha**
These two World-Protectors,
Hiri and **Ottappa**,
Must be our reminders

Preventing our falling
Headlong into quagmire
Thus avoid all suffering
In situation dire.

Protected by this 'twin'
People can make efforts
Armed through the strength within
They're sure to 'shoot' forwards,

Braving the waves and winds
'Swim' to the SHORE yonder
Follow Buddha's foot-prints
Being 'secure' for ever.

ERRATA

Page	Paragraph	Line	Wrong	Right
29	last	5	miserable lifg	miserable life
60	1	9	the laws	the law
64	last	last	like the manner of which	in the same way as
65	last	last	they have	it has
79	1	12	fect	fact
80	2	5	doing it	doing
87	2	4	followings	following
88	last	5	Karma, what	Karma. What

From FOOT-NOTES

5	1	10	irritatating	irritating
6	1	3	ality	ability
6	1	8	cveated	created

สวัสดิ์
สามัคคี
ได้แบ่งเบา
สำนึก

ตั้งอยู่ได้
ต้องฝ่าฟัน
สู้ลมฝน
คลื่นใต้น้ำ

เอื้ออารี
เราหวลนึก
เราบากบั่น
ช่วยกันเพิ่ม

กุศลกรรม
คงมากมุล
แม้ร่างกาย
ภพหน้ามี

มีสุข
ช่วยกิจการ
เรื่องน้อยใหญ่
จึงได้

ท่ามกลาง
อุปสรรค
ทนเปลวแดด
กระหน่ำมา

ของท่านเป็น
ล้มไม่ลง
กัดฟันไป
พุลพลัง

ทำไว้
ตามติดไป
สลายลับ
ร่วมใจ

ทุกท่านที่
งานทั้งหลาย
ให้ผ่อนคลาย
ลู่วงมา

เกลียวลมคลื่น
ยากนักหนา
เหลือคณา
ช่วยซ้ำเติม

รอยจารึก
ท่านส่งเสริม
ไม่เหิมเกริม
บารมี

ไม่สิ้นสูญ
ได้ทุกที่
ดับชั่ว
กันใหม่เอย.

‘ไอริส’